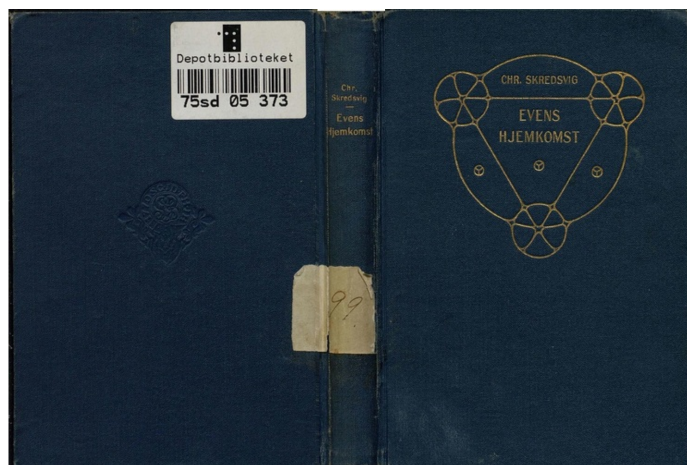

Evens Hjemkomst

Forord til den elektroniske udgave

Den anden oplage av **Christian Skredsvigs** (1854-1924) roman *Evens Hjemkomst* fra 1916 er digitalisert i april 2008 av Nasjonalbiblioteket i Oslo og tilpasset for Projekt Runeberg i juni 2016 av Ralph E.

Evens Hjemkomst udgavs som 2:en Bind i *Romaner og fortællinger* 1924 og 1944.

CHR. SKREDSVIG

EVENS HJEMKOMSTEVENS HJEMKOMSTCHR. SKREDSVIG:

DAGE OG NÆTTER BLANDT KUNSTNERE. 1909. 2. OPLAG. MØLLERENS SON. 1912. 2. OPLAG. G LÆ AS JULEAFTEN. 1914.CHR. SKREDSVIG

EVENS HJEMKOMST

ANDET OPLAG

KRISTIANIA OG KJØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL NORDISK FORLAG 1916

CENTRALT RYKKE RI ET KRISTIANIATilegnet

Mindet om

GUSTAVE FLAUBERT

Det hændte at jeg slog Ilænderne for Øjnene, muligens insti/iktsmæssig, for at vænne mig til et endnu dypere Mørke. Men frem av dette skimret Flaubert, rolig, uovervindelig. Et Ansigt i Kummer, i tiendelig Ømhet og trodsig Kulde.

Det syntes at si: det er saan vi skal ha det, ellers var vi jo ikke Kunstnere.

Og ingen levende Ven, intet Træ eller Fjeld, ingen Blomst eller Kvinde hadde Trøst som han !T^ven Strand hadde ventet en Sindsbevægelse ved -L' at passere Grænsen, at være i sit Land, Fædrenes Land; men intet i Landskapet mindet, det var endnu som det flate triste Sverige hele Veien, ingen muntre Aaslinjer.

Endelig larmetUtenlandstoget underFjeldskjærin-gerne ved Nordstrand og Bækkelaget.

Det var henimot Midnat og den smudsiggule Lysjøske blev bredere og høiere, det var Byen — dér laa Kristiania.

Hovedstaden hadde han ikke noget bestemt Billede av fra de faa Gange han var reist derigjennem. Den lignet kanske en Jernbanestation med Buffet, Smørrebrød, 01 og Dram.

Men forresten var det ham likegyldig, det var jo ikke Staden og Livet dér han flyttet hjem for; heller ikke for at slutte sig til de faa Malervenner som hadde kjæmpet for den nye Retning og seiret.

Nei, det var en gammel ung Længsel, en øm Hjemve efter de mørke vilde Sommerskoger han al-— 8 —

drig hadde sét,men hvor Bedstemoren for over Hundrede Aar siden gik og gjætet Buskapen og hujet væk den luskende Bjørn.

Og saa — for et Par Billeder, ja og endda nogen som han hadde set og følt saa sterkt som Barn, at de siden fulgte ham med en pinende Uro.

Det var som Vidéll sa: «Taflan er färdig, det står endast kvar att få den på duken!»

Saa — nu var han fremme og fik finde et Hotel for Natten; næste Dag vilde han ta Vestbanen hjem til Søsteren paa Stranna.

Inden han hadde satt sig tilrette i Slæden for Grand Hotel, kjendte han Brystet fuldt av harsk Røkluft, og Kulden svidde gjennem hans tynde Parisersko.

Næste Formiddag stod Solen som en rød Maane i den tætte Taaken.

Endnu ikke Vinterføre, Slæder og Vogner gnisset i skiddent Slaps.

Even drev opover Strøket, det var som det alt var Kvæld, Lyset fra Butikkerne gav et hastigt varmt Skjær over de mange Forretningsfolk, som med sine Porteføljer pilte nedover til sine Kontorer.

Bokladerne var begyndt at utstille og pryde sine Vinduer til Julen med farverike Hefter; og selve Juleliteraturen var ogsaa saa smaatt kommet tilsyne, men endnu bare unge, ukjendte Navne.

I Blomqvist's Vinduer stod Juleutlodningens Hovedgevinster: Et stort Vintermorgen av Skramstad, Kystbillede av Haaland, Høstdag fra vestre— 9 —

Aker av Thaulow, Genre av Axel Ender. Men det var vanskelig at se for Dugg paa Ruterne.

Da han hadde ekspedert et Telegram til Søsteren at han kom med 4,20 Toget og gjort endel Ind-kjøp gik han ind paa Grand Café og fik en Kop Chokolade.

Der var faa Gjæster i de svære Lokaler, men snart ség flere og flere ind, de hadde stor Hast, banket i Bordet og bestilte Whisky-Selters.

Sofaer og Borde var besatte, Musikken paa Galleriet over Buffeten skingrede ned. Luften skumret grønlig tyk av Tobaksrøken og Gaslamperne.

Det forekom Even som saa han Opvarterne svinse om i et Kjæmpeakvarium.

En høi Landauer holdt utenfor, Folk snudde sig, saa ut gjennem de svære Speilglasruter og smilte; en elegant pelsklædt Herre i Cylinder steg ut og kom ind i Kaféen.

Opvarteren hjalp ham omstændelig av med Tøiet. Han var meget mørkhaaret, og det laa i faste sveisne Sving frem ved Tindingerne og over Panden. — Profilen med den kjække Xæsen og Mustachen mindet om den unge Feltherre, som kommer for at hvile litt mellem den sidste og den næste sikre Sejer.

Even spratt op, jo for dette var jo Billing, kaldet Stjernebill av sine Venner i Paris, da han for et Par Aar siden laa dernede for Sproget, som han lærte sig forbausende fort.

Det faar jeg fra Stjernene, sa den glade Bill, og— 10 —

man lo og spurte hvilken Varieté-Stjerne han nu læste med.

Forøvrig var han en egte Kristianiagut, Søn av Chefen for det store Exportfirma Billing & Co.

Even gik frem og hilste. Gjensynet var hjertelig.

Nei, la nu den Chokoladen staa, Olsen! fire Whisky-Pjolter!

Jeg utnævner dig til Æresgjest i vor berømte Stamsofa.

Olsen ? men hvor Pokkern har De Guttanne henne idag, — vi hadde — vi hadde jo bare et vanlig Jordskjælv inat —; men ingen omkomne det jeg mins?

Xaa Tak, sitter de derover paa det mørke Hjørne, well, saa gaar vi derover siden.

Kulsyren sydet i de høie Glas.

Ja, Skaal og velkommen da; naar reiser du?

Bill tok et dypt Drag, Even nippet til sit.

Jeg tar Firetyvetoget Vestbanen idag og —

Sludder Gutten min, først maa der da feires saa længe vi orker si Kake — vi læste forleden at du kom.

Bill lavet sig en ny.

Du liker kanske ikke Selters? Olsen, en tør Piper, vi faar ikke ta denne Pariserdrengen for braatt.

Oprigtig sagt: nei! Denne iskolde Drinken nu paa Formiddagen — huff, det grøsser i mig. Du vet, i Paris drikker vi jo ingenting.

Ja men hør nu her, sa Bill alvorlig, vil man ikke ta Livet av sig her i Kristiania, saa drik Whiskymed bundfrossen Selters i denne skidne, raakolde Mørketid. Og saa maa en more sig efter Smaaby-forhold saa meget en kan. Det er sandt mens jeg husker det: Jeg har et Par pene Beridersker paa Circus her, du faar den ene, eller — er du endnu forlovet med Agnes Hoff?

Naa ikke det, men jeg hørte nogen tøise om dere i Paris.

Olsen kom diskret og hvisket, at hvis Herrerne ønsket mere saa —? Klokken er snart -— et, Lørdag.

Et r ja bring to i Tilfælde, og jeg som skulde

været paa Kontoret Klokken ti......for cirka

fem Dage siden forresten.

Naa kan du tro Gammel'n er nydelig irrgrøn!

En Herre i lys Sommerdress hilste. Jo, sit ned Jensen og forsyn dig, her er en Job for dig, Bill forestilte.

Jensen tok sin Blok, han arbeidet for «Posten», om Maleren tillot r

......Stort nyt paa Stabelen ? ikke det, jeg

sætter omgaaes med store Planer .... interessert for Utsmykningen av vort vordende nye Teater. Bestillinger? ikke det. Ridder av Æreslegionen. Hvilken fransk Maler sætter De høiest?

Claude Monet, well. Og som den største Forfatter? Maupassant.....jasaa han er syk, i

Afrika, det var morsomt, tusen Tak, jeg springer op i Bladet, saa er De der i Aftennummeret.

Jensen tok sin Frak, fik den høire gjennem Ærmet,— 12 —

grep saa sit Pjolterglas og tømte det, inden han fik hele Frakken paa.

Pokkers energisk Kar, sa Bill, og saa beundrende efter ham. Gaar aldrig én Dag uten han tjener mindst sine fem Kroner paa Snapshotnyheter.

Fattig? ja vist, men saa har han heller ingen Husleie; sover han ikke paa vore Sofaer, lægger han sig i Avissætterierne. Og blir han kastet ut av en almindelig Dør, kommer han tilbake op Kjøkkenveien eller Kloakrøret.

Bills Vogn meldtes; Larsen, sæt os av paa Boulevard, og møt der om en Time.

Og til Even: siden tænker jeg Blom og litt sén Middag paa Speilsalen — eller om du synes i et Separé r

De passerte de halvmørke Rum i Café Boulevard, Kellneren møtte smilende, jo da værsgo! Familjen er samlet!

I det inderste Værelse sat et muntert Selskap, som hilste de to med Ølkrus og Pjolterglas.

Hill Bill! hvor blev du av igaar — eller vi —?

Det var Malere og Literater, unge Mennesker, en Fuldmægtig i Deptet, midt i Sofaen en Kjæmpe-Tyroler i Nationaldragt; hans grove bare Knær lyste mellem den stutte Fløielsbuksen og de broderte Hoser. Gruss Gott! og Evens Haand blev borte som et Barns i den store Næven.

Ja, hvor jeg blev av, sa Bill, der sitter Strand °g Jet? — trodde noget galt var hændt! Ikke en Sjæl dér.— 13 —

Galt, vi? haa nei da, vi var nok i de bedste Hænder, i hele Nat med ham dér og de andre Bryterne fra Tivoli!

Even blev skaffet Plads med stormende Venlig-het — at man nu endelig fik se ham her i Landet ogsaa!

Hilmar da! ta nu Næsen fra Blækhuset derinde, kom og vær hyggelig du ogsaa da vel! Her forevises en Mand fra Europa — sæt: fortsættes i næste Nummer.

Kommer kjære! har bare Premiéren iaftes, og De Hansen — Knudsen, en Selters!

Premiéren? Nei, den var go, Get! sat han ikke trutt og stø med os hos Dørner netop da?

Var der i en Mellemakt, fik vite det jeg behøver.

Pludselig høres en høi vakker Tyrolerjodling fra de yttre Rum, Dørner kommer mægtig og syngende ind, hiver sin umaatelige sorte Filthat op under Taket, og lar den bli hængende paa Lysekronen.

Ak! Strandeven, min Strandeven! og han knuser Even mot breden Bryst.

Aa, Gud velsigne dig og dit Avkom i tusinde Led, men ta Utlændighetstoget tilbake elleve femten iaften!

Han rullet dramatisk sine taarefyldte Øine: For her er for-fær-de-lig i dette Land! Hvis du da ikke er Jonglør, eller som denne mein prachtvoller Bruder Seper'l da!— 14 —

Bryter altsaa — eller som kan andre livsfarlige Kunster!

Vi rides av en usselig liten Bande Skoleholdere i Provinsen, Sandviken kaldet; sure og svimle av Avhold og Storhet. —

Skaal! Gud bevare din Uskyld! fly Ondskap med Hurtigtoget, ta elleve-femten til det forjættede Land du kom fra igaar.

.... Ja, fly dette forb. . . Men han blev døjvet av at der trommedes voldsomt bak paa den store Jernskjerm ved Magasinovnen.

Nei, nei, Assak da! hold nu op —; men Assak stemte i Griegs Tusselaaten med Akkompagnement.

Stakkars liten Malergut, Malergut, Gut!

Seint i Sæng og tilig ut, hutt huttutt tutti tu! og med et øredøvende Paukeslag i Skjærmen traadte Maleren Assak frem:

Vesle Evengut, kom i mine Armer! Og kom med hvad Bordet formaar paa denne frygtede Lørdagen !

Aa, vi har da endnu et litet Batteri paa en tredive Feltkanoner tilbake, men nu maa jeg gaa fra dere, sa Deptet, og holdt Haanden strakt ut med sprikende Fingre; den skalv ubetydelig, og han forlangte Selters. — For ser dere, mine Herrer, jeg har nu en Mængde Dokumenter deroppe at signere — med fast Haand!

Assak grep efter en av de smaa gule Whiskykarafler; nei, sa Bill, ingen Pjolter før du faar en— 15 —

ren Skjorte paa, og saa synes jeg du kunde slutte med denne evindelige Gala'n min.

Paa tredje Døgnet nu at han dukker op i mine Selskapsklær, som han fik for at drikke Konsul Berg ut av Ungkarslaget.

Med ren Snip og rene Manchetter kan du faa drikke og synge saa meget du vil — men, og han gav en Ordre til Opvarteren.

Men Assak skjøv Brystet frem og stilte sig i Talerpositur for Bordenden. Vilde bare si velkommen til Strand.

Der protestertes, for nu var der sendt Ekspres til Horn — efter Stivetøi!

Han forsvandt bak Skjærmen, og kom tilbake i Undertrøie, rød av Sinne, saa hans blonde Mustache saa næsten hvit ut.

Fan'dansemej!" Even skal ha et godt Ord fra sin ældste Münchener-Kamerat, trods Snobber og Dævelskap!

Hvem er ikke dypt saaret ved slikt ubarmhjertigt Vaas, som Dørner kommer med?

Her har Even, min Lidelses-Tvilling fra Kunstakademiernes forskjellige Pinebænker, neppe faat en norsk Pjolter, før dere roper, hvorlænge blir du her? Reis! Har du Retur? Ta Iltoget tilbake, det gaar elleve femten!

Jeg vet vel bedst, at vi er foragtede Bohemer og refuserte Auktionsmalere — nogen hver — men mine Herrer!

Dørner reiste sig.— 16 —

Ja, nu er du færdig, lilla Assaken min, for holder du nu inte Truten, skal jeg riste dig slik at der bare skal bli staaende att en tom — Undertrøje av dig! fordi du ... .

Assak fortsættende: men mine Herrer, jeg vil heller ikke at han skal gaa i Hundene her, eller bli knæsat av Provinsens Ulver i — i Bisams-pelser. —

Nu kom Pakken fra Horn, og han smatt bakom Skjærmen.

.... Fordi du avbrøt min venlige Advarsel, fortsatte Dørner, forlater jeg Landet og — fik jeg kanske ikke nok av Byen forleden paa min store Auktion, da mine Kunstværker svimlet op i Halvparten av Rammens Pris?

Men — saa fik den det da ogsaa midt i Igno-rantfleisen sin, da jeg ropte:

En kan jo aldrig vente mere end tre Mærker Talj ta en Træbokk.

Den lille storlokkede Herre som kaldtes Deptet, var kommet tilbake.

Han stod en Stund med lukkede Øine, men under de fyldige Øienlaak ante man Syner og Grublerier —

Met et stort Smil aapnet han dem mot Even •

Deres Skaal!

Vi behøver Dem her, vi kan ikke undvære en eneste norsk Kunstner. Vi maa ha megen Kunst i dette umaadelig skjønne og store Land, ellers gaar vi tilgrunde i Stortingspolitik og anden Liderlighet.— 17 —

Da blir det rikt, og der blir rummelig Plads for dere alle, Literater som Malere. Paa Grund av mine populære Vers har jeg den Ære og Glæde at bli kaldt Byens Kjæledægge, og jeg kjender vort Kristiania-Publikum; det er det

fineste, det mest varmhjertede, som tænkes kan, paa alle Omraader . . . .

En Stemme: End Lukningstyranniet da? Per Exempel !

Men Deptet var ivrig begyndt at regne: seksten -— atten, nitten, tyve og en og tyve.

Ha! vi har da tyve Karafler igjen, naar jeg reserverer mig denne; nei, idag skal vi ikke være grætne, paa alle Omraader ....

Men som sagt, dine saakaldte Værker, min kjære Dorner, saa gik de da i Eyk og Fej, trods — eller kanske eben desswegen — dit Braak og din skandaløse Kjæft deroppe i Aukt.ionslokalet mot de Stak-karer som vaaget at by.

Ved at se paa sit Ur gav han et høit Rop: allerede Kvart over tre? Pikebarnet venter, og min lille stakkars Terrier maa ha Kamferdraaper. Den er meget, meget forkjølet.

Deptet tømte sit Glas med Uret i Haanden.

Dette mindte Even om, at han maatte sende Søsteren et nyt Telegram, at han opsatte Reisen.

For Bill maatte fejre ham —- bare idag.

Assak kom nu atter tilsyne, haabet han endelig var fin nok; kom sig fra en Stol op paa Bordet mellem Glassene. Men da der hyssedes og protestertes mot nogen flere Taler, vilde han synge. —

Bill og Even tok paa sig, Landaueren var meldt.

Bare Sekunder om at gjøre, da, Strandeven, hør nu:

Adjø, Farvel min Ven, nu maa jeg Avsked tage.

Nu drager jeg til By'n for 01 og Brænvin smage. Karafler, 01, Vin, Glas! Skal skjænke til Kalas, der finder jeg en Ven, som følger mig isæng!

Nei, ned med ham! han dræper os jo, hørt det der tusen Gange, roptes der rundt om.

De fik Tyroleren til at læmpe ham ned. Han strakte bare sin flate brede Haand frem, og bad ham staa paa. Assak steg op, og i en nydelig Bue førtes han over Bordet og sattes av paa Gulvet,

Bill og Even sa farvel og gik. I Entrédøren møtte de en Herre, han hilste. Aa, er De der Bakke, sa Bill, har De nu endelig Modellen med Dem?

Jo, den staar færdig her ute — i Telefonkiosken hvis, men —

Er De gal Mand, i Kiosken? tænk om en Svenske fik Tak i den ?

Da lo Bakke en trygg Latter; aa nei, saa let var den da ikke at faa Greje paa heller, han smilte med klare uskyldige Øine, hans Haar var meget graasprængt, skjønt han neppe var over de tredive.

Bill bad ham komme op i sin Privatleilighet inden ni imorgen tidlig, nu var han optat. Men hør, bli med over til Blom og ta et Glas!

Tør ikke, i fem Aar har jeg ikke drukket saameget som en halv 01; for jeg er — man er jo saa avhængig av at alt er stille derinde. Han pekte paa Panden og lo hjertelig.

Even syntes at ha set ham før, men hvor ?

Bill fortalte, at Bakke var Opfinder av et merkelig Magasingevær, slét svært i det, arbeidet for Timeløn paa et mekanisk Værksted; hadde været Maler. —

Xu husket Even ham fra Kjøbenhavn. Lidt før Even gik ut fra Akademiet kom denne Bondegutten ind.

Og fra sit Hjem oppi Hemsedal hadde han slæpt med sig en herlig Forsyning med Fjeldsmør og Fenalaar, som han med rund Haand trakterte sine medfattige Kammerater paa.

En Dag fik Even et Kort fra ham : Jeg er syk, vær saa snill og kom og flytt Sola for mig.

Der laa han paa en mørk Hybel i femte, trist og koldt i Bakgaarden; neppe Gløtt av Himlen, langt mindre Solen.

Men paa Gulvet foran Sengen laa seks smaa firkantede lysgule Papplater og forestilte Solskin gjennem det sotede Takvindu.

Xei, den Karen gir aldrig tapt, sa Bill. Han er gjennemhullet av Skuffelser, men plugger sig til igjen og smiler mot tusen Haab.

De steg av ved Blom. Larsen, jeg ringer Dem op, naar jeg behøver Dem! Og de to forsvandt i den røkfyldte Bodega.— 20 —

— Even vaaknet i et koldt Mørke, alt var stille, han reiste sig op i Sængen, men hvor var dette, og hvor var hun henne? Han famlet sig op, følte omkring sig, nei der var ingen.

Naa well, hun var altsaa rømt og han hadde noksaa mange Penge paa sig; godt at Assak hadde laant en Del av ham igaaraftes.

Døren? jo den var laast, og Nøkkelen inden for, altsaa.

Men hvor i Helsike var Pikebarnet? En Stol med Tøj, jo det var Dameklær, hun maatte da tindes.

Bare han hadde Fyrstikker; han ledte overalt, under Sofaen, bak Ovnen, nei. Under Sængen — han trak Haanden gysende til sig; der laa hun, naken, isende kold, sammenkrøket som et dødt Dyr.

Han hvisket, han snakket til hende, hun laa som livløs.

Even blev med ett klar, men frysende angst:

Piken var død av Slag, mens han bevisstløs av Vin og Søvn intet hadde merket.

Endelig fik han hende frem, og med al sin Magt løftet Skrotten tilsengs og dækket den til.

Jo, selvfølgelig levet hun, hun var bare døddrukken av den Mængde Portvin hun tok til sig inat og denne Pjolteren hos Bill!

Da han saavidt merket hendes svake regelmæssige Aandedrag blev han roligere, klædte sig paa like til Pelsen.— 21 —

Bare der fandtes en eneste Draape Vin, 01, Vand, hvadsomhelst, jo! han grep Vandmuggen og drak.

Saa slog han Pelskraven op og satte sig avventende, nogen maatte da vaakne først, hun eller Byen eller Hotellet, muligens skulde en Reisende paa Jernbanen. — Men dette evige Mørke pinte ham mest. Os hvor var han da?

Av og til prøvet han at vække hende, faa høre en Stemme, høre hendes villige, korte, likesæle Latter — som han begyndte at huske; nei, hun var død endnu, altsaa. Man fik anse Tiden og Stedet. —

Hos Bill, i hans rikt monterte Ungkarsleilighet i Bygdø Allé, hadde de efter en lang og grundig Champagnemiddag paa Grand pjoltret henimot Midnat.

Da hadde han begyndt at telefonere til forskjellige Holdepladser nede i Centrum og bedt Kuskene kjøre med sig alle de Piker, som vilde være med.

Temmelig snart ringlet flere Kjøretøier op for Porten, og ind kom tre — fem, seks i Følge; og høit leende kastet de sig over Drikkevarerne. En slog Pianoet op, og drog Fingeren haardt opefter Tangenterne.

Stjerne-Bill gik rundt med en stor Krukke Whisky og skjænkte i Glassene og sa, at Anledningen var den, at hans gamle Ven, Maleren og Pariserdrengen, var ankommet, men ukjendt som han endnu var— 22 —

i vor Stad, tvilte han paa at vor By hadde pene Damer, pene nok til for Eksempel at staa Model for hans Malerier.

Han vilde da til Vennens Ære faa istand en Skjøn-hetskonkurrance.

Men da der bare var kommet fjorten Stykker, fik de se og ta det som han hadde det, til der kom flere.

Og der kom flere.

Skaal! alle var velkomne!

Ikke alle vilde være med, kun en fem seks slåp Tøjet av og stilte sig under Lysekronen i Salonen.

Bill og Even talte paa fransk og kritiserte: et Par av dem mente han kunde gaa an for Bustens vedkommende —; men Knærne, Lægger og Føtter var gjennemgaaende daarlige.

Du er misfornøiet og melankolsk iaften, kjære Ven, men brygg dig en ny. Hør! nu kommer Humøret op, der dundredes en sagte Vals, flere Par subbet og danset inde i Kontoret.

Bill bad om et Øieblik: Konkurrancen fandt desværre ikke den almindelige Tilslutning som man kunde vente — altsaa mislykket. Ingen faar Præmie!

Akkurat det jeg ventet! bare for at narre, aa fy! sa en stor rødhaaret med blændende hvit Hud. Virkelig lompent, Hr. Grosserer, noksagt!

Hun tændte en Cigaret, og ropte, at Marta var ei Tøise og Jaale som ikke var. med, for en Billed-hugger hadde da hugget hende i hvit Malmor, naken altsaa, paa Utstillinga!— 23 —

Marta saa pynteligere ut end de andre i sin tætsluttende sorte Kjole, hun smaalo da hun løftet Sløret for at drikke, hendes Hænder var paafaldne smaa og vakre.

Aa . . . det kunde hænde sig jeg var ingen Tøs da netop, hun pustet Røken gjennem Xæsen, for jeg gjør bare det jeg vil skjønneru!

Men da brøt det løs over hende av haanende, sinte Tilrop.

Den rødhaarede drog heftig sin grønne Strømpe ovom Knæet og spratt op fra Bjørnefellen: Tøjs! Vill? Dit vigtige Xaasagrev du sitter der! Haassen ville det vel gaa med Tulla di, Huslejen din og alt, om du ikke gjorde som andre vil — haa ja, aa væl saa det Mor!

Truru kanske at det bare er for Spøk heller Liddelighet jeg staar her uten en Traad paa mig?

Da Bill skjønte at Even var træt og ikke vilde drikke mere, klappet han i Hænderne og takket for Fremmøtet. Dere alle har seiret i Skjønhets-konkurrancen, altsaa alle faar første Medalje! Og saa Godnat. Han tok op en Bunke Pengesedler og delte ut.

De fleste drak graadig ut sine nyfyldte Glas og gik, men da der blev Støj i Entréen vilde Bill gaa efter og se —

Ind kommer en slæpende og trækkende en anden med sig, som spændte og vred sig og graat.

Hr. Grosserer! ransak henner, hun stjal dissanne to Figurane Demses paaSkrivebore! Her er den ene.— 24 —

Xaa naa, hyss, ikke noget Leven Smaapiker, ellers kommer den, som er over os alle, Lava, Husholdersken min! Forresten har vist Alma faat disse Broncerne — behold dem du og gaa nu pent ut —. Men hør? ta bare ikke Entrélampen fra mig igjen, saa er dere snille!

To halvnakne Piker laa att paa Isbjørnfællen foran Kaminilden og røkte Cigarer. Den ene smaa-snakket om sit Hjem paa Landsbøjda, Mora si, og den Græsbakken som forst fik Blommer om Vaaren.

Straks efter sa ogsaa Even Godnat. Utenfor Porten — i den klamme Mørkskaadden kom en Dame og bad om Undskyldning, men hun var Marta, hadde biet her til de andre var gaat, biet paa ham, skjønte han var fremmed, og nu i saant Mørke da? Hun vilde gjerne følge ham nedover og passe paa ham. Her var farligt Nattens Tider. — Ogsaa det at hun bare syntes om Kunstnere, men ikke slike som optraadte i Trikot og sang og gjorde Kunster i Trapezer.

Hun tok hans Arm, hun pratet og lo ustanselig, men han hørte ikke, svarte ikke, han gled viljeløst med — fordi —. For hendes Skridt passet saa straks til hans — aa, denne lette Rytme i Gangen, den mindte om den Dagen med hende den eneste, nede i Normandiet.

Det var fremdeles mørkt, han sat og speidet mot en Antydning av Morgen — jo! en Anelse av en blaagraa Stripe langs det svarte Rullegardin.— 25 —

Han tittet ut, en Skygge av en Mand gik langsomt under Lykten dernede, den blev snart borte, men hans avmaalte Konstabelskridt svandt litt efter litt — og Byen sov videre.

Der gik vel saan en Ukes Tid i Kristiania med Fester og Rangel. Men som Even en Dag passerte Portnerlogen paa Grand, hører han Portieren svare i Telefonen: Xaa Strand naa! Nei! Jo han reiser hver Dag Klokken fire femten! Lo og ringte av.

Den Dagen reiste han hjem til Stranna og blev hos Søsteren et Par Dage, før han efter Bestemmelsen drog videre op til Fjeldbygderne.

En Aften holdt Søsteren en liten Missionsbasar med Utlodning, mest paa sine egne Haandarbei-der.

To svenske Fabrikpiker fra Gjeithus spilte Gitar og sang, helst de siste yndede Frelsesarmé-Salmer.

Paa Søsterens bønlige Opfordring læste Even op flere Indberetninger i «Missionsvennen» fra den og hin Broder derute i Missionsmarken.

Even tok Lodder paa alle Gjenstande, og vandt vidunderlige og ubrukelige Ting, han vandt ogsaa den pudsigste: En Fjær av en Kanariefugl, som var skjænket Basaren av en liten Smaajente.

Den ellers bleke Søsteren gik lykkelig med Roser paa Kind over den uventede Succes. Ja for tænk Even, sa hun, da alle var gaat, tænk! se for en Haug med Penger, av Fem-og Tiøringer! og mange hele Kroner ogsaa!— 26 —

De to sat utover Natten og tællet dem op; Summen nærmet sig 27 Kroner.

Søsteren sa bekymret: Nei om jeg kan begripe det, bare ikke nogen av disse snille Arbeiderne rent har plyndret sig. Jeg saa nok du tok mange Lodder paa min Hardangerduk, men, ja hadde du nu enda vundet den saa!

Even lo: det hjalp kanske litt at jeg ingen Tiøringer hadde — men bare Halv- og Helkroner, ha bare ingen Samvittighet.

Saa faar du ha tusen Tak da, sa hun og reiste sig og tok ham i Haanden.

Hendes store blaa Øjne hadde en saan Glans av Uskyld og rolig Lykke, at Even tænkte, nu er hun saa glad som det gaar an at være her paa Jorden.

Du Even, fordi kanske at jeg ønsket saa Mor skulde ha levet for at høre Gitarmusikken, saa tænk — jeg syntes hun sat der — der paa den Stolen, som naar hun sat her og varmet sig ved Ovnen.

Even snakket om Faren og bebreidet sig at han hadde forsømt at være snill mot Forældrene, hadde levet bare med Tanken pna sig selv, indtil nu da det var forsent.

Men han skyndte sig at komme bort fra dette tunge Emne for hendes Skyld og kom ind paa Skoledagene.

Om den umusikalske Læreren som altid maatte ha Hjelp av Even naar han skulde synge op.— 27 —

Læreren la Salmodikon med den ene Streng frem, strøk Skalaen op med Buen og sang: en, tre, fem, en! la, la, la, la! Dér har vi'n da! Even da, begynd naa da! Vor Gud han er saa fast en Borg!

Eller naar han kom med Dypsindigheter om Menneskets Oprindelse, aa, men da! hvor vi beundret ham! Vi tænker, sa han, at vi sætter et nyfødt Barn ut langt oppe i ville Ødemarka, og det kommer tilbygds ti Aar efter — har levet blotnes aaleine hele Tiden — hvilket Sprog tror Di det saa vilde snakke?

Naturligvis hebraisk! For det var Skabningens første Sprog, for som vi lærer av Bibelen talte Adam og Eva hebraisk.

Og Even mindtes den Medlidenhet og Gru han i aarevis hadde følt for dette saa ynkelig utsatte Barn — høit deroppe hvor Skogen var saa nær Himmelen.

Næste Kveld sa Even Farvel til Søsteren, den stille ensomme paa Stranna med sin Ko, sin Symaskin, sine Blomster og den gamle Familjebibel. Men Minderne fulgte, og herjet ham, de strakte Klor og rev hans Sind i Filler.

Reisende til Krossdal skifter Tog ved Vikersund-

Konduktøren hilste og gik videre.

Even byttet over i det andet Tog, som blev staaende en god Stund.

Da kom en liten blaanebbet Gut i Kupédøren med et Blikspand:— 28 —

Kjøpe Æpler; aa kjøp cia Di!

Frostdampen røk om ham.

Aa dra Fanivold med dine tæla Eplekarter Gett! ropte en sinna Fyr og trykte ham ut.

Even saa ham dompe ned under Stigbrettet dypt i Sneen, og ståk til ham en Krone. Bare behold den du, Gutten min!

Men — har nok ikke for saa mye, sa han og saa op.

Even tok Pelsen tættere om sig og saa venlig bortover Dobbeltkupéen, som var fuld av unge Arbeidere :

Det er saa rart med det, naar en selv som liten har gaat her og solgt Bær -—

De skulte fiendsk og mistroisk og sa: Hæ? gaa og prakke paa en saan frossen Graskart! Fan —

Men han saa en lykkelig Sommerdag i sit Liv; han gik langs Vognrækkerne med en Tallerken mørke, søte Moreller, ti i Bundten for tre Skilling. Straks var de utsolgt, og saa travet hans bare Ben saa frydefuldt hjemover i Skyer av varmt Støv, mens han klemte atten Skilling i Lommen og tænkte paa store Ark Tegnepapir, Farveskrin og Gummi arabicum fra Drammen!

Arbeiderne var larmet ut ved en Platform midt i en stille Furumo — de hørte vel til en Fabrik etsteds —.

Nu var det bare ham og en vældig Finnmutkar i kolossale Reisestøvler tilbake.— 29 —

Han sat i trodsig Fornemhed stadig bortvendt, indtil Even begyndte at prate om Veir og Føre opi Fjeldbygdene; da saa han med sylkolde Øine over Kanten av Ulvehammen:

Haa erri for no Di dar

Maler — Kunstmaler —

Men da snudde Tjukken sig væk, i straffende Haan :

/Etteraper Di Tidemand Di da?

Even vilde svaret, men Kaksen hadde stængt sig ind i sin lodne Kiosk og sat søm en Storbygds Værn, reiste Bust mot al indsmigrende fremmed Svindel.

Det var som han kjendte Gaarden hans, den store hvite toetages med mange Vinduer og et Par Blindvinduer for Symmetriens Skyld; den mægtige røde Lade med hundrede hvite Gluggelemmer. En straalende Speilkule paa Flagstangtoppen!

Den Fremmede kunde bare prøve at vaage sig frem fra hvilkensomhelst Kant av Kloden: her var han opdaget paa lang Avstand! — Ikke at tale om hans to Bjørnebikjer.

Det var Midnat da Even steg av ved Krossdal og fandt Skysstationen; han bad om Hest til Klokken syv — for Nerdal.

Værelset var isende koldt, Jenten laa og blaaste i Ovnen, det sluknet da hun gik.

Even drev om i Pels og Komager og grøsste ved den opslaaede Seng, den saa ut som Snøfaner.

Paa Væggen Kromobillede av Keiseren og alle— 30 —

hans Prinser, og den tyske Brudefærd i Hardanger; ikke den rigtige av Gude og Tidemand.

Han gik tilsengs i fuld Reisehyre, mens Stilheten og Kulden sydet og ståk i hans Nerver.

Det var endnu som Natten da han stod op og fik Frokost.

Bedst vi tar Sluffen idag, sa Manden, du har saa mye Pergas!

Han gik med Staldlykten og spændte for.

Det gav saan Likevegt og Hvile dette store gode du —

Even syntes han alt hadde tat det første Skridt ind i sit Land — han var nu snart hjemme.

Der var faldt nogen Nysnø, saa det gik i Skridt opover Skogveien; Granerne hang fuldstakket, av og til buer en slankstammet Bjørk sig over Veien og gjør Port.

Lyden av den vesle Messingtingel i Brunens Brystrem var saa dæmpet, at den knapt hørtes, om man ikke lyttet.

I)et var Skog hele Veien de Par Mil over til Nerdal, som laa under en lysskyet Dag, men ingen Sol. Paa Vestsiden laa høie Fjeld og fulgte Dalforet nordover til Blaanerne svandt. Her var Veien bred og god, Sneplogen var netop gaat; Even læste Navnene paa Veistolpene, og paa en stod et Navn — som — aa stop litt!

Skorta — en Alen i Nord.

Joda, sa Gutten, det er en liten Plads under Vellstad det.— 31 —

Og Minderne kom om Bedstemor, som var fødd der i Skorta — og han smilte ved, at han som Barn trodde det var en kold, svart Bergskorte under aapen Himmel.

Her likte han Fjeldlinjerne, og Folket ogsaa, og bedre for hver Skysstation; Sproget blev vakrere, deres Væsen muntrere jo længere nord. Han bestemte sig til at ta helt op i Annekset, til Juvdal.

Da Bygdeskillet passertes, blev Dalstrøket trangere, vildere; men det var nu mørkt, da de naadde uvdals eneste Station, Flatin. Det var en gammeldags Rikmandsgaard, store Stuer med pragtfuldt rosemalte Dører og Skap, og Senger med Bibelsprog. Paa en stod: Guds Velsignelse gjør rig uden Møje og Besvær, saa Navn og Aarstal.

De gamle, værdige, fjeldklædte Vertsfolk bænket sig ved'Evens Aftensbord i Staskovan og spurte om hans Stilling og Herkomst.

Nei, da er du jamen Dattersøn efter Garaasen, en munter Paafugl, før ban blev Krøpling, derefter Skolemester, nu dau for længe siden —

Du vet vel han fik venstre Armen slitt av fra Kroppen ute paa Blaafarveværket ?

Her gaar endda et Ordtøkke efter ham, for naar han kom i Lag og fik noget oppi, sa han støtt: Hadde jeg bare saa goe Bein og Hænder som jeg har .... og Tænder, skulle Di sjaa ein spræk Kar!

Da Manden var tandløs og noget skjælv i Maa-— 32 —

le, trodde Even at ha hørt no«et galt — os

O O o

spurgte op igjen.

Og ganske rolig blev det gjentat, men noget langsommere —

Men da rødmet hans stilfærdige, hvithaarede Kone, saa Even maatte tro sine egne Ører-

Hun skyndte sig at si: ja, den svære Kubbestolen du ser der, skal han ha helløftet med Tand-garen sin; ja, du ser mange Merker efter Kjæmper, som knapt rugget den fra Gulvet!

Gammelen smaalo ved sig selv: Ja, end Bror til Bedstemor di, han Ivar I varson, ja det var ogsaa Apekatten sin det! Han hadde en vanhelsa Fot og var Bygdens morosamaste Kjøgemester. En Vaar var han med i Brøtningen nedi Klæmmafos-sen. Der gik Ivar liksaagodt paa Hue med hele Tømmerlunn'. Og borte blev han; de rodde og soknet med Hakerne nedover Strykene blafidt Tømmerstokkene. Jo, der ståk han op, og de fik ham i Baaten. Da var det det første han tok tilords: Tyst var jeg og godt drak jeg, men jeg esla nokko til dekkan ogsaa!

Men flere av Slegten visste de ikke om, enten var de døde eller utvandret; og Even blev trist, for der stod slik vild og velgjørende Hedning av den.

Aa, se nu disse vakre Mennesker som sat der! belyst av fredlige, hjemmestøpte Talglys, deres kortfattede, smidige Sprog. De hensigtsmæssige Møbler, formet av gammel Kultur. Smørspandet

paa de tre udkaarne Føtter, Gjeiteprimet, ja alt rykket ham tilbake til en fjernere Tidsalders roligere Tempo, hæderlig og troskyldig.

Det er det likeste du kjører denne Karen op til Klokkeren, sa Manden til Skyssgutten, for det er en som kan prate med slike Folk, det!

Denne Mila vi har att er brattere end lang til, sa Gutten; men bare vi kommer ovom Stabrækka, har vi fine, slette Moen indover til Kjærkebygda.

Indpaa Moen plirte det Lys i en liten Hytte tæt ved Veien; Døren paa Gavlsiden gik op og en høi Kar huket sig under Karmen.

Slæden braastanset:

Haa trur du, Gunnar; tru Klokkern skulle ha

Lossement for denne Bvfanten her?

j

Manden lot Døren staa og kom fort frem i Veien uten Luve og i Skjorteærmer.

Klokkern? Ja, om Sommeren veit du(men om Vintren kan vel være ømse —

Han er vel Handelsjøde eller Agent han der da; Kramvarer ser jeg?

I Dørlysningen mørknet det av to Kvinder.

Du Torgun, sa Gunnar, aa kom hit litt.

Haakken Torgun?

Vesletorgun vel.

Hun kom i sid Fjeldstakk langsomt ned av Hellen.

Om hun ikke trodde Raamandsætten hadde Husvære for slik en Reisende?

Jo — der var naa enda Rom nok, Bygningen

stod tom støtt, kanske — men, ja jeg tør jo ikke si noget.

Xei, nei, du skjønner det, Jentongen bare tjener deroppe hun; snille, bra Folk begge to. Du skulle vel ha Maten og da?

Even lo. Aa, litt Mat er jo ikke værst av og til. Men Hovedsaken er, at jeg slipper at ligge ute inat; imorgen kan jeg bestemme mig, om jeg liker mig her; nu er det jo mørkt og —

Da Jenten netop skulde hjem, fik hun sitte bak paa en Kuffert, og saa bar det i Dilt videre ind over Moen.

Even saa ikke Ansigtet, det store Skaut mørknet saa, men hun hadde en mjuk, vakker Stemme.

Pludselig kom de ut av Skogen, det lysnet; der

stod Kirken, hvitmalt, moderne, med et høit, sort

«

Taarn, og bak den skimtedes Bygden med Aaser og Fjeld.

De er endda oppe paa Raamandsæt, sa Torgun, det lyser i Mellemstuen.

De tok av tilhøire en liten Tømmervei; lange, seige Bakker begyndte, og de steg alle ut av Slæden.

Nei, Fanken skulle bo saa høgt og bratt, sa Gutten, han skjøv paa i de værste Kneikene.

Hun lo en ung, overgiven Latter:

Aa nei, bevares! De veit aldri av noget dernede paa dette slette Flatin mot for heroppe; her maa vi hjelpes att og gaa et Stykke hver!

Even blev vel mottat av Halstein og Aase Raamandsæt, unge Folk med en Flok lyse Smaa-— 35 —

barn; og en gammel Rugge av en Bedstemor, Halsteins Mor, som var paa Følløg og bodde i Øvrestuen. Han vaagnet i Kovan utpaa Formiddagen; det var vist klart, kanske Solskin. Og nu husket han, at Halstein var kommet ind og hadde lagt i Ovnen, siden kom Jenten med Kaffebret — der stod det urørt, han var sovnet fra det hele.

Fra den store, lyse, grønmalte Stuen saa han over Dalen — den var ikke stor, men hadde Ter-rænglinjer, saa varierte, saa muntre, og ret over laa Vestfjeldenes rolige Masser, stigende over Skogen og Trægrænsen. I Syd dalte Linjerne mot det lavere Nerdal. Det var snart Middag, men Solen stod nu lavt ved Fjeldkammen, saa en stor Del av Bygden laa i Skygge.

Even likte sig straks her: Det brændte en stille Bjørke vedvarme paa den svære Peis; i Rækken stod gamle hollandske blomete Fat og store Tintallerkener. Skaper og Hyller var rosemalte, men avdæmpede i Farven av Alder og Vaskning. Himmelsengen hadde matblaa, mønstrede Omhæng — et rødmalt, massivt Vingebord stod mellem to Vinduer.

Paa Langbjælken var skrevet: Dette fiine Stue-huus er bygget af det Gud elskende Ægtepaar Knut Halsteinsen og Marthe Johnsdatter 1823». Og paa den anden Side: «Gud bevare dette Huus for Tyvehand, Ild og Lys».

Han blev straks enig med Halstein om at bo der utover Vinteren, og begyndte at pakke ut sine Kufferter.— 36 —

Kovan blev Soveværelse, Stuen Atelier og Spisestue.

Om Morgenen, mens det endnu var mørkt, kom Halstein varlig ind og nørte op i Ovnen, og sa da næsten støtt: Aa. kanske jeg vækket dig, jeg? og snakket litt om Veiret og Kulden.

Saa en god Stund efter kom Torgun med Kaffe og hjemmebakte Kaker og sa: Værs'go, naa faar De forsyne Dere!

Hun smilte altid fornøiet til de faa Ord, som blev vekslet; og hun gik litt forover, kanske av en ubevisst Blyghet over sin braatidlige, frodige Utvikling; hun var knappe 16 Sommere. Men helst var det vel den lange Fjellstakken, som gik like under Brysterne og høit op paa Ryggen, som skjulte og skjæmte bort hendes Figur.

Hun hadde hele Fjøsstellet med mange og tunge

A

Bøtter at bære. En Etn av Ku og Høi fulgte med hende, og i hendes brune Haar kunde der hænge

igjen Straar og smaa Blomster fra Laden.

#

Vesletorgun var som Barn kommet til Bestefor-ældrene paa Brænna, utpaa den store Furumoen som delte den lille Fjelddalen, Kirkebygden i Nord og Flatbygden i Syd.

Da den torvtækte Stuen deres ved Storveien brændte for nogen Aar siden, vilde ikke Fattigvæsenet som ejde den bygge nyt og de to gamle, Gunnar og Torgun med sin lille Datterdatter, maatte flytte over i Fjøset.— 37 —

Gjeiterne, Kølte og Silkedaakka som stod der, fik Rum i en avdelt Förliju.

Dette hændte litt før den første Snøen kom, og under en og anden tætgrenet Gran, der Tælen ikke hadde naadd, kunde Vesletorgun endnu finde Stakkeblokon sin mætt av Dyttemose. Og med den dyttet hun Laftesprækkerne i Gjeitestallen saa godt, ja saa tæt at hun var ikke Kar om at se ut i Dagen.

Besteforældrene var store og føre men slitne Folk, oppi de sytti.

Han gik endnu lett og råk og hans hvite, fyldige Haar svingte i muntre Kast under hans skaalformede Kolleluve. Hun var noget bøjet og slut-skuldret, og Armene hang som om de netop hadde sluppet noget tungt, eller som de var færdige til at løfte og bære.

Fjøset var lavt og lite og Vinduet fik Skygge av Takskjægget utenfor.

Naar de brændte i Kokeovnen, blev det snart for varmt, saa Døren maatte op, og om Vintren fyldtes da Stuen av graa, sejlende Damp.

Gunnar var en pratsom Mand og vilde gjerne ha Greje paa de vejfarende. Han var saaledes ofte at se i Døren, hukende sig under den låve Karm, spejdende og lyttende mot Almanveien.

Idag ventet han Vesletorguns Forældre, som skulde ta Farvel og dra til Amerika. Der var pyntet og maaket baade vel og bredt omkring Husene og en frisk bugnende Haug Granbar laa framfor Hellen.— 38 —

Selv stod han i den aapne Dør, med Varmedam-pen rykende opom Ørene paa sig.

— Nej nu maa du lukke att, sa Bestemoren, hun vesle sitter og smaanyser —-

— Husj, naa hører jeg dem, hvisket han bakover.

— Men det har du jo sagt i hele Dag.

Likevel stillet hun sig ved Siden av ham. Men da

mørknet det saa at Vesletorgun lot Bundingen i Fanget og saa ut gjennem Vinduet. Solen var gaat ned.

Vestfjeldenes avrundede, snøtækte Masser hadde alt Nattens rolige Dybde under Februardagens kolde messinggrønne Lys.

Østover steg de svære Skogvidder med et tiltagende varmt og mildt Skjær mot den mørkfiolette Himmel.

De stod og lydde.

Borti Julebandet i Rognen smatt Smaafuglen og lette efter Korn, hang i Straaene og gynget.

— Han Eilev skulde vel aldri gjøre Svenske av sig idag, sa Gunnar, og undredes paa hvad Klokken helst kunde være. Stilte sig paa Barhaugen og saa i en stor Bue fra Vest mot Øst.

— Du kunde jo hat Klokken din, gamle Jasken! sa hun, for den du lik att er det ingen Greie paa. Rauskjægtatern tok dig den Gang ogsaa.

Men da lo Gunnar op mot den bleke Nymaanen.

— Han tok mig mener du? Pyh!

Jeg fik i Mellemlag den fineste Kniven jeg i mit Liv har set! Han tok mot venstre Side og smilte til Tollekniven. — 39 —

Aa Sak er det vel med slik en at spikke Stutorv og Rivehoder, ja og krote dem ut med Navn og Roser.

Klokka? Den er snart halv fire.

Vesletorgun stod pludselig paa Dørstokken: — Jeg syns, syns en Tingle!

De gamle stirret ned i Snøen.

En tynd Metallyd, spæd og saa fjern, som den skulde komme fra den fjerneste Side av Moen, blev borte, hørtes igjen. Nej, nu var alt stille.

— De hviler bare søri Knejken, sa Gunnar.

Om litt skrek det i Staalmejerne, og en liten

blak langhaaret hvitrimet Hest kom smaadiltende fremover Vejen.

Og der var de endelig! og svingte forsigtig om Léstolpen ind paa Tunet.

— Kjelen har snart surra bort, den har staat og putra aa putra, men kom naa ind, sa Bestemor.

— Mejen gaar tungt i slik Kjøl, sa Eilev. Han tømte Forsækken for Hesten, drog av sig den fot-sie Frak og dækket den til med. Gunnar maset med at faa væk noget Issvull i Døren.

— Du spænner i Bejna ennaa du Gamlen, sa han og tok ham i Næven.

Gunnar slængte flot sine Haardusker bakom Ørene. — Aa jammen vaager jeg Ryg med haakken som tør! ståk Hænderne mandig i Lommerne, og lot som han gik i en stor Stue.

Men det blev bare en totre forte Skridt paa alle Kanter. Bestemoren stelte frem Eftasværen, Kaffen duftet, og blev rost, for den var saa stærk att —— 40 —

Yesletorgun var blug og satt og puslet med sin Bunding.

— Du faar da ikke være saa tru du heller naa, du faar lægge den bort og prate litt med Mor di og Far din.

Naa ser vi dem snart ikke mere —

Og hun fik Kaffe paa Skaalen og satte sig paa Sengekanten. De talte om at Raamannsætten hadde bestemt sig for at ta hende, og hadde vært indom igaar Søndag med Kontrakta. Saa hadde han sagt det at Kari, som Mor er, hadde største Retten over Ongen og skulde underskrive.

Han la enda att Pen og Blæk.

Fra en Bønnebok toges forsigtig frem et halvt Brevark.

— Saa det blev ham likevel, sa Kari, hun hadde løst paa Skaute, saa det laa i en vid Ring om Halsen.

Hun var liten og mager, Øjnene blaa og faste og Ansigtet rødt av Kulden og Varmen.

Eilev gik til Vinduet med Papiret, men det skumret, saa han skjelnet ikke Skriften.

Derfor tændtes Kjøkkenlampen. Den brændte uten Glas, for da sparte man en Masse Parafin, hadde Folk sagt.

Lampen sattes midt paa Bordet. Alle stirret spændt paa Dokumentet som han holdt i sin grove Haand:

— Kari — Kari Gunnarsdatter Moplass.n har idag —

Men da spratt Bestefar op:— 41 —

— Neggu om dette har sin Rigtighet! Den er falsk! Moplassen staar det?

Alle Ongan mine staar i Kirkeboka for Brænna, i Daapen og — — Moplassen! det var ikke anna att av den end et Høi med Xesle og Orm i. Saa bygde jeg nyt og kaldte det Brænna. Det er Jug og Fankens Fanteri støtt med disse Storkaksane! De vil indstændi ha Overtake over den fattige baade i Stand og i Navn og Titel. Plassen? Han traakket om med Skyggen sin i stort Oprør. Hun gjæls ikke, kast hende i Ommen!

— ... har idag bortsat sin Datter Torgun Eilevsdatter til Undertegnede paa følgende Betingelser :

Torgun Eilevsdatter skal være hos mig til hun har fyldt sit 20. Aar og skal hun, naar hun har uttjent den Tid ha 1 en Klædning til Hverdags, 1 en dito til Helgedagsbruk samt en Kirkeklædning. 1 Sængegang som bestaar av: Skindfæld, Kvitil og Overplagg samt 50 Kroner i Penge. Tjenestetiden begynder førstkommende 16. Februar.

Raamansæt den 7. Febr. 1887.

Halstein K. Raamansæt.

Og Eilev faldt i dype Funderinger og saa ned i Gulvet over sine foldede Hænder, og ingen sa noget.

— Denne Attesta er din og du skal bevare den, Vesletorgun, sa Eilev høitidlig.

Hun reiste sig halvt op, raadløs og med hamrende Puls. Om hun skulde ta den straks — eller om —— 42 —

Men Faren la den paa Bordet og sa at Kari kunde underskrive.

— Ja ja — ikke for det, Kontrakta var fint anlagt men — sa Bestefaren, han nekta mig fem Kroner paa Forskud, for vi har da stridd hende fram hidtildags, hun læser og hun skriver paa Tavlen. Men en liten Mindelse burde vi hat. Vi to. Vi som sitter att her alene.

Saa slog de over hvormange Aar det var til hun fik det hele.

— Hvor gammel er du naa Torgun — Jenta mi, spurte Faren. Du er vel —?

Som for et pludselig Tryk sank hendes tufsete Hode, hun famlet om efter Bundingen.

— Du kan da vel svare din egen Far, Jaala du sitter der, sa Moren.

Og Vesletorgun hikstet: blir ot-otte Aar Sommerdag.

Men Bestemor vilde ta unna for hende: — Saa stor hun alt er av Vækst, saa er det naa bare Baane aa kalle enda da. — Og saa er hun kommet i Fristels for — for dette at hun skal reise. De vet hun var tre Aar da hun kom hit. Hun har jussom faat Vanan og Tilhold her, da!

Der blev skjænkt mere stærk Kaffe og Samtalen gik høi og festlig om Buskapen paa Raamansæt, om Amerikabilletterne fra Karis Brødre, om alle de Akers Land de ejet. Om Bussel, Hvete, Mais, Okser og Harvesten og mere som de ikke forstod.

Om tre Uker gik Thingvalla fra Kristiania —— 43 —

— Og om ti Aar, du Eilev, er du sturtandes rik, sa Bestefar og knærtet i Bordet. For med dine fire Gutter kan du bare ta Land, store som hele Kirkebygda!

De andre lo og blaaste av dette, og Kari mente at med det kunde det gaa traatt. Den ældste vilde da være seksten, den yngste elleve.

Vesletorgun var ubemærket smuttet ut. Hun klappet Blakken og strok Rimet av dens lange Øjenhaar.

Saa smatt hun ind til Gjeiterne.

De spratt op, nugget og bet i hende efter at faa noget. Da de intet fik, smaamækret de i sørgmodig Venlighet.

Saa la de sig alle tre, hun i Midten, og med Øret lyttende mot den glisne Dør. For at mærke om de Fremmede kanske skulde rejse.

Moren hette Kari Gunnarsdatter — Faren Eilev. Han hadde Skjæg. De skulde langt i Verden. — Og jeg helt til Raamandsæt! sa hun halvhøjt, men du har ikke Vet paa slikt noko, du Silkedaakka. Og hun krummet sine kraftige Barnefingre som en Klo og striglet hende paa den varme, raggete Halsen. Det snodde ilskende kaldt fra Dørsprækken , — Jo, nu gik det derborte, Bestefar pratet høit, hun maatte gaa.

Fadervor Gusjelov! nu rejser de, hvisket hun og klæmte de drøvtyggende Snuter mot sit Kind.

Hun lukket omhyggelig efter sig og dyttet Snø mot Sprækken.— 44 —

I Lyset fra den aapne Dør gjorde de sig istand til Avrejsen. Der snakkedes om at skrive naar de kom over.

Da Vesletorgun stod ved Branæsslæden, sat Moren gjemt i et stort Sjal, hun snudde sig og sa: — Jeg har sagt til Bedstemor di at jeg vil skikke dig noget som du kan pynte dig med naar du slipper fram for Presten — med Tiden. Og gjør nu det du kan for at Folkene deroppe ikke skal faa noget at si paa dig.

Faren hadde satt sig, men rejste sig fra Sæte og rumsterte vildt i alle sine Lommer, og forundret sig — han hadde da — hadde hatt?

Saa fandt han det, stakk det i Haanden til Datteren. —- Jeg visste jeg skulde ha noget rart og Farvel da Vesle!

Hun nejet og klæmte det i Haanden. Tak!

— F'arvel!

Aa Løkke paa Rejsa!

— Men ikke for mange Løkker, helles kommer vi aldri fram, og Eilev smattet til Hesten og lo.

Men den skok sig i Draget.

— Blir mere Snø, naar Dyre sjæk sig slik, sa Bestefar.

Og saa gled de ut av Lysningen, ind i en Nat av snøgraat Mørke, men Vesletorgun hadde taat fem Peppermynter med Læsning paa.

Tinglet ringlet muntert i Blakkens Brystrem. Snart var der ingen Lyd. Nej, for naar Skauen staar saa stakka saa.

— Ja, ja, Herregud, sa Bestemor og tørket sig om Xæsen med sit Forklæ.

— Ja ja! det er sandt. Det er støtt saa rart med det, sa han, og kræmtet et Slags Suk, saa det kunde skjønnes, denne Avsked var ikke let for nogenhver.

Vesletorgun rasket ihop Forspillet efter Blakken for at gi Gjeiterne, men det kjendtes saa underlig og fremmet.

Hun tok Dotten ind for at se det ved Lampen.

Det var stratint og med brune Kløverblommer.

Men hun fandt en Jomfrumarja-gullsko, en Smørblomst og en gul liten en til. Dem satte hun i en stor rød tom Traadsnelle og stilte Buketten i Vinduet. Den lyste saa vakkert mot de blaasorte Ruter.

— Du finder paa mye maafaa, du Stakkar, sa Bestefar, men han smilte sit lange Smil mot Vesle-torguns tindrende, lykkelige Ansigt.

En Uke efter fulgte Bestemor Vesletorgun til Raamansæt. Hun bar en liten rund Træask, som var saa vidunderlig utsvidd og til at gjemme fine Skaut og Søljer i. Men der laa nu hendes to Skolebøker, og Træskeen, som Bestefar spikket og krotet ut. Paa Forsiden av det korte Skaft var det som to Ellstampblade krullet sig mot hverandre, og T. E. D. 1887. Og vakker gulbrun, av Orebarksevja.

Der laa en Række Gaarder højt oppe mot den svarte Skogen og bakenfor et hvitt Fjell med et dypt Søkk i.

Det hetter Drotninggutu det, en Dronning kom ridende der engang igjennem.

Men den største, den hvitmalte Gaarden, du ser enda Solen brænner og blinker i Vinduet — ja der er det.

Den var i Middag men stod lavt overAaserne i Syd.

Vesletorgun undredes paa den svarte Skogen deroppe, for se dernede stod den stakket og graarimet.

Jo, her i Høgda var det Linnvær, en blev derfor saa varm av at gaa. De stanset og saa tilbake.

Derute som det ryker, er Brænna.

Men Vesletorgun syntes noget sørgelig var hændt, for hun saa ikke mere hverken Stuen eller Liua.

— Dette er vel hele Verden det Bestemorr hun pekte utover.

— Haa! var det liktse, for kom du derut til det ytterste blaa, var det nok enda en saan Verden. Og slik skal det holde paa, sies det.

De stod paa det store Tun, og Vesletorgun blev mindet om at hilse i Haanden og si Tak for sist.

Folkene bodde i den røde Gamlebygningen. To Smaajenter sprang ind, og la sig mot Ruterne, der skimtedes ogsaa Voksne.

De blev vel modtat, med Dram og Bakkels ute i Kovan. Der satt de ogsaa og fik Middag og Kaffe efterpaa.

Og det var halvmørkt da Vesletorgun fulgte Bestemor nedom Fjøset.

— Ja, ja saa faar du bli att her du da og jeg-se at krasle mig utover før Natta kommer.— 47 —

Saa bøiet hun sig ned og hvisket: — Se her, ta dette Halstorklæ mit, og putt det i Asken din saa ingen ser. Da har du det at pynte dig med, for du skal jo begynde paa Skolen!

Saa snudde hun og gik fort nedover, men for Vesletorgun saa det ut som hun vaklet og danset. Da hun hadde tørket Øjnene var Bestemor borte.

Hun aat Snø og bad sin Aftenbøn, hun maatte jo se at komme skikkelig indatt.

Da hørte hun en spæd Kalveraut -— og en Ku suttre i Fjøset. En het Glæde for hende op i Halsen.

Ved Fjøsdøren kjendte hun den goe varme Em, og aandet den ind med Næsetippen i en liten Spræk. Hun hørte Kuernes tunge stødvise Pust naar de tok Jorten, hun glemte at hun var saa rent fremmed og gik med rolige Øjne ind til Plejeforældrene paa Raamansæt.

En Alorgen vækket Konen hende og sa hun maatte stelle sig til at gaa paa Skolen. Hun laa paa Hjellen under Røstetake. Holdt hun sig under Monsaasen, kunde hun staa oprejst.

I den vesle Gluggeruten graanet Dagen.

Lampen dernede lyste paa Tallerkenrækkerne i det store aapne Skap. Manden og Tjenestegutten snakket dæmpet ved Kaffen, de skulde ovom Hejmsætren efter Tømmervenner.

Med Katekismen, Bibelhistorien og Silketørklæ kom hun ned Stigen, som hun skjøv op paa Hjellen att.— 48 —

Saa var det at gaa i Bryggerhuset og fyre op under Laaggryta med gammel Kjærvekvist. Og ved Lysningen læste hun over Trosartiklerne og Navnene paa de smaa og store Profeter — og litt her og der paa maafaa —, hun hadde jo ikke Lekser idag.

Der stod mange Skipar op til Skolehuset. Tor-gun som maatte ta nedover paa etpar voksne Ski, kom rundbaket av Snø, og stod længe og banket den av sig. Der traakket og larmet oppi anden, da kom hun vist ikke forsent.

Der var mange Gutter og Jenter, men ingen kjendte. Det var koldt saa de saa Pusten. Nogen Gutter flækte Næver og fik det til at brænne bedre i Ovnen.

Paa en stor svart Tavle stod med hvitt: a. A. Adam. b. B. Bjørnson.

Det knaket i Trappen, alle satte sig paa Plass.

Torgun stod bak Døren.

Da Læreren hadde sat sig oppe ved Katetret under Tavlen plirte han bak Brillerne nedover Bænkerne. — Naa, der har vi en ny! Hun sa hvem hun var.

— Kom her — frem paa Gulvet —

— Naa! Kan du synge?

— Aa ja, jeg mener nok jeg kan synge.

— Syng!

Der tutar ein Lur oppi Haugen.

Eg ventar ein Gut uttaa Skaugen.

Er'n fager og fiin er'n min.

Er'n halt er'n blinn er'n din ——

Men da lo Skolemestren i sit grove rustrøde Skjæg. Barna vred sig i al den Latterlyd de kunde finde paa, puffet og ægget til enda mere Moro — for han lo jo sjøl!

— Det var just ikke Gjæterlaatter jeg mente, hm, nei Jenta mi! Men ta Plass dernede da.

— At ikke Raamansætten hadde likere Vett, maatte da vite at jeg vil ha et Salmevers, naar Ongan kommer for mig første Dag. Naa, stille! saa tar vi, «Gud Helligaand i Tro os lær.»

I Middagshvilen floj de om hende: — Du er spænna gælen du, Jaska? Aa synge Viser! Det

var rart du ikke fik en go Tosk!

#

Om Vaaren saasnart det blev Saueberjing, gjætte Torgun Smaafæet oppi Hejmmørka. Hun var skog-rædd og livende angst for at gjæte bort, rendte og samlet Sau og Gjeit uavladelig.

En Dag saknet hun en Soje med Lam, og hun flaug og graat, laakket og lette høgt og laagt. Aaselven gik hvitgrøn, og med et isende Gufs, saa Bjørken med Blade som bare Museører svajet og svingte som i hard Vind.

Jo, der hørte hun en jamrende Bræk, Gusjelov! Fadervordusom — Men sikkert var det ikke, for hun syntes det laat Bjæller og Raut og Prat støtt hernede i den stygge Susen.

Da sa det med ett: Krrr Gjeitan, krrr!

Der stod en liten Jentonge paa en Stein uti Elven og lo. Hun var saa tætt og trind og gla

at Torgun skammet sig og tørket Øjnene og prøvde at smile igjen. Men hun kjendte hende ikke.

— Har du gjætt bort da Gut? Hop hit — nej paa den Stejn der — skal du faa Gultutt! Hun holdt et dejlig Stykke Gokva frem, blankt og blek-rødt.

— Nej, jeg naar ikke —

Da løste Jenten sit Hoseband, knyttet Kvabeten i det og vippet den over i Torguns Haand.

— Da maa du ha saa mange Tak da, den var den fineste jeg har set, puttet den i Munden og begge stod og tygget og saa paa hverandre. De maatte rope højt for at bli hørt.

— Sauen din gaar oppi i Kølbotn, men du kan ikke se dem!

— Jeg vet hvad du hetter og. Jeg gjæter for Amerikaneren og hetter Guri Volden.

— Fanken aassaa at Flommen er saa stri, en hører ikke Mands Maal idag!

Men hun minker støtt, Kvælden og Maarran mest, for da fryser det i Fjelle.

Men vi skal nok træffes, vær stø paa det og da gjør vi op Nying for jeg har Fyrstikker.

De snudde og hoppet paa hver sin Kant paa de skumvaate Stein.

Torgun fandt att Sauen og Lammet og kauet ende ut, saa gla hadde hun ikke vært før.

Siden møttes de hver Dag, de hadde fundet en Overgang paa en vindfældt Kluftegran nedom en Fossekulp.Faldt det ind med surt Regnvær, nørte de op under en sværgrenet Gran, byttet Niste og Gjeita og Sauen la sig i Krinsil ved Varmen og jortet.

En Dag — flere Dage kom ikke Guri. Torgun saa vestover Skoglier ne, de stuslige gule Myrer og mosegraa Rabber, nei ingenting rørte sig, hun maatte vist ha tat paa andre Strækninger.

Det skulde vel endlig dra paa Kvæll, hun bøjet sig over en Gjeit og saa den i Øjnene: Jo da, Øjenstenen var alt diger og svart, det var Tid at lokke sammen og rusle hjem.

Men der kom Guri's Mor gaaende med Bundingen og fortalte at i Mandags hadde Jentongen støkt op en sint Binne med Onger. Den tværriste op paa Bakbenene og gav et illherveli Skrik. Guri maatru blev staaende fjettret og saa ind i et rødt Gap.

Saa gik den.

Jeg var netop paa Sætren og pyntet bort efter Tømmerkjørerne som laa der ivinter. For tænk dig, Gampen maatte de ogsaa ha indi Bua, saa kalt var det.

Saa vet jeg ingenting før hun dætter stupendes over Dørstokken, saa det bare klæsser i hende. Hun hadde uvetta, Stakkar, og husker ikke det Bøss, fra da Binna gik til hun laa over Dørhellen.

Hun maa ha vassa over Burabækken, og kanske vært under ogsaa, for sørpanne vaat var hun.

Men som Gusløkka kom Smaakrytra efter og alle i god Behold.Saa karvet Kari i Snadden, og trøstet Torgun med at der vanket aldrig Bjønn i Raamansætmorka.

Men Guri skulde faa ha Ro nogen Dage efter dette. Stelle som hun vilde med Lejkene sine.

Kari ruslet tilbake med den friske Tobaksrøken; og Lukten hang litt igjen i den tykke Barskogen, og Torgun syntes Skogen blev som hjemme i Stuen naar Raamansætten sat og pustet Tobakskyer om sig, eller blaaste den nedi Luggen paa de lyshaarete Barna sine.

Som Torgun gik over Lunnestadhöve, skrek en Stægg frem under en Turvegran. Styggen! ropte hun, da den skjenet hvit og brun, for hendes Hjerte slog fortere, enda hun slet ikke var saan ræd heller.

Da hun kom paa den aapne Sætervejen, blaa-net det saa trygt og vakkert av Bygden. Strøj, strøj! Aa! Krrr Gjeitan mine, krrr! naa maa di komma da!

Saa trallet hun litt, saa sang hun litt:

Saa laakka vi over den Myra til Rolihøl.

Kom Ku, kom Kalv, kom Kyra, kom alle di undlie Dyra! kom Ullanpusen, kom Kjæmperu-uksen, kom Støvelbrand.

Kom atter, kom Patter, kom Svana, kom hvite Karusser og Krita, kom Saakka, Tora og Sprika.

Kom venaste Kari, kom Kaperals Mari, kom Rompebu Kjersti

til Skindfeldaasen, der er det saa godt aa vara!

Men alt næste Morgen kom Guri. Hun bar paa en vidunderlig gammel Sabel, tveegget og med Messinghaandtak. Den var rusten men med Sand og Vand og Mose blev den truende blank.

Jenterne gjorde sig morske og modige — hugg og ståk løs paa de indhole Føskestubber: Saan ja! stik hende midt i Xavlen, trøk den ind til Skafte! Ta Ongen du Torgun, ta'n bare med Hænderne. Vil den ikke té? Og Guri hugg til saa Markemele fauk.

De pratet hele Dagen om Bjønn og Folk som hadde vært i Kastelag med den.

— Han Bestefar Gunnar, aa du Verden, sa Torgun, han tok Ryggetak med en svær en. For han og en Skytter til

pirket den ut av Hiet med en Skistav.

Han gik paa Truer og tro neri en Domp og datt. Bjønn over'n.

— Skyt da vel! skrejk Bestefar, men den andre Jasken hadde Dyreskjælva og turde ikke skyte, han kunde raakt Bestefar istan. Saa tulla de kast om kast. Det var ingen Sak at lægge Bamsen nedpaa, men han var saa slem til at gnavle og bite. Men endli skaut han den da!

— Ja men Mor mi da, Get! Hutetu ! Hun tjente østpaa Gaarden Rime, hun var fremmeli med mig netop, og Tjenestegutten og hun skulde til Lang-sætren efter Matna. Saa lusket en Bjønn efter— 54 —

dem, men hver Tuve Mor hadde hvilt paa brøt han op og hivde Jord og Stejn om sig. Det maa være dig han gaar efter Kari, og du maa vist være fremmeli, saan som han bær sig. Nej, sa Mor og banna paa det. Jeg var det nok, sa hun, men hvad skjælte det den Naasagrisen?

Men en anden Gang gik en anden Kjærring, som ogsaa var diger, i Skogen og pælla Bær. Da kom en Bjønn og drap hende og rejv Ongen fra hende.

Non Aar efter traf Jægerne paa et Hi, saa skaut de Bjønn, tnen i Ragge hang en liten Gut og graat og sa: Løenepapa! Løenepapa! sa'n. Mere hadde han ikke lært at si, og han var ogsaa løen paa to Sider av at ligge med Bjønn.

Torgun sprang en Rundsværv for at se efter Sauen, den var nu begyndt at trække op mot Rikle, den husket vel de grønne Fjellsætervoldene, som nu snart maatte ligge snøbare.

Guri kløv oppi en svær Gran for at spejde efter Flokken sin —

Torgun kom snart att, varm og glad, hun hadde alle sine.

— Men du da, med dine?

Guri kastet med Xakken saa Næverkronen hun hadde pyntet sig med faldt av. Pyt sa'n Per! de kommer nok att. Men nu var vel Tiden at drive hjemover —

Da braket det over dem i Kvist og Vingeslag, og sortnet mot Himmelen.

Torgun lo og snudde sig, men der stod Guriog striglante, hvit i Ansigtet, smaatrampet, paa samme Flækken.

— Men i Jøssenam, Guri da! Det var jo bare en Storfugl.

Saa gik de ned til Elven, hun la sig ned og drak.

— Forsyne mig, trur du ikke jeg har faat Dyre-skjælva — efter denne Fankens Binna!

— Her skal du se noget rart han Far gav mig da han rejste til Amerika den Kvælden, sa Torgun og fandt frem to Peppermynter i et Papir.

Aa nej! saa fine !

Guri fik den rode som det stod: «Giv mig et Kys» paa, og jeg skjønner det, for det er det samme som at gi mig en Tryte.

— Paa min gule staar: «Frøken, hvad mener De?» Torgun saa raadløs ut. Frøken?

Guri gik eftertænksom bortover Kloppen, men midt paa saa roper hun gjennem Elvesusen: — Det er saant et Frøken, som er Datter til Presten det vel!

* * *

Even blev betat av en herlig Nysgjerrighet efter at bli kjendt med Grænden, Skoglierne og især Høifjeldet. Her vabbet Storfugl, der kaglet Rypa kring Rikle og pillet den bitre Bjørkeknupp. Og Mikkel Rævs sindige Spor synte halve Milen indover Viddens stille Hvithet.

En Jæ ger vaaknet i ham og han skaffet sig en snill og veldreven Setter, Børse og alt til Faget.

Og med «Roy», Kaffekjel og Niste i Rypesækken— 56 —

streifet han de gode Dage paa Ski, overalt paa det uvisse og ukjendte.

Av og til kunde han ogsaa stoppe paa Lang-vattensæteren nogen Døgn.

Siden malte han efter Erindringen hvad han saa og ofte syntes han disse Studier fik større Charme og Helhet, de undgik en Overflødighet av uvedkommende Tilfældigheter.

Saa kom endelig Sommeren til Bygden, og Vaaren maatte flytte viclre tilfjells. Sætrene var befolket og Ørretten vok i Kulper og Tjærn.

Den lille Lærke graa hadde nu længe sjunget over brune Tuver og hvitblommete Multemyrer.

De smaa Gjætere møttes ved Beitegrænserne, byttet Niste og bygget Ovne, og brændte saa den blaa Røk jaget Klægg, Fluer og alskens Unaa fra Buskapen, som krinset sig til Hvile under Middagssolens Stilhet.

Sat han saa om Sommerkvelden i Fjeldet ved sit Staffeli og hørte Gjæterjentens milde Lokk stige over Vidderne, var det hans Stammes Kauing som tonte igjen, den samme som den jotunrædde unge Mor hadde samlet Buskapen sin med omkring Boplassens laage, torvtækte Steinlæger.

Og Holmnatten og Donkeliaasen svarte med sit bløte Ekko nu ikveld, som dengang i Tidernes Gry.

Stærkere end nogensinde følte han da Slægt-kjedens Ringe bli til en Lænke, som bandt ham til Racens Længsler, til alt som var og er dette Landet.•— 5 / —

Aa, om hans Drømme kunde kaste noget av sig; bli til Trøst og Smil for nogen, saa han ikke hadde levet et ringere Liv end Kampesteinens yndefulde graa Lavroser, eller Kræklingens hidsigrøde Smaa-liljer!

S: >:

Even fisket langs Løkene, fulgt paa Avstand av Roy, som altid hadde følt en inderlig Motbydelighet for Fiskeri. Og da det var strengt forbudt at skræmme Rypemor fra Redet, kunde den furte og gjemme sig bort i lange Tider.

Men ved Midnat naar Ørretten ikke vilde mere og Even tændte Nying for at koke Kaffe, kom Roy ruslende for at dele Nistematen.

Det maatte nu visst være paa det dunkleste for Roy's hvite Silkebryst blev rødlig av Ilden. Og da den sluknet, sejlet den siste Røktull lavt henover Kjærnets Mørke.

En Vibe streifet saa tæt over Speilet, at der graanet en Stripe under de rappe Vingeslag mens den sang sin bekymrende Pip — Pip-pip og satte sig paa en Stein nedi Oset.

Om litt kom en til, det maatte vel være Vibemoren, som nu endelig hadde faat svævet de Smaa i Reden, faat lukket de graadige Gap.

De to vilde unde sig denne Utflugt sammen, denne korte Fred før det dages i Nord. —

Even la sig tilrette mot Hundens bløte Pels med Jakken over sig for at belure den hastige Sommernatstemning.— 58 —

Alt var stille og i en sovende Farve. Kun Gaustatoppen med sine Snøstriper der fjernt i Vest, laa høit nok til at rødme i Midnatssolens svake Avglans.

Han var nær ved at sovne, da pludselig en Flolc flaksende Gjøker kom støiende og galende, slog sig ned i nogen Smaagraner tæt ved.

Himmelen, aa saa gylden lys og mild, stod endnu og ventet i Spænding mot nye Straaler som rinder — En gylden-rød Sky — og saa flere Smaaskyer løsnet fra Dypet deroppe, og snart gled en varm Broncemorgen langsomt nedover de bratte Fjeldmasser og Steinrås.

Som et vækkende Gys kom et hastigt Vindgust, kruset Vandspeilet og strammet sittrende de dugg-tunge

Kingelvæv, som hang mellem Lyng og Dværgbjørk.

Ryperne lokket, Trosten skrattet, Lærken steg og dalte med Kvidder og Triller over sine hemmelig-hetsfulde Tuver.

* * *

En Aprildag med gule Solruter indover Gulvet, svakt Fluesullr i Vinduerne, heftig skinnende Snø med stridige blaa Skygger, stod Torgun paa den høie Staburshellen med et rødt Mjølkjørl i Haanden og grep netop efter den svære Nøklen.

Even ventet paa det tørre rustne Skrik i Laasen.

Men —

Hun blev staaende og se utover Dalen, hun sang.

En myk tonefuld Stemme fyldte Verden med tinende, vaarlig Ømhet:"V

Milloin Bakkar og Berg utmed Havet heve Nordmannen fenge sin Heim, der han sjølv heve Tufterne grave og sett sjølv sine Hus uppaa deim.

Han gled ind i Kroken for ikke at bli set; aa, om hun vilde synge mere, synge mange Vers!

For i den gamle kjendte Tonekrans om Ivar Aasens skjønne Ord, satte hun av og til en liten tindrende vild Fjeldblomst, som lyste av overdaadig Sommer og ung Længsel.

Tonen snoet sig ny og frisk som fra den huldre-stemte Feles myldrende Brus.

Aa den Sangen — den Stemmen! Den drog Landet sammen; for første Gang forstod han det, saa han det umaadelige Norge bli til sit Fædreland, til et vældigt Billede i Pragt og Herlighet!

Men det kunde rummes i hans Bryst, det levet i hans Hjerte. Det bølget i hans Blod som Havets Morgennynn om fjerne Kyster; som Grænseskogens mørke Sus naar Kveldsvinden bøjer den mot de sidste rødmende Blaaner.

Even syntes at forstaa Oprindelsen til sit Fjeld-folks sterke vilde musikalske Drøm i Fjeldslaattens fraadende Magtflom, ingen Grænser skal det være Leik!

.....For Storflommens Poesi er at sprænge

Elvens vanlige Løp.

Efter denne Dag kom Torgun oftere ned i Storstuen for at tralle gamle Laatter og synge Viser.

Ved Evens oprigtige Beundring svandt hendes

store Generthet — for nei naar en ikke har lært noget saa, sa hun.

Kom hun saa efter endt Arbeide, den violettunge Maikveld, var hun litt pyntet, glatkjæmmet Haar og steg smilende og let over det gamle kvistede Gulv, som var det i en Festens Sal.

Saa bød han frem hvad han kunde ha fra Landhandlerens Krambod, Fikner, Rosiner og Brus.

Xei, det gaar da ikke an aa ta bort støtt heller, men dette er vel Sydfrugter —r sa hun nølende.

Og da kunde Even lægge ut om Sevilla og Korsika, om en gul Ko fra Sardinien, som var næsten vild; for da han vilde male den og bandt den til et Fikentræ, gik den rundt og rundt til den holdt paa at strype sig, og maatte drives tilbake igjen. Men ikke før stod han atter ved Feltstaffeliet — begyndte samme Dansen!

Aa, det skulde været Blomros vor, den vilde staat still den. Og indtil Byernes Torv kom Mændene ridende i Gallop med Lam og Gjeitekillinger og Høner dinglende efter Hestesiderne med sammenbundne Ben. —

Aa, sa hun, nei at de hadde Lov til slikt, at de orket!

Men at nogen tør reise saa langt -— og til saa stygge Folk; da hun rødmet, snudde hun og saa gjennem Vinduet og sydover Dalen. Og jeg som bare har været litt söndenfor Ulnatten — den som nu speiler sig saa svart i Solevatnet. Jeg fulgte noget Havnefæ som hadde sætret heroppe.— 61 —

Men da først syntes jeg at Raamansæt og Kirkebygden laa saa vakkert til; gik Veien skoglejes saa jeg ikke kunde se hjem, var det likesom noget tok efter mig, og jeg håset da paa til jeg saa det glitret i den hvite Bygningen her og det blaa-net i Drotningutu ....

St. Hanskveld sat Even og eftersaa sine Fiskefluer og tænkte paa en Tur nedover Storelven.

Det var Helligaften over Bygden; al Ungdommen var draget tilfjelds paa Leik.

Da mørknet Vinduet av hvite Hæggeblommer, av mange dryssende rike Dusker, og bak dem stod Torgun og lo.

Jo da! hun var saa godt som alene att paa Gaarden, bare Gamla, men hun var netop gaat til Naboen.

Hun stod kirkepyntet i gammel Juvdalsdragt.

.... ser Frøknen skal ut paa Spekulationer! Du drar vel efter alle de andre til Langeli og Morro? For du kan nødig undværes paa Dans, vet du!

Ak ja! Saa tar dem sin, saa tar dem min, saa blir jeg att aaleine for at pine paa Fisken, nynnet Even.

Men kom da ind, kanske her findes Sydfrugter i Skuffen.

Hun la Hæggen eftertænksomt paa Bordet, om De vilde ha dem — men nogen synes den lugter for stærkt?

Jeg vilde takke dig midt i Haanden, sa Even, ingen St. Hans uten Blommer og grønt Lauv.— 62 —

Aa nei, var det likt sig det, hun fik nok ikke gaa paa nogen Langlisæter, naar alle var borte og Heimkjyra skulde mælkes.

Torgun ordnet Hæggen i et Stenfat med Vand og fortalte om nogen lure Kulper borti Rotevass-juvet, men det laa stygt til, kranglet at komme frem; men der skulde staa nogen gode Slugger.— Ja, men saa gaar du og jeg og vi to derned og prøver Fisken. —

Vil De ha med mig saa; hun fik en varmere Lét, sprang op i Hagan og lokket hjem Rlomros, der skulde hun vente paa Even ved Vaarfjøset, saa ikke Gamla i Tilfælde fik se hende.

Han pakket Niste og Kaffekjel i Rypesækken, og snart var de to paa Vandring gjennem hidsig duftende Bjørkehagar og over blomstrende Utslaatter; de pratet saa lett sammen om ingenting.

Naar Torgun gik slik at hendes Brystbillede kom ovom de mildt blaalige Vestfjeld hvor Solen var gaat ned, mot den rene mattgyldne Himmel, mindtes han gamle Madonnabilleder fra Museerne, strænge og faste i Formen. —

Rundt den rikt broderte lille Luve med de sorte Ørebaand, var et sterkt violet Silketørklæde stramt knyttet frem i Panden med en liten Sløife.

Det unge Ansigt blev saa stille og ærbart i denne tætsluttende Indfatning, men av og til smilte den fyldige Mund som Svar fra et lykkeligt festfyldt Sind.

Profilen med den like fintformede Næse, fik den sydlige Himmels kolde Refleks; men noget av Nakke-— 63 —

haaret, som smatt frem under Luven, tok Farve og Varme fra Lysningen i Xord, og lekte gyldent i Luften sammen med to lysegrønne Silkebaand.

Den mørkeblaa Vadmelstrøie var hægtet i Halsen og under Brystet, men saaledes at det hvite Særkeliv med Sølvringen i lyste bredt over den buede Barm.

Det svarte Skjørt dækkedes foran av et storblomstret fotsidt Forklæ.

Hvor denne Dragten er vakker!

Aa, syns De? Men saa ulænklig aa gaa i, for se! for Livet skulde jo være her — nede.

Og de klatret ned Rotesvassjuvets bratte Stup; Torgun slåp sig freidig gjennem Bregner og Bringe-bærkrat, hævlende sine skogvante Føtter, snart ved at bøje med sig en ung Rogn eller gripe borti en saftig Græsdusk.

De hoppet de siste Huffs og stod i høit vuggende Græs, saa hun maatte le mot denne bortgjemte Rigdom: Nei aa nei for Hamn!

En kjølende Luftstrøm møtte dem, den fulgte Elven mellem de fugtige Fjeldsider; en svak brusende Lyd fra smaa Fossefald og syngende Stryk. De brune Kulpers toppende Bølgedans lekte om Elveleiets rundslidte Steiner.

Men de maatte kravle og hoppe længere opover for at komme til den rette store Kulpen.

Den laa i et Halvmørke og skalv under den høie— 64 —

lodrette, men smale Fossen; ovenfor stod endnu Furulien og varmet sig mot Solsiden.

En Fossekall, hvit og svart, kom heftig skrikende og hængte sig i Fjeldvæggen litt, der hadde den Reir og kaldtes for Fiskelite, sa Torgun.

Efter nogen Kast med Fluerne tværrbuet Stangen sig og Snellen svirret; bare Kulpen ikke naar ned til Australien, sa Even, for saa har jeg ikke Snøre nok. Hun stod i stor Spænding: nei nei, nu gaar da denne elendige tynde Stangen hans snart, tænkte hun.

Aa, jeg som glemte Haaven, sa han, men egentlig var han gaat fra den, fordi han var overtroisk og trodde at hadde han Haav fik han ingen Fisk; og maatte arbeide trutt og længe før Ørretten lot sig leje tillands.

Han fik straks tre pene Fisker, men saa var det pludselig ikke et Nap at kjende. Det var Midnat.

Ja, saa nører vi op St. Hans-varmen her, sa Even, saa turer vi to litt. —

De bygget Ovn av Heller og satte Kjelen paa; hun passet Varmen mens han forsynte Fiskegrejerne.

Han saa paa den vidunderlige tvelysning hun kom i, naar hun bøjet sig og puslet med Nyingen; han følte en Stilhet derved, saa dyp og ny, sig selv saa lykkelig fjernt fra Dagene som svandt; fra Angst og Savn som gjorde ham gammel i de unge Aar.

Over Skaret var Himmelen blaagraa Nat; det lyste violet Singel kring Dammen

Torgun stod der liketil og saa alvorsstemt frem

o o— 65 —

for sig meel Armene korslagte under Brystet. Ilden glitret i Sølvringen.

Even spikket en Gaffel av en Kluftekvist, med den ristet han Smørrebrødskiverne over Varmen, saa hun lo og sa, nei dette var lurt, aa saa godt det lugter ferskt Brød!

Og hun skjænkte op Kaffen, og de satte sig paa en grøn Flek og spiste.

Hun fortalte, at her en Vaar fandtes en død Elgkalv i denne Kulpen. Kanske var den glidd ut for Kjøslesvullen og druknet, eller hadde slaat sig mot Isbroen.

Og Even saa op og syntes at se den mørke, svære Silhouetten av Elgmoren gaa deroppe og strække sin lange veirende Mule over Dødsstupet.

En noksaa smertefri Død, sa han halvhøit en Stund bakefter.

Aa — ja! Den Kalven, ja det var det nok — smilte hun usikkert.

Det led med det mørkeste av Natten — Nyingen sluknet.

Tilbake nedover Juvet var det vrient og værre, og han maatte slippe sig først utfor de største Berg og Steiner og ta imot, naar hun hoppet til.

For en god fast Haand hun har — og varm, tænkte Even.

Han følte hun tok litt efter litt villigere mot hans Hjælp. Aa, hun skulde naa vel klare det selv ogsaa; men hun hadde netop tat nye Sko paa ikveld som var saa haale at!

5 — Chr. Skredsvig: Evens Hjemkomst.— 66 —

De stod ovom Juvet, og syntes det alt var lyse Dagen over Dalen, for de kom som fra Kjelderen dernede. Men det silret endnu Xattegys i de himmel-høieAspetrær, og de satte sig paa etsollunket Flaberg.

En Maur strævet baklæns med en Barnaal, et Par morgendøsige Kamerater, som liksom var arbeidsledige og gik med Hænderne i Lommen kom til og vilde hjælpe; de drog Barnaalen den andre Veien.

Even vilde hjælpe den første, men da furtet de alle tre. —

Pludselig drog en Anelse av Rødme over de fjerneste Vestfjeld — en tynd, ubestemt Undermaling — og Bjørkelien syntes at hviske Hyss, for nu har vi snart Solen; men igjen var alt saa stille.

Torgun sat med Haken i Haanden litt bortvendt. Dette benyttet Even og tok frem fra Rypesækken en Flaske Brus, og lot Korken knalde.

Men i Jøssenam da, sa hun, og drog Brynene saa komisk ængstlige sammen.

Even lo, jo værsgo —! hele Flasken er din, jeg har en til.

Nei, men du Verden, jeg kunde bli fuld; hun la Hodet bakover og drak saa Kulsyren satte Taarer i hendes glade Øine.

Se! nu drar Solen sig nedover Middagsfjeldet, den glitrer i Skaalisæteren — aa nei saa fint!

En liten Fugl begyndte at synge fra en høi Grantop, og straks var Trosten i hidsig Kvidder: det var Jug at den hadde forsovet sig.— 67

Torgun tænkte hvor rart det var, at hun netop skulle sitte her med Maleren.

Hun, Fillejenta fra Fjøset hos Bestefar og hendes gamle krokete Bestemor.

Dypt dernede i den klare Skygge laa de svære Skogene, med bitte smaa Glimt av Juvdølas Bugtninger, og noget graat av den vesle Liua paa Brænna.

Even fortalte, at han hadde fisket nedover der en Kveld — langt ute kom han til en Foss under slette Bergsvæggen; og deroppe hang en liten forladt vakker solbrun Stue, uten Yinduer og Dør.

Paa Hjemveien om Natten passerte han Brænna. Døren stod aapen, vel for Varmens Skyld, de Gamle sov visst.

Om de nu fik denne Stuen, det var jo umenneskelig at la dem overvintre der længere.

Torgun fingret med Staaltraaen paa Brusflasken. Om hun nu ogsaa sa litt om sig selv, for han kom saa ofte ind paa sine Minder om sin Mor og sit fattige Hjem, ja om saa adskilligt.

Nei! aa nei, ikke nu! hun orket ikke, for Graa-ten vilde ta hende. Men ingen før hadde ønsket nogen ny Stue for hendes Besteforældre; disse to som var de eneste i den vide Verden, som var glade naar hun kom — men det skulde vel være saa ondt, for dem — og for hende. Det var ingen anden Raad. —

Men da, paa Bølgeryggene av de tjerne morgenrøde Fjeld rørte sig noget, kommer sejlende noget hun frygtet var ondt. Fra hendes Barneaars Evighet— 68 —

kom det og formørket Himmelen og skygget for Dalens grønne Sommer.

Pludselig og for første Gang saa Torgun sin vilde Sorg suse mot sig for fuld Bør og svarte Seil.

Og Harmen braavaaknet i hende baade for disse av Bygden foragtede Folks Skyld og fordi hun var gaat i Handel — solgt mot Kontrakt!

Men om knappe tre Aar var hun fri, hun var over de sytten. —

Men alt dette gruelige visste Gusjelov Strand ingenting om, for han for ikke og spurte som andre. —

Og dér sat han saa stille og tænkte ut i Luften, ventet kanske høre et Ord fra hende ogsaa.

Hun drak av Flasken og stammet med stor Overvindelse: Den er jamen faderli go — men stærk! Prøvde at le og tørret Øinene med Hakebaandet.

Aa, den Stuen? Det maatte sikkert være Jupen-dal, jeg er nok født der; og i et Glimt saa Even at hun sat i en pludselig Hjælpesløshet, var rørt ved Tanken paa de Gamle dernede. —

Saa rev han op Rypesækken og holdt frem den vesle Kopperkjelen:

Du sa den var saa fin, vil du ta den som et Minde om denne Fisketuren, denne St. Hansnatten?

Hun reiste sig, takket i Haanden og nejet, men fik ikke til det Smilet hun mente.

De tok Hjemveien gjennem Havnehagerne; en borkete Hest kom skranglende og hoppende i sin Jernhelle. Den blev staaende ved Ledet og nikke av sig Fluer og Mygg.— 69 —

Gjennem Nabogaarden gik de med varlige Skridt. Stueklokken derinde slog tre langsomme syngende

Slag.

De stod nu hjemme paa Tunet og sa Godnat, og Roy kom logrende og jæspende ut fra Svalen.

Da hun stod der i sit grønne og rødrosete For-klæ, forekom det Even som om hun ogsaa var skudt op av Sommerens Frodighet, mellem alle de andre Blomster.

Saa steg hun den brede Trappen op til Staburet, vred Nøklen lydløst om og smatt ind, der sov hun om Sommeren.

Even syntes det var for vakkert til at lægge sig, og satte sig ved Vinduet.

Vestbygden laa nu i blek søvnig Morgensol.

Han mindtes en anden St. Hans, langt langt dernede over Berg og Dal og viden Hav — la Normandie.

' Kanske var han kommet til hende, til Victorine, for tidlig — inden hun endnu hadde oplevet Ungdommens Blomstring i aapen Mark, eller dens farvepillende Ømhets Lek; med det pludselige En-somhetssavn i Drømmenes Paradis, men med Glemsel hver ny Dag, da smaa Solefaldsminder og vaar-hvite Skyer saa let og morgenfriskt seiler sin egen blaa Sjø.

Og i den bløte Stemning han var, saa han Forstaaelse og Undskyldning for hende, følte et lindt kjølende Vift over gamle Saar.

Langt nede i Bakkerne over en graa Heimkjyr-— 70 —

haga gik en mørk Skikkelse ganske langsomt over mot Jordene; men se om det ikke var to, for Jenten kløv over Garen og sprang ned mot Gaarden og ind paa Laaven. Gutten gik tilbake og blev borte i Orekrattets grønne Mørke.

Det hadde ikke undgaat Even at Torgun blev saa stærkt bevæget den St. Hansnatten han nævnte Besteforældrene, de Gamle paa Brænna.

Og dette fremskyndte hans Ønske om at gjøre noget for dem, faa sat op en anden Stue; for Fattigvæsenet vilde intet foreta.

Holdt de slett ikke ut i det vesle Fjøset, saa vær saa god ut paa Lægd! Vanke gaardimellem Resten av sine Levedage.

Saa en Dag Torgun stod Model, kom han ind paa Spørsmaalet, og fortalte at Jupendalstua var kjøpt, og til Høsten skulde opsættes for de Gamle.

Men da hun hørte dette, orket hun ikke mere, reiste sig fra Stillingen og gik stille ut.

Litt efter litt vandt Even hendes Tillid og fik høre litt om hendes Barneaar av hende selv.

Men at hun var bortsat til Halstein Raamansætt blev aldrig nævnt, det faldt for tungt.

Han fik vite det av Folk i Nabolaget.

Andre Sommeren efter Strands Ophold i Juvdal, fik han av Aviserne se, at Statsraadinde Hoff var død.

Annoncen var undertegnet av Agnes og Broderen, som nu var Gesandt i Rom.

Under alt det nye han var begyndt at leve sig— 71 —

ind med, var Minderne om Pariserdagene saa smaatt begyndt at utviskes. Eller ialfald optog de ikke den store Plass som straks ved Hjemkomsten.

Even blev stærkt urolig for Agnes, for nu stod hun mere ensom end nogensinde. Han formodet, at hun nu var i Landet; om han sendte hende et Ord, adressert Hoffstad?

Men hvem kunde vite — rik og vakker som hun var, kunde hun for den Saks Skyld forlængst ha sin goden Ven, og ha fjernet Even fra sit Sind. —

Ja, saa let kunde det hænde, i de store Saisoners Selskabeligheter i Syden, ved Rivieraen eller i Paris.

De hadde ikke vekslet et eneste Brev siden Av-skeden i Paris, —- den graakolde Morgen paa Nordbanestationen.

Hun lovet ikke at møte op, men kom segnefærdig av Sindsbevægelse langs Vognrækkerne. Hun fandt ham, og han maatte næsten bære hende ned av Stigbrættet.

Nei, han vilde ikke skrive.

Nogen Uker efter kom et Kort fra Agnes, sendt fra et Fjeldsanatorium over i Krossdal — bare et Par Mil fra ham.

Hun sa, det var rent tilfældig hun fik vite hvor han opholdt sig, at Fjeldluften hadde beroliget hende; men nu var Veiret blit saa uheldig for hendes Lunger, Regn og sur Vind. «... min Kammerpike har pakket Kuffertene — nu svinger Skyssen frem for Døren. Farvel da Even!»

Fra den sure norske Sommer var Agnes reistned til sin skinnende, fyrstelige Villa i Beaulieu ved Rivieraen.

Den laa paa en høi Terrasse, omskygget av gamle mørke Oliven og Cypresser, bugnende av Roser og Slyngvækster; med Middelhavet østover om Cap Martin, i Syd glitret Nizzas hvite Husmasser mot Cannes Pinjeskoger og forrevne Klippekyst.

Her i sin Have sat hun for det meste og malte, skiftende en tre fire Billeder om Dagen, eller hun kjørte ut til de gamle, maleriske Smaabyer i Omegnen, fulgt av sin Pariserkammerpike, lille Gabrielle.

Og ved sit Staffeli kunde hun da forglemme alt, fra den brændende Sol til Kurven med Lunchen.

Nei, nu maa Mademoiselle ta sig en Hvil — her er det dækket i Skyggen, kunde Gabrielle si. Ja, for Doktor Arnold sier, at — jo, De maa spise! Og slet ikke overanstrænge Dem!

Men Agnes blev ved. Jo Tak, De har Ret, nu slutter jeg, for De vet: Jo større Flid, jo værre Skuffelser!

Saaledes gik Dagene; som en Forlængelse av Sommeren kom Høst og Vinter, ustanselig med Sol og Roser.

^ ‡ ^

Det var i Julen, en Aften i Skumringen, Agnes Hoff sat i sit Kabinet; mere for Hyggen og Festen brændte det muntert paa Kaminen.

Hun skubbet Stolen nærmere Ilden for bedre at se. —

For sidste Gang vilde hun læse Even Strands— 73 —

Breve igjennem og saa brænde dem. Ja, endelig skulde det ske!

Dette haabet hun skulde kjække hende op, befri hende, naar hun ikke mere kunde ty til disse synlige Tegn. —

Alt var brændt, bare en liten Strimmel av et Brev syntes ikke at ville seile sammen med de andre forkullede Papirfillerne. Og da den krympet og krøllet sig frelst over Kaminristen, nappet hun den til sig, stirret paa de faa usammenhængende Ord, la dem mot sin Mund, mot sin Kind.

Hun syntes denne Lappen hun krammet i sin Haand var levende, og bad om at faa følge hende, være til Trøst i ytterste Nød.

Tak! Hun skulde klare sig uten gamle Brev, — Pludselig reiste hun sig op foran Speilet og betragtet sig granskende, men denne Belysningen nedenfra virket for smigrende, flatterende. For hun hadde jo et par fine Furer ved Munden.

Hun tændte Lysene paa Gesimsen, Aa jo, hun var gammel iaften, og det tydelig. —

Noget kunde vel i Øieblikket skrives paa Sindsbevægelsen med Brevene.

Hun tænkte videret at en ung Pike er da mere end sit Ansigt i tilfældige Stemninger, og med ett rev hun Klæderne av. Linnedet faldt i Ring om hendes Føtter, — der stod hun paa det brune Bjørneskind.

Men midt imot i Kaminspeilen stod et skinnende Billede av en ung Kvinde, mattgylden, næsten kjølig i Huden mot Kabinettets dyprøde Pond.— 74 —

I en ganske enfoldig Stilling med Armene hvilende ret ned paa Siderne.

Prøvende et Smil til Maleriet paa Kaminen, fandt hun, at mens Ansigtet var ældet, saa hun ingen Forandring ellers fra hun var de atten varme Somre gammel; endda de laa syv lange Aar tilbake.

Eftertænksomt, litt træt i Bevægelserne, klædte hun sig igjen.

Agnes blev sittende og pusle med Ilden og gruble.

Som det saa ofte er Tilfælde med skuffede og ensomme Mennesker som Agnes Hoff, de blir længe kredsende om pludselige Forsætter, de kjæles og pines av dem, men tør sjelden vove Handling av Frygt for at tape, at svækkes.

Dette med Brevene ikveld og Avreisen isommer fra Krossdal med bare det lille Kort til Even, det kjendte hun sig vel tilmote ved.

Hun følte sig roligere og behersket.

Saa den forfløine Længsel, som før om Dagene forekom hende at stige til Desperation, dalte nu ned til noget ganske liketil: at pakke Kufferten og reise hjem en Tur, træffe ham, og saa — Farvel!

Ham, Strand, Pariseren, som før syntes at trives saa vel midt i alle de Kunstens stærke Vaarvinde, som altid suste mellem Montmartre og Montparnasse.

Ja, og saa faa se ham deroppe nu mellem dette avsides Bondefolk i den lukkede Fjelddal! Det vilde hun.

Midtvinters med Dyrespor i stille Skoger og blændende Fjeldvidder.— /;> —

Aa, Rivieraen syntes hende pludselig som et lunkent Drivhus, Luften altfor tung av Vellugt, og Blomsternes stedsevarige og overdaadige Farvepragt virket sløvende paa Øjet.

Inden Midnat hadde hun og Gabrielle ordnet alt for at ta med Ekspresstoget over Paris til Kristiania, saasnart et Svartelegram fra hendes Advokat om Strands Adresse var indløpet; det kom.

Den var altid Juvdal.

* *

Det var Nytaarsaftens, og Dagen var begyndt at svinde, da Agnes kom til den sidste Skysstation i Xerdal.

Idet hun skulde skrive i Skyssboken fandt hun Evens Navn; han var reist opover til Juvdal for et Par Uker siden.

Hun fik en heftig Puls, han var hende pludselig saa nær.

Det var som at se ham selv, disse Bokstavers bløte usikre Sving.

Mon han husket deres Væddemaal fra den Middagen i Nizza, netop idag for tre Aar siden —?

Fra sidste Skifte i Juvdal var det ganske mørkt, men Skyssgutten mente, at retnu vilde Maanen komme, og det var bare en Mil att til Raamansætt

Saa Frøknet kjendte Maleren? Og skulle jussom paa Frieri da, med Helgedagene?

Men den Strand var en snodig Fyr, nu var han visst ikke hjemme. For det var sagt, at han alt andendag Jul var dradd tiisæters med Bikje og fuld Hyre.— 76 —

En maatte være sindssvak eller ha gjort noget vondt, om en skulle bære sig slik, mente Gutten.

Veien bar imot gjennem høi Granskog, bugnende av Snø. Her var det saa lunt, saa avdæmpet, som paa Bunden av et Dyp.

Hesten stanset ofte, den var varm, og Gutten gosnakket og kjendte efter om Sæletøjet var iorden.

Agnes lænet sig bakover i Slæden og saa op, Munden aapnet sig for et langt Aandedrag, og i stor Forundring saa hun ind i den mest tindrende, dryssende Stjernehimmel hun i sit Liv hadde sét.

Det var som det knitret av Lys fra de største og nærmeste Stjerner.

Al Tilværelsens Larm, selv hendes Livskvide stilnet i Stilheten under denne vældige Himmelgrotte.

Var kanske Døden saan ? Hun blev angst ved den gamle Tanke at hun skulde dø pludselig, og begyndte at bede og tigge om at faa leve bare til hun hadde set ham igjen.

Og motstandsløst lot hun sig kjæle av et gryende og ufattelig Haab, av usigelig Tak for Livet.

Konen paa Raamansætt holdt paa at klæ av Smaabarna sine tilsængs, da den fremmede Damen kom vabbende ind i Komager og Pelskaape.

Jo, det var nok saa, at han Strand laa i Fjelle, men hun fik da se til at faa sitte, og Torgun satte frem en Stol.

Da Agnes og Skysskaren hadde faat Skjænk og Bakkels, spurte hun om det var Raad til at faa et Følge straks op til Herr Strand.Manden og Konen stod maalløse av Forbauselse.

Nei, det gik da slettes ikke an saa sent — og Helgeaftens Kvæll — langt indpaa Langsæteren r Nei, men imorgen saa tilig hun var Kar om.

Da sa hun, at hun kom fra Rikstelegrafen i Byen med Telegram til ham, og skulde gjerne gi ti Kroner — hvis — hun kom frem inden Midnat.

Ja, var det saa paa Livet om at gjøre, fik Halstein følge, Forveien var fin helt frem og med Ski — har du Ski saa?

Det hadde hun med sig i Slæden, forresten var hun skivant.

Fra sin Reisekuffert tok hun ut Pakker og fyldte over i Rypesækken, og fik byttet Tøi i Kovan.

Snart stod hun i en dyprød Skidress, om Livet et pragtfuldt ringlende gammelt Brudebelte. Altsammen snappet op paa Farten mellem Øst- og Vestbanen i Kristiania.

Hun moret sig over den stille Beundring dette vakte.

Aa, se Trøjens ubegripligе fine Utsyning — end Skjørteborden! Nei aa nei!

Roy maa vi faa med opover, sa Halstein, underlig nok, kom den tilbake her i Formiddag. Skulde vel aldrig være noget paafærde.

Hændt noget galt med Even — Hr. Strand mener De?

Aa nei da, han klarer det nok; men Roy blev vel lei sig, andet er det vist ikke. Nei da.

Men det gav Uro, og hun skyndte fortere paa.— 78 —

Himmelen var mindre tindrende; Stjernene hadde liksom tjernet sig, veget for en større Lysning, som steg over Skoglierne i Øst, der endnu laa i Skygge. Mens Dalens Vestside fra de øverste Plasser og indover Fjeldene hadde et kremgyldent Maaneskin.

Naa kan du tro det er fint i Fjelle, om en Time er vi ovom Rikle, slik du haser paa, sa Halstein.

De stod nu i fuldt Lys mellem forblæst Dværgbjørk og Smaagran, her var Høifjelle.

Ringsom syntes alt at gaa sammen til bølgende Snøvidder, som lukket over Bygdelag og Dalstrøk, som dækket over alt Levende, for saa at flyte videre mot graanende Anelser av fjerne Kyster.

Og indover en utdød Verden av sølvblaa Snø, under Maanens kolde Lys, gled de to med sine urolige Skygger.

De kom paa et Høidedrag og saa fremover; en fin Helding bar ned mot Langvatnet, og der Nord i Viken skulde Sætren ligge. Men den var vond at greie ut fra Stein og Berg omkring Sætervollen.

Du kan se han er heime og ikke lagt sig enda. Buskjuldøren staar oppe.

Herfra ville Agnes gaa alene og tok Rypesækken og sa Farvel, det korte Stykke skulde hun nok klare selv.

Ja, du tar aldri feil, Forveien har du paa høire — og, Agnes lo og føiet til — og saa op, Karlsvognen tilvenstre!

Roy kaldtes ind og hinter, men slog snart ut igjen, mens hun i makelig Fart lot det staa til mot Kjærnets hvite Flate.— 79 —

Opom en Odde stod en fast Snøskavl, mot den lænet hun sig.

Det var som Sætren og det vanskelige Møte var kommet saa braatt indpaa hende.

Hun var mjo i Knærne og vissen av Angst — aa de første Ord og Klangen i hans -—!

Ja, og Evens Rædsel for Teater, ved Møter og Avsked og i det hele. Det maatte være Hundre Aar siden sidst — dernede, dypt dernede paa en Sommerklode. Nu stod hun kanske paa en liten isblaa Vinterstjerne, snart løsner den fra sin Bane og suser ut i en graa Nat og intet.

Der gik et Stjerneskud, men før det sluknet for et høilytt Skratt over hende. I et isnende Gys rettet hun sig op med Skistaven — Aa, Stæggen bare, der skjenet den ind i Skyggen derborte. Svimlende vildt strømmet Blodet atter tilbake.

Roy hadde vel støkt den og kom langsomt snusende og svinsende over Fonnen.

Frem paa Kjærnet kom hun indpaa en fast Løipe som førte over mot Bua, et svagt rodlig Lys skimret fra den mørke Tømmervæg.

Hun var fremme.

Skiene skrapet og larmet stygt over nogen sno-bare Heller foran Indgangen, hun snublet og blev sittende med Ryggen mot Døren.

Den gik op. Naa, er det endelig dig Roy! fy dig, du skulle ha, som —

Han maatte nu ha opdaget hende og hun sa, aa nei det er — er naturligvis mig!— 80 —

.... Dig Agnes! Kjære Stakkar er det dig r Og med famlende usikre Hænder fik han Rypesækken og Skierne av hende.

Da han saa sig omkring som han ventet flere, prøvde hun at le: Jo, ganske rigtig, jeg kommer fra Maanen, men alene.

Agnes tygget Snø og hørte ikke selv hvad hun sa.

Varlig tok han hende ind mot sig, og saaledes gik de ind mot Lysningen fra Peisen.

Saa usigelig rart Agnes, at du er her —

Ja, det er visst det.

Hun saa paa sit Ur, Klokken var snart tolv.

Du Even, faar jeg Bua di i fem Minutter alene, mens du lokker ind Roy, den tok ut søndom Voldgaren.

Han gik ut i Buskjule. Hunden kom, og da den bare fik Godord var den ustyrlig av Glæde. Saa la den sig til at gnage Snøklomper av Labberne.

Langt borti Synsranden glittret Maanen i en Fonn —; han lydde bakover, det puslet og gik med lette Skridt derinde, men hvor denne sagte Støi fik hans Hjerte til at larme høit og fylde Vinternatten med Angst.

Stakkars hende ? Men var det da saa længe siden sidst, for hendes Ansigt var saa meget ældre, stillere —

Men da hadde vel han ogsaa forandret sig.

Det raslet i Papir, hun pakket nok ut sine smaa Overraskelser. —— Sl —

Døren gik op, der stod Agnes smilende usikker, men med det kjendte usigelig ømme Uttryk.

En svag Em av av noget fremmed, duftende standset ham: det simple rødmalte Bord var prydet med Roser og Nelikker.

En Champagneflaske, to gamle drevne Sølvbægre og nogen Smaapakker.

Kom — kom ind, ellers fryser Rivieraen!

Han bøjet sig over Blommerne —

Ja! de plukket jeg ved Middelhavet — i min Have for nogen Dage siden.

Ved denne pludselige Sydens Duft blev han stille, matt av bugnende Minder.

Aa, Frankrike, Solens Sommerland!

Jeg maa le, for Roserne du ser, de er ikke vaakne rigtig enda; men nu snart herinde i Varmen saa —

Han kom sig mere og mere i Likevægt, for hendes Stemme var rolig og kjendt.

Husker du Væddemaalet om Plumkaken? For tre Aar siden? At inden ikvæld vaaget du paa jeg skulle være vel gift!

Agnes smilte med Uhret i Haanden; tænker du gir dig Even, om to Minutter er Aaret ute!

Nei sa Even og var snedig i Øinene, for alt det jeg vet kan du jo være gift og Madame la com-tesse de Dit et Dat, jeg gir mig ikke før Beviser fremlægges. Pass for Eksempel.

Det ligger i Kufferten paa Raamansætt og lyder paa Mademoiselle.

Skuddet løsnet fra den fornemme Flaske, Bægrene fyldtes og møttes i en skjælvende Lyd: Godt Nytaar!

Og Tak for denne overnaturlige Overraskelse — Du og Roser her denne Vinternat. —

Og Tiden mellem sist og nu, med sine dulgte smertelige Savn, den svandt ind i en bløt lykkelig Stemning.

Hun fortalte om sin Villa, om Middelhavet som altid levet tæt under hendes Have og sprøitet det salte Skum mot Terrassens Blomsterguirlander, naar Sydstormen brøt ind. Eller naar det i stille Aftner lokket Fiskerbaatene ut i sin lumre Nat.

Da hun spurte om hans ensomme Liv her i Fjeldet eller dernede i Bygden, forklarte han at for ham gjaldt det at opleve sine Længsler.

Norefjells lyse Blaaner fra Barneaarenes Tusmørke paa Stranna hadde Storbyernes Liv og Kunst aldrig kunnet utviske.

Han vilde se alle Aarets Tider, mætte sig med deres Hemmeligheter og derigjennem finde Harmonien, Skjønheten.

Føie den store Ømhet som laa beskyttende om alt, fra de vidunderlige Graastein med Mos og Lav i mildt avstemte Farver, til Lyngblomstens røde Vildskap.

Og smak saa paa den krydrede Bjørkeknupp — Aa for en Styrke, dens Essens er Ilden i Rypens Blod, naar den nedføiket ligger og lytter til Yinter-nattens isnende Stormvind.— 83 —

Eller Sommerens rolige Hyrdeliv heroppe, Bygdefolkets vakre Sprog i Tale og Sang. Jo, han syntes han endelig hadde faat Greje paa hvorfor han var Maler.

De blev varme og tunge av Vinen og den døsende Peisvarmen, saa Samtalen ofte standset.

Men den høispændte Situation ved deres pludselige Møte hadde nu lagt sig, som gode gamle Venner var de lykklige ved Gjensynet.

Hun var i de senere Aar, sa hun, saa vankelmodig, naar hun gik med et Ønske. Nu vilde hun ta sig sammen, derfor var hun saa rent hovedkuls kommet herhjem: Se min Barndoms Vinter og —-faa et bitte lite Indtryk av hvordan min feirede Pariserprofessor Strand hadde det!

Og saa, ja saa var det ikke mere her —. Alt imorgen vilde Tilbakereisen gaa mot Syden.

Men Agnes var nu træt. Hun syntes endnu at ha Skierne paa, og Even stilte Stigen op til Hjellen under det låve Røstetak og ordnet med hendes Fiatseng. En tændt Lyspraas i Tomflasken og dermed Værsgo, Soveværelset var færdi.

Da han manglet Vand til imorgen, ståk han i Skierne og gled Løipen ned til Kjænnoset efter en Bøtte.

Overtræt som hun var, sov hun alt da han kom tilbake, for hun besvarte ikke hans Gonat.

I Busengen la han sig i fuld Hyre med Roy ved Fotenden. Natten var gnistrende kold.

Maanelyset fra det lille Vindu skinte over Bordet— 84 —

med Roserne og blinket i Bægrene og den guld-kapslede Flaske.

En svag, vidunderlig Duft av Sommer og Kvinde fyldte den mørke Sæterbu.

Men Lyset deroppe brændte, hun hadde glemt at slukke, og hvor let kunde det ikke vælte og tænde i Høiet.

Han stiltret sig op Stigen.

Hun sov saa fast med Kinden i høire Haand, saan som han saa ofte hadde set den Yintren dernede de var sammen.

Hemmelig Kummer hadde vel merket de unge bløte Linjer, strøket dem ned, kantet dem.

Haaret laa tungt om Hals og Skulder og en lett Violparfume aandet om den Sovende.

b tb *

Det var godt frem paa Dag da Even vaagnet, og fik nørt op og hængt Kjelen over. Det var stille paa Hjellen, derfor tok han Kaffekværnen og malte ute paa Hellen.

Maanen stod gul og lavt over Holmnatten, i Syd lysnet det rødlig langs Fjellene.

Nu endelig vaagnet hun og støtte Haanden mot Bjælken med et lite Rop av Forundring.

Men har du da ikke lagt dig endnu Even, jeg har vist havt et lite Napp —

Even lo og steg op med Kaffebrættet og Fattig-mandsbakkels. Lite Napp? Jo Tak, Mademoiselle har havt en liten

Blund paa en otte ni Timer.— 85 —

Han tændte Lyset, for der var mørkt som Natten deroppe.

Og her, en Rose fra din Have!

Ja min Have, nu gaar min gamle François dernede og klipper alle Rosenknopperne for at sende dem til Paris — jeg er nemlig litt Forretningsmand ogsaa — men de utsprungne faar jeg.

Saa pynter jeg op mine Stuer med dem.

Hun sat længe stille over en Tanke, kanske en Erindring —

Du Even, vil du ha en Claude Monet av mig, en jeg selv maler ivinter; tykt malt, tindrende, glitrende ?

Det er Haven med svære alvorlige Oliventrær og glindsende Magnolier.

Paa den vaargrønne Plæn foran Villaens hvite Marmorveranda springer Lillegut, Solflekkerne danser som Sommerfugle om hans guldgule Lokker.

Middelhavet som en blaasort Gru av Dybde skimtes mellem Løvet.

......han er klædt i terrakottarød Fløil og,

ja hvad syns du?

Hun tok hans Haand og blev ved at se ned.

Og paa Trappen sitter jeg og ordner Blomster i en stor Krystalskaal, for vi venter — ham!

Aa om jeg hadde faat været Mor til en saan liten Lillegut, Even? Som lignet dig.

Men nu har jeg ingen anden, og du er Ongen min; hun drog ham ind til sig.Ja bit mig eller kys mig — saan — saa det gjør godt ondt! Du har vel ikke glemt? —

Han rettet sig lempelig løs og idetsamme skjulte hun sit Bryst og blev sittende bøjet som under en svar Byrde.

Ned mot sit Skjød, likesom til sig selv og bebreidende sa hun:

Denne desperate Følelse av Elskerinde, Hustru og Mor.

Og saa dø uten at ha været nogen av dem — næsten!

Prøvende sig op til en freidigere Stemme:

Men nu faar du gaa til Barnepiken din, for Mama vil staa op.

Even drev ned paa Kjærnet og eftersaa sine i skesnører, der var bare en liten Sprætt, som fik slippe nedunder Isen igjen.

Det var endnu tidlig PTtermiddag men Solen snart nede, da Agnes og Even gled sideomside syd mot Rikle.

.....Nei, ha endelig ingen Skrupler fordi du

kom, Agnes; du kan ikke tænke eller gjøre noget som ikke er vakkert —

Du syns altsaa at jeg ikke var Teater da jeg kom ikvæll?

.... Jo, for engang sa du at der var gaat engelsk Kunst i mig i Stillinger, Uttryk. Især Teater.

Nei, du var søt og likefrem!

Det begyndte at bære utfor mot Skogen. De— 87 —

stanset og saa utover de tynde, vinterlige Blaaner. I Synsranden lyste det en liten Sky, og begge hadde tænkt paa det samme: paa Korsika, som de hadde set sammen fra Toppen av Eza, den Dagen de spiste Lunch i Barbarossas Borgruin.

Hun spændte Skibinningen fastere, gav ham Haanden til Farvel. Nei, for hun behøvde ikke hans Følge og forresten synte Sporene her fra igaar.

Hendes Øjne var rolige men triste, som graa-nende Vidder mellem Skumring og Nat.

Du Even, bare ett til: jeg har efter Mor saa altformange Penge. Bare et Ord til min Advokat — ja om du skulle behøve — engang.

Han takket men skulle ikke ha nogen.

Og da hun hadde trukket Luven godt ned, skraaet hun langsomt i en fin Bue nedigjennem Smaaskogen.

Det hørtes at hun kom i god Fart og maatte krydse altiet.

Men denne Avsked med Agnes idag var vanskeligere end den i Paris.

.........Kanske stanser hun snart nede

i Lien.

Hulker over sit Haabs Blomsterstøv som frøs ind i Graafjells Vinterørken.

Even stod vaklende, Skituppene pekte nedover, det var som de lokket ham til at følge efter. Om fem Minutter kunde han ringe hende ind, kaste sig imot hende, møte hendes forpinte Ansigt og

gjøre de stramme Træk myke; frelse al denne Kvindeømhet fra at fortapes!

Som av sig selv, viljeløst, var Skierne begyndt at glide, men med et Rykk kastet han om:

Nei!

Roy da! kom her — hinter!

Efter flere Døgns Storm med Væris og Skaadde, bedaget det sig saapass, at Even ville vaage sig ut paa Jagt til Mosætren. Der var en Bjørkeli hvor Rypen pleiet at holde til efter Styggvær.

Da han var godt kjendt i Terrænget kunde han være fremme om en snau Halvtime. Og gaa vilske her var ikke rimelig, men da han tidligere var gaat i Ring — og altid tilvenstre — i Skaad-den, gjorde han sig op et System: for ti Skridt frem tok han et tilhøire, og paa Kompasset trodde en jo aldrig, naar en først var gaat sig vikl.

Det var ikke værre end at han saa cirka tyve Skridt omkring sig, og gled trøstig fremover, men speidet og var mistænksom.

I en jævn Skraaning lot han det staa til, men pludselig hang han dalende i Luften med Skituppene op og hikstet efter Luft -— og saa tumlet han ned i Snøen, og attpaa flk han et Nakkedrag av Bøssen, som hang i Rem over Skuldren. Han hadde latt sig lure av Skaadden som fortsatte Snøfarven utfor et Stup,

Op igjen og ti frem, et tilhøire. Der stod han

frem paa Bakken og saa ned paa Mosætren. I vid Omkreds dernede var det skaaddefrit — og saa akkurat han hadde gaat.

Systemet var glimrende!

Det eneste han ikke kjendtes ved, var en liten Förliu bortpaa Volden. Det synte Får omkring og Buskjuldøren stod oppe, kanske nogen var her for at tilse sine Rypesnarer.

Han kom i go Fart bakom Bua og svingte frem ved Hellen — Men i Verden?

Op til Væggen stod Agnes's Skipar og Staven med Skindremmen, den nye Sort Paabinning og her kom aldrig Turister!

Roy sprang som gal for at komme vidre —

Kanske var her en svær Ulykke, hun kunde ha vilsket, ikke naadd Bygden — laa kanske død eller døende av Sult

og Kulde.

Men ved Gud i Himmelen, lever du Agnes, slipper jeg dig aldrig fra mig!

Han vaklet mot Doren, løftet Klinken, der flimret en rød Flæk for hans Øjne, det var hendes Kjole — hun reiste sig og sa: Je kjem me Bost til Dem!

Smilende stod Torgun der i Agnes's Skidress.

Aviser, Breve laa paa Bordet.

Tak, men Gusjelov jeg traf dig nu Torgun, for du har gaat feil, det er Mosætra her —

Hun lo og ville si noget, men saa endlig kjendte Even sig:

Det er nok mig som flyger Tull, har altsaa ring-gaat —som aldrig før, trods alle mine Tiere og Enere !— 90 —

Ja, og De maatte vel undras da jeg sitter her i Klærne efter Byfrøknet?

Agnes var kommet vel ned til Raamansætt. Da hun hadde skiftet Tøi, forærte hun Dragten til Torgun, ja Brurebæltet og Skierne med. For jeg faar aldrig Bruk for det, sa hun, men ved de Ord saa hun saa naadig ut.

Aase hadde laast ned Beltet for det skulle være saa kostbart.

Hun sa ellers ikke noget?

Nei — jo, hils Herr Strand, sa hun.

Torgun bad om at faa stelle litt, vaske op og sope Gulvet.

Even satt i Forundring over hvor vakker Jenten var blit, hun hadde jo en storartet Figi#, som ellers ikke vistes i den ophængte lange Fjellstakken.

Og hun lyste og rødmet i salig Fryd da Maleren bemerket: men du Verden saa jill Frøken Ellefsen er!

Torgun maatte saa straks tilbygds og Even fulgte nedpaa Langvattnet efter en Bøtte Vand tilkvælls.

Forresten likte han ikke at denne Dragten var kommet tilgaards.

Frempaa Knauserne snudde hun sig mot Sætren, Døren var lukket.

Og unge Torgun blev saa ufattelig vemodig — ja, som naar hun sang den gamle Visen om Ola Velland, og det Verset at hans Hjerte mone briste da han ser hendes Lig i Rosenlunde. Da vilde hendes Stemme saa let graate —— 91 —

Det var saa stille i Yære,Skaadden hadde løftet sig til et jevnt graat Tåk over det skumrende Snøland.

Hun saa sig enda engang tilbake — de smaa spredte Sæterhuse syntes saa ødslige, ja som de ikke var til mere. Men hadde han da ingen i Verden som kunde være litt go med ham. Der gaar han og tænker og tænker og hans Tanker er vist saa vanskelige.

i*' ‡ ‡

Utpaa Høsten stod Jupendalstuen opsat og i færdig Stand for de gamle paa Brænna.

Gunnar mente den skulde danses ind, indvies, og det skulde ske en Messedag i Oktober.

Sognepresten kom rullende forbi i sin Kariol den Formiddagen og Gunnar stod i Døren paa sin nye Stue, strammet sig op og hilste som den gamle Soldat han var.

Andre Grejer her og naa, du Prest! Jeg kan staa råk under Karmen i denne, men husker ikke støtt paa det. Han skjelte bortpaa Fjøset.

Presten holdt an Hesten:

Ja, saa staar da med Guds Hjælp dit Hus færdigt, min kjære Gunnar, go Dag Torgun! Aa hvor jeg er hjertelig gla

for deres Skyld, og nu skal vi takke Gud for det —

Gunnar gik bort til Leddet, vendte sig smilende mot Stuen:

Ja Prest! Den er pinade blit fin, Gut! Vinduer og Dører og Golvplanker helt fra Drammen. Han— 92 —

ristet paa sine Lokker og lo: han Maalaren sparer sku ikke han, «enten heil Særk eller inkje», sir han. Ja som Jenta sa da —

Da kom Gamla frem: Du skulle naa ikke juge for Presten heller Gunnar, disse Grejene er fra Sjaastad i Lier!

Ja, skitt Fan! det er da ikke langt fra vel! Presten kremtet alvorsfuldt, sig mig, denne Kunstmaleren, gaar han noget vidre i Kirken? Tror ikke jeg har set ham —

Gunnar blev snedig, saa bekymret op: Nei jassaa da? Ja nei, men han roser naa svært Kappelan din!

Du skulle vænne dig av med den stygge Banningen din, Gunnar!

Banning? Han saa forundret ut, neigu om jeg banner lel! hørt slikt!

Og Kariolen duret indover Moen. Tvi til Helvete med dig, fræste Gunnar, i fjorten Vintrer og femten Somrer har denne svarte Messesærken kjørt fram og tilbars og forbi og set Elendihetta her paa Brænna! Men tror du at han har saa mye som faat sin forbannade læspendes Kjæft op for Fattigvæsenet med et Gudsord for os — ? Kroken som jeg staar her!

Han tok Botte og Grev og gik borti Potetes-aakren, hærmet og læspet i rødt Sinne:

Ja saa staar da med Guds Hjelp dit Hus færdigt, min kjære Gunnar! Saa satte han i at storle. Torgun slog sig paa Laaret, virret med Hodet— 93 —

og lo med de utalligste Rynker: Forlate mi Synd, saa lik han var'n!

Presten og Kirkefolket fra Fiatbygden var forlængst reist tilbake. Kjeler med færdig dampende Kaffe stod paa Kokeovnen. Gamla stod og smurte Smørrebrød.

Gunnar drev bakom Husene oppaa Berget for at speide efter Gjæsterne. Nei, ikke et krækannes Liv, og nu gladde Solen, ville de ha Morro, saa maatte de vel være her paa Timen — Vesletorgun hadde bedt sig fri lidt tidligere — og maatte da snart komme.

Han sanket fuld Luven sin av svær Tyttebær, de skulde hun ha, Stakkar.

Han drev om i Stuen og Kovan, rundt og rundt, nei! Det var da Fanken —

Pludselig staar et grønt fremmet Frøken midt i Døren og ler!

De Gamle lar Armene synke —

Men saa i Jøssunam, saa det er dig lell da, Vesletorgun?

Hun satte en stor Sendingskurv paa Bordet.

Ja er den ikke fin ? Det er helulds og Syjomfruen sydde den, men de kom næsten i Luggen paa hverandre — Strand og hun. Han gav sig ikke før den sat som støpt i Ryggen — se!

Og gjætt paa hvem som sydde ut den Hallingrosen i Halslinningen ? Han selv!

Det var Kopper og Glas hun kom iforvejen med, og dækket op paa Bordet, Folk var snart ventendes.— 94 —

En Lassevogn ramlet ind fra Veien, det var hele Rukle fra Raamansæt, og Strand.

Spænd fra Halstein og slip Gampen din hvor du vil, jeg har Gar om Xæpehagan, skrek Gunnar og skvatt til Skape efter Ørnekognakken og begyndte at skjænke.

Aase kom med en liten ved Brystet, fulgt av tre Smaajenter og to Gutter.

Ja jeg sir til dig jeg Halstein som jeg sa til Kappelan her ivaar — du har pinade vært flink i Sænga, du og!

Men stikk'n tor! Skaal, det er Brænvin som har Næbb og Klør Get!

En tindrende Springedans hørtes søri Skauen, og der kom han Spilleman med en Flok Ungdom.

Vesletorgun opvartet med et Skaut knyttet om Livet for den nye Kjolen — Ja den gav de sig over for baade Jenter og Koner som alle bar Fjell-stakk. Ja, ja fin var den sa ogsaa de ældre — men det høvde sig vel væl saa godt at følge Bygdeskikken —

Ja men, sa hun, jeg har aldrig gaat lettere i noget Plagg før!

Der blev spist og drukket med Eftertanke baade av de gamles Mat og av den rikelig medbragte Sending. Saa kom Kaffedoktoren.

Imidlertid blev det mørkt, det hjalp ikke stort med den aapne Dør, og den glasløse lille Kjøkken-lampen tændtes.

Men da kom Even frem med en hemmelighets-— 95 —

fuld stor Pakke — det var en Hængelampe. Da den hang og lyste med hvit Skjærm midt under Mønsaasen, holdt Bestemor sit blomstrede Forklæ for Øjnene, og Bestefar drev om overlykkelig med vidaapen Vest og Hænderne indunder de korte Sæler.

Du Strand: Du konstige Maalar? Trur næsten det var sikrest at hænge den enda litt høgre, for du veit naar jeg tar paa at hifse mig i Hallingkast, saa veit du?

Ha æ inkje hoppa saa hoppa æ naa, san!»

Bortpaa Sængen satte Spillemanden sig til at stemme, han prøvde sig varlig og lindt frem med en Springedans.

Ja ja den er go nok, blev det sagt. «Kari Ru» er bra!

Halstein tok Vesletorgun, Aase maatte putte sit skinnende Bryst under Trøjen, lægge Barnet til-sængs og følge Knut Kvænna. Gulvet var snart fuldt, Fjeldstakkene stod vide og trinsen de om rappe Laagskor.

«Hei Kari Ru, jeg ska dig snu, du ska faa danse Mætta di du.»

Even stod i Høgsætekroken og smilte til denne ubevisste Fortryllelse som behersket de dansende —

Under Dansen var Torgun blek og eftertænksom, som paavirket av en mystisk Gudsdyrkelse.

Musikken og Rytmens vilde Guirlander slog sig ut som en Rococofrise i ubøjelige, haandsmidde Svingninger.Han sank i en Døs, i famlende Anelser om sin fjerne Hedninge-slægt, om den unge Mor som bysser Baane til Ro, som nynner sig Trøst mot Høstkvældens troldfyldte Urskog, men som sang vild av Dyrefryd over Sæterheiens giddrende Sommersol !

----. Blomute Trøje, blomute Skjørt,

rosute Forklæ uttapaa snørt. Hei slaa saa til for haakken som vil, Jentene hører Gutane til!

Paa en lav Skammel bak Ovnen mot den mørke Tømmervæg sat Bestemor duvende svagt hit og dit. En Vølve fra Evighet som kunde spaa om Evigheter —

Dansen var slut. De var varme og slog op Døren. Karene drak sin Kaffedoktor og tændte Piperne.

Gunnar kom ind med et nyt Stuttorv.

Om du Strand vilde gjøre dig saa simpel som at ta imot dette. Tror jeg kan banne paa det er av den fineste Svartor som Lia har. Han lot som han slog Høi med det bortover Gulvet.

Even beundret dets skjønne Linjer, hvor mærkelig behaglig Skaftet la sig tilrette i Haanden. Og Forsiringerne med hans Monogram og Aarstallet. Takket og sa at det ogsaa var et Kunstværk.

Alle var enige i at Gunnars Orv og River var enestaaende.— 97 —

Han tømte sin Doktor og gik kry under Lampens Lysring.

Ja, ja san! Du har ogsaa vært ute i Verden, men det rareste er at jeg gaar og sviver her i Norriges Land, blandt Nordbagger! For da jeg laa i Malmø og ventet Order paa Krigen mot Tysken kunde jeg faat en Svensketøs, Gaard og atten Støkker Fæ — Hester og — men jeg var dom ser du, jeg kan sørje den Dag i Dag. Og slikt Fæslag da Gut, rake i Ryggen like ut i Rompe-tangen. Kjørestuter og Høj vogner som Hus! Han stod med et og lo til sig selv: Ja, ja, vi balla oppi et Højlass vi to engang — forsyne mig! ja, ja, ja! sa'n.

Men saa drog jag hem til mit eget Fosterland, jajamenn — Og inte skal du sørja min lille Gum-ma, for vi bare synger:

Stem op Folen og la den lyde, kom til min Side —

Men saa stod Bestemor frem og sa: Det kan syns jaalete av en som gammel er, men naa har du Gunnar git en Ting til Strand, naa gaar jeg ut og kauer en Gjeterlaat for ham, andet har jeg ikke —

Der blev høilydt Tilslutning, alle fulgte utenfor Hellen.

Even stilte sig lidt fra, ved Stuelaftet.

Hun gik ut paa Veien, men i Mørket skimtedes bare hendes Ansigt og Haanden som hun trykkede mot Tindingen.

Lokketonerne steg, og vidunderlig rene, som en Lassos levende Bugtninger mot klar Himmel.

Saa dalte de roligt, svagt bølgende, med hensvindende Ekko — ind i Skogens Midnat.

Even takket og sa at aldrig hadde han hørt

é

Maken, og rar som Slutten var! den lyddes som en Fuglelaat, mest som Aarhanens smaa Grynt, naar den slutter Spillet.

Haa nei, sa hun sposk, jeg er den eneste som kan den, ingen orker lære den, du heller ikke Vesletorgun. Naa nei! Og dette blir siste Gangen i mit Liv, for den sprænger saa, Hodet taaler det aldrig.

Ja, da gir vi en Mindelse, sa Spillemanden og la en liten Mynt paa en Kaffeskaal, gik rundt med den og alle ofret lit.

Her er tre Kroner og 72 Øre! han tømte dem i hendes Fang.

Hun stirret frygtsomt paa Smaapengene, bare det nu ikke var Synd — idag Søndag saa?

Efter Bygdetiden saa ta dem med beste Samvittighet, sa Even — det er alt Mandag — Deres Tid er jo en Time fortre.

Aa huttetu hadde vi naa bare slik ei Ørn til, Karar, men denna er ikke tess mere, sa Gunnar og holdt Tomflasken mot Lyset.

Etpar Gutter blunket til hverandre: Der turde vel være Von om nogen Spurvehauker, naar en lette vel under Briskekjærrene herute —

De kom att med flere Lommelærker, og Kognak, Kandissukker og Vand koktes sammen til rykende Punch.

Gunnar ropte: ja saa tar vi den som Sævlingen leika, da han stod paa Skafotte paa Kongsberg. De spurte om han ikke vilde se Presten. Nei, men la mig faa en Fele sa'n! Og saa spilte han og sang! Eg tænker nok at Sævlingen vaagar seg sjøl!

Og Gunnar førte an i en vild Halling.

Bestemor nugget smilende til Vesletorgun: Det gaar Maur i Føskestuver og ikvæld! Men Stakkar, naa er han paa

sine Høider og det er længe siden sist, du vet den Kvælden han fyldte sytti. Even kunde ikke Fjelddansen og de andre førtes i et saa rasende Tempo, til og med baklængs, at han sjelden vaaget sig fram.

Nu kom en Reinlænder, den kunde han fra sin Barnelærdom, og gik over til Vesletorgun og hvisket ned i hendes graablaa Øjne med de varme Broncekorn: Du vet, for dig danser jeg ikke godt nok, men jeg lover bare at traa paa dig hver Gang vi snur ved Kokeovnen!

Aa! jeg ønsket saa at danse med Dem ikvæld, for saa lett som De danser! Og se? De glemte at traa mig!

Nu gjør vi som Tyrolerne, sa Even, og slåp hende og danset nogen Takter ut til Siden, saa sammen igjen.

Da sluttet de andre, for den Maaten var saa fin, alle vilde lære den!— 100 —

Og de to svingte alene paa Gulvet.

Men du Verden, hvem lærte De den av?

En langskaftet Lime paa Vikersundmøllen, naar Vasshjulet spilte op og tre Par Møllesteiner dundret Takten!

Nei! aldrig hørt Maken! sa hun, saa varm og saa gla.

Taaken laa stille og regntung efter Aaserne, da Even og alle Raamansætfolkene i den graanende Morgen drog sig op Bakkerne.

Halstein skyndte paa for han saa at Karer og Kvindfolk som var bestilt til Potetgravsen idag, gik og svév oppi Gaarden.

Torgun tok den mindste fra Aase og skyndte sig bent op Jordene, og da de andre naadde Tunet, mødte hun dem omklædd og med Melke-spand paa Vei til Fjøset.

Hun lo: det er en Stri! sa Mann skulle snu sig!

* *

Juvdølerne var et musikalskt, festelskende Folk. Toner og Dans samlet Ungdommen, hvor der var den ringeste Anledning. I andethvert Hus var en selvgjort Spillemand og sjelden var det heller ikke at han selv hadde gjort sin Violin, sin Hardanger-fele, med Løvehode og sirlige Ornamenter kring Felekassen. Paller der var Virtuoser paa Trækspil. De mest yndede Danse var Springer og Vals. Men Valsen gik nok ikke i vanlig Sagtevalstempo, den— 101 —

var hidsig, munter, fuld av Indfald forlængs som baklængs. Men ogsaa uten Anledning, for Eksempel i Begravelser, især naar disse varte tre fife Døgn, drog Gutter og Jenter i Skumringen fra Sørgehuset, fandt sig om Sommeren en Laave eller en Stue hos Naboens, og intet stod tilbake for et Bryllup.

Det blev lykkelige Aar for Even, gode Arbejdsaar. Men den formegen Ensomhet i den store grønne Stuen paa Raamansæt gjorde ham søvnløs naar Mørketiden kom. Han kastet sig over Literaturen som han hadde forsømt — men de Hundrede stille Nætter med Boken og Lampen gjorde ham nervøs og han lot sig derfor villig indbyde til Kaffelag med kokt Toddy fra Kopperkjeler og durende Dans, naturligvis.

Det hjalp, han fik atter Søvnen igjen og gik uthvilt og rolig til sine vanskelige Opgaver.

I alle Lag var Vesletorgun den mest feirede i Dansen; i den vilde, fantastiske Springedans kunde ingen Dansers pludselige og overraskende Indfald forvirre hende ut av Rytmens Finesser.

Saa de Gamle ved sine Glas og Spilkommer smilte og sa: dette er Pikadausen go gammal Jæl det! Se bare paa! hun og Ola Bakken! Jammen æ de Morro aa sjaa!

Der hviskedes litt om at de to, at noget var det vist mellem dem, men — Ola var en ung leende Underofficer med blanke Knapper og to Skyttermedaljer og av gode Folk. Det maatte— 102 —

vel noget mere til end en Fænte som kunde slite sine Søndagsskor — imaafaa!

Og Forældrene i Amerika?

Aa, det skal nok være bare Hærk — si s det.

En Dag i Høiaannstider sat Even i Arbeide for aapen Dør.

Hun kom skyndsomt forbi Hellen med Riven svingende i Haanden.

Torgun? vil du aldrig se indom til enslige Folk nu da?

Hun drog Skaute frem for Formiddagssolen; nei helles Tak, jeg faar nok ikke det heller, vi høier i hare Taka ved Nergarsliunn.

Ja men Billedet dit er færdigt, der du drar Kjyri tor Myri!

Saa kastet hun et lønskt Blik op mot Øvrestuen — om Gamla skulle — og hoppet ind.

Paa Staffeliet stod en Akvarel til en Folkevise.

Nei forsyne mig! ligger ikke gamle Blomros uti Myra og skinnvrænger Øinene da. Og Hallingjenten i grøn Stakk med Tusteluve! At saa uvane Kiær kan bli saa j i lie og fine! Se paa Gutten som haser tor Skaadden for at hjelpe!

For et pent Skilderi!

Ja, det er nok ikke bare Spøk naar en Ku dætt sta, sa hun alvorlig.

Og han tedde frem flere av Suiten: Gjætere, Troll og Fanteri.— 103 —

Hennet' som staar paa Haugen der og lokker mot den mørke Aasen, maa bestemt ha gjætt bort Buskapen sin; vist akkurat av samre Slage som Guri Vollen!

At De kan faa det til saan!

Aa, faa det til, pvtt da er det værre at snu baklængs Vals da; nei naar jeg orket lære den, saa ville jeg vaage en Tur med Frøken Torgun.

Og ikvæll som heile Rukle skal ner paa Dan-sarflata.

Even lukket Døren.

......aldrig vil De danse med mig De Strand,

og De som svinger saa lett at — og holder saa støtt! Ja, saa.sir de andre Jenterne da!

Vil du prøve at lære mig da, sa Even; altsaa! og han nynnet den viltre med Tramp og tjohei!

Torgun smilte at han kunde det jo, for du Verden! og Valsen gik nydelig over Gulvets Sol og Skygge saa den store Himmelsengs blomete Omhæng seilte for den lette Bris som stod fra det muntre Par.

Bare litt roligere, sving ikke saa fort, tværsnu ikke — ja saan!

Han var umaadelig kry, men om han glemte og den gik istaa tilkvælds? og han bad om et skriftlig Bevis, som han i Tilfælde kunde vise frem. Du finder Skrivesaker i Kovan.

Om litt gløttet Gamlemor paa Døren, om, nei jeg forstyrrer vel, men du la vel aldrig Mærke til om Jenta reiste forbi? jeg ser hende ikke ned— 104 —

paa Jore og vi er saa faa -— men jeg dommes paa Syna maatta. Hun sukket tungt og gik.

Efter en rundelig Tid kom Torgun blussende varm utatt med Dokumentet:

Danse vidnesbyrd for

Maler Even Strand.

Herved bevidnes i Midagsøkta den 23de Juli dansede jeg Vals med Strand og han dansede meget bryliant rigtig.

Jamen? du glemte det allervigtigste! at den var baklængs.

Hun ind igjen:

N. B. Altsaa Valsen var baklængs.

Torgun Brænna.

Xei gubære mig for Høiinga vor!

Riven stod mot Væggen. Gamla saa vel ikke den, spurte hun forskrækket.

Hun saa ikke paa noget andet!

Vinduet stod oppe, Torgun kløv oppi Karmen, samlet Skjørtet sammen og hoppet ut mot de blaa Vestfjell, smatt og ståk sig usynlig nedover bak Huset — langs Bækkefarets Kratt.

Even gik truende omkring i den store Stuen og skjælte:

Blir det aldrig Kar av dig? aldrig likere — hvorfor sir jeg, hvorfor kysset du hende ikke, saa søt og fuldmoden hun var!

Tosk!!!— 105 —

Ja, men kanske er hun forlovet med Ola Bakken — aa da saa, og du er dobbelt saa gammel -— stik den du!

Til Raamansæt hørte en utlagt Husmannsplass, Braatan. Den laa ovom Gaarden og skjult av Bjørkelien, som en Halvø, et Forbjerg ut mot Dalen. Dernede paa de flate Enge ved Elven syntes de store Gaarde bitte smaa — Derfra steg de svære Skoglier mot Vestfjellenes graa Masser, hvor Sneflek-kerne lyste til over St. Hans.

Nogen aapne Slaatter grønnedes endnu paa Braatan, men ellers grodde Granlien tæt indpaa, hvor Sæterveien bar bråt opfor og blev borte i den gamle mørke Skog. Der den blev lav og turvete kom Heimsætrene — men vidre opover og Rikle stod frodigt og Grænse mellem Li og Høgfjell. Langt indover i Nord skimtedes et Kjærn med en grøn Bugt, der laa Langvatten-sætrene.

Av Plassen stod bare igjen en stor veirslaat Liu med Laave, men rundt Tufterne var adskil-lige gode Maal opbrudt Jord.

Her var en god Rugdepost, og her hadde Even mangen lys Vaarkvæll sagt til sig selv: skulde jeg engang bli Juvdøling maatte det bli her! Og det blev han kanske fortere end han hadde tænkt: I længre Tid hadde han savnet et større Rum for et stort Billede han planlagde.

Om han nu kjøpte Braatan og indrettet Liuens— 106 —

anden Etage med Laaven til Atelier? I Take fik han Overlys —

Ved Paasketider var han Ejer av Plassen, og utpaa Sommeren hadde han et brukbart morsomt Atelier med Peis og gamle blommemalte Bonde-skap.

Og til Jul hadde han ved Tilbygging en hel liten Leilighet med flere Smaaværelser i to Etager. Smaat maa det være, sa Even, saa jeg i min En-lighet ikke blir borte i mit eget Hjem! For jeg blir naturligvis gaaende og stelle mig sjøl, framover den frygtede Evighet —

Den Sommer laa Torgun paa Langvattensætren og stelte sammen med sin gamle Gjæterkammerat Guri Volden.

Even var i Funderinger over at han saknet hende, at Juvdal var saa ødslig uten hende. Men likesaa forundret ved sin pludselige Glæde naar hun kom tilgaards; oftest med en tung Bøl med Matna, Bumat med Smør og Ost. Halstein hjalp hende av med Faslesækken og sa som saa: nei, nei du er for svær nu Yesletorgun, vi kunde jo sendt Gutten og Gampen og kløvet det ned. Da lo hun: Jeg gik Veigen den samme, for jeg maatte saa ner efter Smørsalt!

Det begyndte at høstes paa, Fjelle blev jilt og rødt av blomstrende Lyng, av Krækling og av Bærlyng.

For en Vindgust over Vandene, blev de saa iltrende blaa under den klare Himmel, at selv— 107 —

en Maler hadde ondt for at tro sine egne Øjne.

Det rimet om Nætterne og Budeierne rustet sig til at dra tilbygds.

Even drev en Dag efter Rypa og kom om Kvælden til Langvattensætrene.

Jo da! Øvrebua stod bare paa Stas, den kunde Strand faa. Torgun skyndte sig efter Ved og gjorde en lystig Varme paa Peisen.

Nei, for Neribua saa saa ut! et Rot nu de skulle flytte snart. Bare de fandt alle Sauene saa, de hadde lett i hele Dag, en Søje med to aars-gamle Lam manglet. Og de spurte ham ut om han ingen hadde merket.

Han var slet ikke sikker, men opunder et av Rantehornene var det som en sørgelig Saubræk hørtes.

Da skal du se det Trolle har berggaat sig! hun er en Gjeit til at vaage sig. Der var et gras-vokset Framspring, og hoppet Sauen nedpaa var den fortapt.

Even trække Te og dække flot op av sin Niste fra Rypesækken og bad Damerne til stort Selskap i Øvrebua.

Det var alt mørkt da de aapnet Døren og flk det varme Lys fra Skorsteinen mot sine blanke nyvaskede Ansigter.

Og Guri flk sagt alle de selskapelige Undskyldninger for at han gjorde saa mykje Bry, de var ikke Hast om noget, heller ikke langreiste og vi— 108 —

aat naa nyss. De lo og lot sig nøde og tok til sig og lo enda mere, som de tindrende Ungdommer de var.

Og Pratet gik om Ørnereir og Ørna som tok Lammet hans Simen Flækkerud, men slåp det ned i Donkeliuren saa det dræbtes. Om Rype-ja'gt og Rypekuld. Men tænk den artige Fuglen da som alle Jægre traf uten at sigte, hvad hette nu den, skal jeg sir

Om Sæterjentens Liv, de tidlige Kvæller og de svarte Nætter —

Torgun sa: ja huff tænk nu blir jeg mørkeræd! jeg tænker paa Jenten som Tørrhar druknet og syns se Baaten ligge hvælvet og flyte om ned-paa Kjærnet. Da han døde slåp han ikke indenfor i vigd Jord, men blev nedgravet utenfor Kirke, gaardsmuren. Men opatt kom Liket, det vilde aldrig bie dernede, tilslut saa det ut som en gammel Rot; de maatte føje ham og la ham bli liggende der synbar. Og saa fik han dette Navnet. Bedstefar Gunnar fortæller at da han var ung var han med i et svært Lag i Bjønnerud engang. Karane turet og blev fulle og skrøt av sit Mot. Saa sir en sig god for at hente Tørrhar Klokken tolv Midnat og bære ham fram til Gjæstebusgaar-den og tilbake igjen.

Jo da! Gutten kom rigtignok ind i Storstuen med Tørrhar ridende over Nakken sin, der satt han som fastskruvd.

Men saa hender det at det var umulig for Gut-— 109 —

ten at faa Spøkelset av sig ved Kirken, først inde ved Altret slåp han løs; og der fandt de ham Morgenen efter halvdau av Skræk.

Men du glemmer, sa Guri, at Tørrhar sætret her i denne Bua og hadde en Jente som han skulle ha Onge med. Denne var det han druknet og hvælvet Baaten saa det lignet et Ulykkestilfælde.

Even mente at det maatte være et gammelt Sagn, saa det var ikke sandsynlig at gamle Gunnar hadde været med i det —

Xei saa svært gammelt kunde det ikke være, for ute paa Buvæggen her skulle Tørrhar ha ridset ind et Bibelsted fordi han angret; det synte endnu i nogen Bokstaver —

Jenterne sa Gonat og Tak og Ære, de skulle tilig op og leite efter Sauene. Og Døren blev staaende oppe til de ropte tilbake at nu Tak var

de fremme, og sov godt!

*

Da Even vaaknet stod et stærkt Lys fra Glugge-vinduet; var det Sol og langt paa Dag? Nei det kom av Snøen som var faldt inat.

Da han hadde morgenstelt sig vilde han om-, kring efter Rypen. Nerbua stod stængt og Jenterne borte, men Fårene i Snøen viste nordover mot Ranten. Utpaa Dag møtte han dem; Guri leiet Søja og det ene Lam, Torgun bar forsigtig det andet i Armene, det hadde brukket Forbenet. De satte sig at hvile. Jo Sauerne fandt de paa— 110 —

den ulykkelige Bergshellen. Torgun med Tauget om sig firedes ned av Guri som laa og tok Spænd-tak bak en Stein.

Det ene Lammet blev ræd og spratt ret ut i Luften, men Benet kunde let spjelkes — de to andre drog Guri fint op. Men — saa kom det værste, da Torgun skulle op maatte Skor og Hoser av, for med de bare Føtter at bedre at klore sig fast i de smaa Skaarer, som nu atpaa til var saa sleipe av Snøen.

Men ret som hun var halvveis fik hun Sena-draatt i Læggen og ropte op at Guri maatte bie til det var over. Da lo Guri saa hun neppe orket stramme i Tauget —

Ja! du skulde set som jeg hang der! jeg blev saa sint at jeg lovet mig selv — ja du fik nok høre det ogsaa, at hvis jeg kom fra det med Livet skulde du faa saa syndig Juling at!

Men da jeg endelig laa paa Bakken var jeg saa mjo, jeg lo selv.

Ha det tilgode, Fillekrøkja!

Even hadde glemt Jagten, men fik nu pludselig se Roy staa nedi Vieren, og avsted bar det: To

Skud, litt Røk og en Dublé!

*

Even vedblev ogsaa denne Vinter at bo paa Raamansæt og arbeide i Atelieret den korte Dag. I de lange Kvæller arbeidet han med Sag og Høvl for at faa ialfald et Par av sine Værelser— 111 —

færdige til Vaaren. Og Ungdommen kom villig som før til Dans og et Glas Bisp i den grønne Stuen.

Halstein kunde spille og Aase gik muntert med i en Svingom. Men for den gode Gamla var slikt Leven til Suk og Formaninger, helst naar Torgun hørte det. Men da hun altid passet sit, var oppe i den graa Otta og fyrte under Laag-gryta i Størhuset med Kjærvkvist, gav stort som smaat Kvæg sine Fordotter, maaket mellem Husene og bar Vand fra Bækken, saa kunde hun ikke rammes direkte.

Men sig mig denne Strand, at han ikke holder sig for go og for gammel til sligt Styr? Inat hujet de sig hjematt efter alle Veiene!

Og Halstein — ja han stakkar, han lar sig jo saa lett friste — Men hun Aase! hun er en Jaale og som en Ært paa en Næver —

Jah! Og hun stønnet sig Helletrinnene op til sig selv i Livørsstuen — og Gusjelov, hun hadde slængt Kjelen over da hun gik ut; enda den Kaffi'n, sa Strand, var det som var Skyld i Klom-pen for Brøste.

Gamle fine Heine har sagt meget trøstesløst om Kjærligheten: Saaledes mener han at den som anden Gang elsker ulykkelig, er en Nar. Even tok ofte disse haardhændte Visdomsord til Alene-diskussjon og fandt dem ondskapsfulle, blottet for— 112 —

den rene og ene troskyldige Følelse som bør beherske den som taler om Hjerternes Yaarfest. Naar Siljen ogsaa iaar staar med gyldne Dun-blomster, da er de jo nye, det er andre — de ligner bare dem fra iljor.

Men i Hemmeligheten. Undret, er de ens: at de er der'.

Blir man saaledes Nar anden Gang, var man det ikke mindre den første Gang. Man kan si han er ulykkelig, men ikke Nar; den kan Heine ta med i sin «Madrassgrav !

Og uten at Even hverken ønsket det end sige bad om det, skjøt hans Siljekrat atter vilde Skud med frodige Blomster og alle vendte sig mot Vesletorgun.

Men disse kunde være utsprungne fra Medlidenhedens, eller Beundringens grønne almindelige Grener. Av hans dype Bondeforstaaelse av dette store stille Barn, fordi de begge var vokset op fra samme skrinne Jord —

Men —

naar han gransket og grov i sin Barm — og naar gjorde han ikke det? hvorfor stormet hans Hjerte som en vild fraadende Burløve mot sit Stængsel ved den mindste Anledning, i Anledning av Vesletorgun ?

Og det skulle da være temmelig tamt nu, gammelt og modent av Aar og tykhudet av Skuffelsers Slitage.

Men —

Se nu her, et Træff, bare Træff, Ingenting:

Der uti Kovan, han hadde nettop klædd sig, det var Sommerdagen sist, hendes Geburtsdag. Han hører hun soper Gulvet, soper varlig derinde i Stuen.

Solen skinner og Even tænker: nu — og famler i Skapet.

Nu ? spør han og blir bløt og dom av Svakhet. Hvorfor, han forstaar det ikke, det kan da vel ikke være for dette billige vesle Sølvuret i dette røde Fløielsetui. Det laa saa hensynsfuldt og blødt, jo det tikker, skynder sig. Sekundviseren maser værst.

Døren aapner sig, vidt paa Vivægg, det gjorde han, men faar se at Dørstokken er saa høi, altfor høi. Saa «Fram»s Kahytsdørstokker var ikke høiere. Men det var for Kulden, her er det jo stek-kokende hett!

Hun tar op et Kortblad, retter sig og smiler mot en Idiot.

Gebussen din, vet du Torgun, her!

Og de staar der paa hver sin Side av en uoverskridelig Dørstok. Nu har hun Etuiet i Haanden, gaar langsomt ut, bort, vækk. Ikke et Ord!

Lyttende og speidende efter noget — men efter hvad — staar Even Hansen Stranna, den velbefarne Havaristen paa Kjærlighetens villanne Hav.

Træff, bare Træff og Ingenting —

‡ ‡ ^

Alt i Slutten av Februar efter Solnedgang faar Vesthimmelen denne forjættende messingguie haarde Glans og en Klarhet i Luften, saa selv den ny-tændte Nymaane faar den skumrende Sneen til at ta imot selv Skyggen av Bjørkekronens fine Spind.

Og Mars viser sig med dristige Yaartegn, Løvtrærne knuppes og staar som violette Røkdotter bortefter de mørke Granlier.

Rygtet kommer med Postmanden at nu er det Vognføre en Mil fra Stationen og Færdselsveien risler med Hestegjødsel i Solbakkerne. Men det ryser hart paa om Natten, saa L assekjøreren hiver sig op paa Kasser og Sækker og klinker Støvlerne sammen og roper bakover til den andre Kjøreren, at han en Gang idag syntes Skitttrosten skvallra. Men da han ikke hører Svaret, sætter han selv i at synge.

Oppaa de grisne Moerne sitter en Aarhane og bullrer og skjærper paa en Tørtop tæt ved Veien; der svares langt borti, Gutten sigter med Armen paa den og sir Bom!

Neimen om han jiss røre sig. Jo, endlig flaug den, men saan er den naar den hører det knirker i en Slæde. Men jomen skal du ha Tak naar du paa Skarran kommer stiltrende med Børsa! Da er han vår, Pokkern nok.

Aa hvor smaatt Vaaren kommer krypende herop! Vaaren ? Ja om endnu en Maanedstid kanske; det tiner nok godt i de bratte Bakkerne saa Jordene— 115 —

ligger gule med tynde Striper av bløt Snø, men den fryser om Xatten til haard Skare.

En Aprildag fik Even stort Indbydelseskort fra Paris som meldte om Dagen for Vernissagen med paafølgende Diner i Ledoyens Lokaler. Om Fest!

Han fik en heftig Lyst til at se Paris, og fraadse i Kunstutstillingernes tusinde ferske Billeder og Billedhuggerværker, spise Lunch paa Fortaugene, klatre op paa Omnibussernes Imperialer og kjøre under blomsterdryssende Kastanjer. Reise reise!

Han hadde pakket sin Koffert og snørte den extra fast paa sin Fiskekjælke, for den Milen ned til nærmeste Skyssstation kunde han gaa. Og efter Storveien var det endnu glimrende Akeføre, for det kravet om Natten.

Kvælden var tindrende blank, den store Aftenstjernen la et svagt Varmeskjær over Resten av Snefanerne.

Ja, saa var det vel ikke mere, mulige Breve skulle sendes, Adressen hadde de faat: Café de la Régence, Paris.

Alle, store som smaa, stod paa Tunet og ønsket go Reise; Gamla med Hænderne under sit blom-mete F"orklæ sukket bekymret for saan en farlig Tur, vild Fremmede og vonde Folk iblandt. Ret som det var laa en dræpt i Aviserne, eller Jernbaneulykker. Og Forlis tilsjøs —

Aa, kniper det lo Even, saa spiller jeg Storforbryter selv.

Han satte sig paa Kofferten: kommer jeg hel-— 116 —

skapt nedover de bratte Åkrene her, saa er det værste av Pariserturen overstaat.

Men — jeg ser ikke Torgun — faar hilse hende da!

Halstein syntes Kjælken bar for høgt, det blir nok Vældtomvælt, du faar skrubbe godt!

Og saa bar det nedover, i Huffs og Hop og det fraset Varme under Staalstangen naar det hvinte mot Stein og Berg.

Halstein krøkte sig av Latter, tok Snadden fra Tænderne for bedre at storle! Og Even var snart borte nedom Bakker og Uthagar.

Aa, bær inn en Vasvænne du Halstein, kan ikke begripe hvor denne Filletøsa har gjort av sig ikvæll? Set slikt, sa Aase.

Gamla sukket saart, snufset og stønnet, tænkte si noget om hele Juvdals fordærvede Ungdom — nutildags; men hvad nytter det at snakke? Men nu blev det vel stilt her paa Gaarden ogsaa, naar han var reist —

Han kom ned paa Flaten ind i en Lund av slank Asp og Bjørk, Stjernene smatt og straalte mellem Kronerne. En Trost paa Top sang mot Himmelen saa Brystfjerene dirret.

Even var utilfreds med Avreisen. Hvorfor hadde hun stukket sig bort, han vilde saa gjerne følt hendes varme Haand og set hendes unge Øjne. Hun brydde sig ikke større om ham, endskjønt — Even tværstanset for en lett Støi kloss ved Veikanten, han kunde tat i hendes grønne Staskjole— 117 —

eier hun stod halvt skjult av det violette Krat. Det for i ham at hun var syk, saa blek var hun under sit sorte Skaut eller var 'det Mørket under Trærne —

.... Jeg, aa jeg skræmte Dem nok jeg!

Ja, jeg holdt paa og flyge ut med hele Lasse, saa ræd blev jeg —

Han skjønte det var hendes dristigste Tanke» bie ham op her, men hun hadde en liten Pakke, kunde komme fra

Butikken saa tilfældig. Hun hadde traakket Sneen, kanske frøs hun og hadde trampet —

Hendes Øjne var overskyet, var det mot Smil eller Taarer?

En varm Fryd gled døvende gjennem Even, han grep hendes iskolde Haand og tvang hende ind mot sig, ned paa Veien.

Hun maatte ha Tid: hun vilde ellers ikke kunde reddes op fra sin bundløse Sindsbevægelse.

Ja da, paa Kjælketur til Paris, Vaar. ja Sommer dernede, grønt — svart av Folk i Haverne, Ammer som jille Dronninger i Champs Elysées og store lyse Flokker av bitte smaae rike Barn som støper Sandbøtter og kjører med Gjeitebokker. Ja da! Dit drar jeg ikvæll; og du kommer med Pakke fra Butikken?

Atter tok han hendes Haand som hun holdt lukket, aandet paa den. Nu gik hendes Bryst ro-lisere og hun sa:

O O

Jeg har faat saa meget av Dem, Strand. Vil— 118 —

De ta den simple Dulleringen, var De snill, den er visst slet ikke dyr, men Restefar gav den til Bestemor, engang: Hun aapnet Haanden og han stirret paa en sirlig gammel Sølvring.

Da Even rystet paa den ringlet det som en fjern Lyd av lokkende Dombjelder.

Tak — aa du Verden, den glaeste Ring jeg er i, aa, saa snilt av dig !

Torgun holdt frem Pakken: jo det er bare en saan Brusflaske og Chocolade, det turde være godt, gjøre godt paa Reisen. —

Han prøvet at faa Ringen paa Fingren.

Saa faar De ha lykkelig Reise, og nu maa jeg forte mig hjem; hvad tror de om mig? Hun saa opover Lien.

Xaa, da skal vi samme Veien, saa blir vi ifølge. Even smaalo og vendte Kjælken og begyndte at gaa tilbake.

Hun spurte med store Øjne og sa endlig: Jamenp

Det gik bedrøvlig smaatt med disse to Mennesker op Bakkerne; enda de drog begge i Kjælkebaan-det. Stjernen var forlængst bak A åsene. Og Fuglene sov.

De gik lydløst ind i den store Stuen; det bløte Halvmørke tok saa fortrolig og ømt imot dem og alt de hadde at hviske hverandre. Om Evigheten i Tvil, siden de blev saa gla i hverandre — For Vesletorgun var det saa sprængende nyt at— 119 —

finde Uttryk for Følelser. Av og til var det jo umulig at holde Taarene tilbake, men — naar det lettet saa godt og naar de ikke var som alminde-

o o

lige eller av ensom Sorg saa —

Hun var endlig sovnet ind til ham i Verandastolen- Morgenen dagedes i alle Ruter, Solen blændet Snefjellene i Vest.

Stæren støiet paa Loftsmønen, saa den vesle Sangeren paa Flagknappen hørte ikke sin egen Trille.

Even sat klarvaaken med hele Torgun i Fanget; nu rørte hun paa sig og presset hans Hode nærmere sit, endnu var det noget: Jo De? jeg ønsker saa om jeg kunde faa Maken Deres!

Aa, ler De? sa hun skuffet og bedrøvet, saa har jeg vel sagt noget domt. — Men hun lot sig snart trøste. Saa sovnet de begge ind, han sist og med et langt Smil. —

* * *

Halstein braavaaknet, Solen stod alt ret paa den biaae Væggen, der hans Ur hang. Halv sex!

Han slet paa sig Klærne og ind i Kjøkkenet. Xei, Trappen til Hjellen hang paa sine Knagger, Fænta var nok ikke der; dette var da for grovt!

Utenfor stod en Sus og Dur i Luften fra de hidsige Vaarbækker og, neimen saa Juvfossen dundret idag! Og Kloppen? hun skulle vel ikke? Den var sleip nu naar Vassføiken stod over den — Men først maatte Hesten stelles, men der blev— 120 —

han plent staaende midt paa Gaarden: Kofferten, Strands Reisekofifert paa Kjælken — jo, stod den kanske ikke nedved Dørhellen?

Nei det var det rareste, skulle han ha væltet nedi Steinrøysene og skamfert sig og maattet vende attende?

Halstein banket paa, uten at vente Svar, for Maleren laa i Kovan, og stég ind, men bare med den ene Foten. Saa flyttet han den varsomt tilbake og lukket Døren.

Derpaa gik han med lange Steg ind til Aase, satte sig fuld av ubegripelig Indfulhet paa Sænge-kanten og til at fortælle.

I Jøssunam sa hun og blev alvorlig, for en Mistanke, som forresten slet ikke var ny, slog ned i hende. Men Halstein tok det roligt: Strand var en for stø Kar til at ville lokke Jenten borti Elendigheten.

Ja, men noget maatte da hendt igaar, hun har truffet ham, sagt noget — aabendaget noget for ham, jeg vet jo ikke. Saa har han snudd.

Jeg sier bare, vær du trygg, han er ingen Kvind-folktjuv, saan som — han nugget rævefult borti sin Kone — som for Exempel jeg var! Og Aase slog op en minderik Latter og bad ham flytte sig, nu maatte hun til Fjøset. De blev enige om at overraske Parret med stort Kafifebræt og gjøre dem herlig bluge og skamfulle.

Even og Vesletorgun der, midt i Storstuen, sat endnu og sov i Stolen, da Aase og Halstein for-— 121 —

sigtig steg ind. Han prøvde at lure til sig hendes Ur, men det sat for fast i Beltelommen.

Men Vesletorgun — Torgun da r Kransekoll har slitt sig og Purka har grisa!

Hun tværslet sig løs fra Evens Arm og riste op: Gu trøste mig og da!

Blussende rød blev hun staaende aldeles fortomlet og se paa de To som stod og lo.

Som et skræmt Vildt sprang hun ind i Kovan og la sig med Hænderne for Ansigtet næsegrus over Sængen.

Even fattet sig straks: Ja, vi kom litt sent og slitne fra den lange Pariserturen vor inat — og —

Kleint Kjelkeføre kan jeg tænke mig, sa Halvor gravalvorlig, men en stærk Kop Kaffi og Bakkels og Vaffel med Aases fineste Rømme —

Hun var gaat ind til Torgun og lukket Døren.

Og Even sa: ja, da jeg nu er blit din Husmand, maatte jeg ta mig en Husmands Kjærring ogsaa, og nogen høvligere end Torgun —; men di blev vel skikkelig forundret, da di saa os — saan?

Ikke jeg for min Del, men jeg har vaaget med Aase paa at det tilig eller sent maatte bli til noget mellem dere. For Rikdommen tar du hende ikke — og for Skjønheten — ja det tør jeg aldrig lægge mig i. Med din Lærdom og, Berømmelse tænker jeg du vilde ikke ha vondt for de jilleste Byfrøkner!_ 122 _

Men Aase ropte at nu maatte de komme ind, ellers kainer Kaffen.

Der sat de tætt optil hverandre, Aase glemte for første Gang Forskjellen mellem dem, og tørket baade Torguns og sine Taarer med sin Tørklæ-snip. Even kom med Vin og Glasser, og Halstein gratulerte sig selv med sine nye Husmands-folk. Men Husmandsloven var har! 12 Skilling Dagen Sommeren, 8 om Vinteren, men Halvdelen for Kjærringen.

Gamla var imidlerti kommet anstigende med den Mindste.

Men er det tomt i disse Husene ogsaa, sukket hun.

Xei, kom du Mor, vi sitter bare og ponselerer for Pariserane vore.

Hun biev sat ind i Begivenheten, hun storsmilte, blev rørt og snøt sig, og fortalte at hun forlængst skjønte at Strand hang efter Torgun saa ingen skulde forstaa det. Vel tror du at du er en Lu-ring, men vi gamle har Øjne i Nakken, haa haa! kom ikke og kapkjør dér!

Snart var Yrærelset fuldt av den upaaklædte Ongeflokken, Onkel Even tok en paa hvert sit Knæ og alle knasket Kromkaker og fik Skjænd. Aase hægtet op for sin moderlige Vælde, og Barnet drak saa det gik i \ rangen.

Det er sikkert Søndag, tænkte Smaajenterne, da faar vi Finkjolen paa, for Vesletorgun har sin Grønne!— 123 —

Der blev som Fest over Raamansæt i de følgende Dage.

Ja, for en Gang maa du faa Markenslov, du ogsaa, sa Halstein, han hadde straks fundet en Stedfortræder for Torgun. Vaaraannen gik som paa Trinser under den første Varmen og det gode Humør, som Even og Torgun fraadset i, uten og indendørs. Gamlas høge Latter klang mellem Husene og hendes Klomp for Brøste var det nu aldrig Tale om. Even var Sundhetskommission og tok med Magt hendes Kaffekjel ned til Bækken og rensket den.

Enda Gruten var bare en to tre Dage gammel, og hun var nær paa at bli vond. Men naar det dom pet en Pakke av Frieles Patentbrændte i hendes brede Fang, lo hun saa Maven rystet.

Ingen Raa med denne Doktoren vor!

Han flyttet nu op til Braatan og overlot sin Leilighet til de to Jomfruer som var kommet for at sy op Torgun.

Hun skulle til Lensmanden i Nerdal og lære Husholdning.

Gaarden laa bare etpar Mil sør i Dalen, og om Kvællen lyste den som en liten Gnist naar de siste Straaler ståk sig frem i et Fjellskar.

Godt vi kan da se til hverandre, sa hun, og saa utover; men smilte ikke og saa ikke paa ham.

Nu faar jeg snart Malere som maler Slottet vort i lyse Farver, saa du vil se det tydlig mot Skogen. Og over den kommer Drottingutu og— 124 —

Graaijell og Ranten og alle dine andre Fjelltopper.

.....ak ja! Denne første Turen ut i Verden!

Gid aa gid jeg var tilbake igjen! tænkte hun; men sa: Aa saa inderlig godt det skal gjøre paa slik en Heimføing som mig!

*

Det blev en uventet bevæget Dag for Raaman-sæt Folkene da hun skulle reise. Gjennem alle disse travle Aarene hadde liksom ingen faat Tid til at tænke over hvor glade de igrunden var i hende. Savnet var alt begyndt at nærme sig.

Smaajenterne fulgte hende overalt, klappet og kjælte hendes nye Kjole og fik Skjænd av Moren-De river jo Klærne av hende, Filleonger!

Torgun tok dem med oppi Hagan for at si Levevei til Smaakrytra. Bare ved hendes første Lokk, aa krr Gjeitan krrr! Og Sauen og Lammene hørte strøi — strøi! stormet de kring hende. Saa de med Magt og haarde Ord maatte jages unna.

Alt var klart for Avreisen uti den vide Verden. Torgun sat i Kariolen, Even stod med Tømmerne, Halstein kjendte om Kofferten var godt surret — jo — saa kunde de rusle; han ståk hurtig sin Haand fram: faar ha Tak da — for — for, medens han indvendig bandet sig, for han skulle vel ogsaa tute og graate som et Kvindfolk! Dette var da Pokkern ingen Begravelse heller!

Nedi Bakkerne brøt hun en Bjørkekvist, meel Blade som Museøyrer. Aa, men for en stærk friskSommerlugt! Xu vilde hun bryte flere efterhvert sydover, for i Nerdal kanske de var helt utsprungne —

I Brænna stod Bestefar høg og kry under Dørkarmen og lo.

En Fordott laa alt ferdig for Brona. Hat dere alt længe paa Vent, Kaffin ferdig, Gamlemor ligger, litt krasjen men, gaa nu ind.

Vesletorgun stelte med Kaffebordet, det hastet for Strand maatte for Hestens Skyld opatt inat.

Even sat paa Sængekanten og hørte paa Gamle-torgun. Jo det hadde leitet paa Korsryggen med det nye Aakerlanne de hadde brudt op til Poteter. Gunnar er jo ennu en hel Gamp til at bryte, men en stor Jask og uten Stadighet. Hører han bare Duren av en Kjørende, kaster han alt og maa ned og snakke med Folk. Eller han lusker om Moen efter Ormebol; og saa staar jeg att med al Kampestein.

Nei, nu var det forbi med hende, men de var saa lyksalige for sit fine Hus, og hver Kvæll ba Gunnar til Gud for Strand, saa i den Retning var han svær —

Medens de kjørte fortalte Torgun om sin Bestefar, at hun som liten saa ham mane en stor Hugorm ind i en Varme han hadde gjort op i en tør Grastuve. Ormen fræste av Sinne men maatte til likevæl.

En Dag fandt han et Hi med mange Onger. De tok han i sin Kolleluve og bar dem med. Saa kommer Lensmand Berger kjørende. Hvad hardu der, sa han, og en fem seks Ormehoder tittet over Luvebremmen.

Men Bedstemor er sint paa ham for dette Orme-spetakle.

Saa kan han ogsaa en Konst med at læse bort Tandværk, eller sætte bort — Det er noget med to Finner som han kiler fast i en Granlæg — Men aldrig faar nogen vite noget, for han er saa lønsk.

De blev hjertlig modtat av Lensmanden, og det glædet Even at se det gode Indtryk Torgun gjorde paa dem.

Tiden gik mot Midnat og Even maatte reise, men han maatte da først se Torguns Kammers. Det var lyserødt og med hvite Gardiner.

Nei, her fik hun det jilt! og kunde se hjem til Kirkebygden og — jo, var det ikke i Braatan det lyste litt? og i Aasfossen. -— Men hun saa ikke saa tydelig for hun var saa dom, uff, han maatte undskylle —

Med Skaute skyggende over Ansigtet fulgte hun ham til Grinden ved Landeveien; om litt var han borte i en Sving —

Aa nei saa forfærdlig borte, tænkte Vesletorgun, som frøs av Ensomhet og den skarpe Mailuft.

Fruen kom op og gløttet paa Døren: bare si Godnat, men har du nok over dig — ?

Hun pakket litt ut av Kofferten, det hjalp; der kom kjendte Ting, Albummet, Skrivemappen —-Salmeboken. Hun trak sit Ur op, det lød som en hjemlig kjær Stemme.— 127 —

Paa Sængen bladde hun hist og her i Salmerne, men intet Vers eller noget som trøstet nu. Hun saa bare de lange truende mørke Moer under stupbratte Kjell der Strand kjørte saa grænseløst ensom.

Med foldede Hænder sovnet hun med en Bøn for ham, og alle paa Raamansæt — og de snille Gamle paa Brænna.

tf: ^

Utover Sommeren kunde det hende at Lasse-kjørere stanset ved den hvite Grinden til Lensmanden og vilde høre om Torgun kanske hadde et Bud opover; de kom med Varer for Maleren. Det var Kar som vilde ha det fint og Ola tok Pakningen lidt tilside, saa hun kunde faa se. Det er naa jussom dit aa da, lo Knut.

Hun saa der var Møbler og Mangt, og en het Glæde gjorde hende undselig, saa hun spurte ikke vidre.

Kjørerne klaget over den lange Veien og Bakkerne i Juvdal.

Braatan viste sig saa tydlig nu det var hvitmalt — saa ut som en stor Gaard — til Høsten var hun Fru Strand!

Ja, hils opover at vi har det trabelt idag. Middag for Prestens og andre Storfolk, saa huttetu!

Og de høge Lass knirket vidre mellem de uendelige graa Skigarer, og Torgun sprang tilbake til Kjøkkenet.— 128 —

Et Par Aar er nu gaat; det er Begyndelsen paa Vintren og Barfrost. Men en Morgen laa den første Snø o£ blændet ind av Vinduerne.

Evens Jagtturer var blit kortere for hver Tid; der var bare de To — og han vaaget ikke la hende sitte længe alene.

Aa gaa du bare en Tur med Roy, sa hun; tror ikke det blir nogen Forandring med mig idag heller.

Hun sømmet paa en liten Barneluve av røcf-blomstret Toi. Men blir den da ikke altfor liten? han kunde næsten fylde den med sin knyttede Haand.

Ja, gaa du bare, Familjen vokser og du maa dra til Hus for os alle!

Han var saavidt utenfor da Sopelimen suste ham i Ryggen og Torgun stod i Døren og lo.

Au au! men nu faar jeg en Tiur!

Der begyndte at dale en storfloket Nysnø, hun gik til Vinduet, det mørknet saa rart.

Da trampet nogen Snøen av sig paa Hellen og Bedstefar kom ind.

Naa, saa du bær dig oppe enda Vesletorgun? Ja, ja, det var mot dette Være det laat slik Aar-hanebuller utpaa Moan imorges.

Saa han drog oppi Høgderne paa Skytteri du — og Gunnar saa med blide smaa Øjne efter hende — Vesle — som nu saa ut som en røsli Kjærring; hun var begyndt at pusle ute ved Komfyren med Kaffekjelen.— 129 —

Han viklet ut en Tørklætull, gik efter hende og sa i dyp Fortrolighet:

.....Blev gla jeg kom tidsnok, raaket dig

alene. Her har jeg noget med, som naar du lægg det rundt Livet og bær det, vil du aldri kjende vondt —

Hun saa forundret op, det smaaknitret i noget.

Han stod med en graablaa, lang Hugormham over sine barkede Næver.

Torgun vaklet bakover, hævlet sig med begge Hænder i Retterbænken —

.... Gaa! Vil du gaa, Ufysa du er —! Hun stønnet efter Luft, orket ikke si mere.

Gunnar pakket sammen, tok Luven og gik.

Straks efter kom Even og undredes paa de ferske Får efter en Mand som var gaat, og hvem det kunne nu være. En liten Mindelse om Jalusi rørte sig et Sted. Jeg maa altsaa ikke være frisk da — endnu, tænkte han og hængte en Aarhane og et Par Ryper op i Kjøkkengangen.

Hun sat ved Ovnen, som hun frøs, svært blek og smilte ikke —

Har du det vondt?

Nei, men —

Du hadde Besøk saa jeg.

Aa ja, Bedstefar — han vilde bare lyse op for Mor ro Skyld.

Næste Morgen laa et bitte lite Hode tæt indtil Torguns Bryst.

Strand, er hun ikke stor, din Frøydis? Hun har dine Øjne, du skal bare se naar hun vaakner!

De var forlængst enige om Xavnet, men hadde det været Gut skulde han hett Svein.

Og Even gik som i c-n Dvale av en altfor stærk Lykke; den blev om mulig endnu større da tre Aar var gaat, for da kom ogsaa Gutten tilgaards.

Men der kom ogsaa noget andet — skjønt ganske smaatt — Pengebekymringer.

Den lange og tunge Transport paa alt hadde gjort Huset urimelig dyrt; eller rettere Husene, for nu stod der Lade og Fjøs, siden han kjøpte til en anden liten utlagt Plass som laa like indtil. Om denne var et godt Skogstykke med Sommerhavn til de to Kuerne.

Gjennem den aapne Atelierdør kunde Even høre det smaaprate og knirke i Grinden; jo, der gik Torgun med Veslegut paa Armen og Frøydis foran med en Grastust i Haanden for at lokke Fagerkoll og Kranselin hjem tilkvælls.

Klar og yndefuld lød Lokkingen over den bratte Granli, som høgt oppe endnu hadde litt av den sene Solegla.

Jeg mener Godset dit er for stort jeg, Torgun, Buskapen hører ikke Budeien sin!

Og han gik tilbake til et mindre Billede, som snart var færdigt. Et Høifjeldslandskap med Kjor. Slike solgte han straks til sin Kunsthandler i Kristiania, naar bare Prisen var lav. Han glædet sig over de lange lyse Dage, det fik ikke hjelpe om

Priserne var trykket, naar han kunde staa sine tolv Timer itræk ved Staffeliet. —

Men — det store Billede som stod snudd mot Væggen, det var hans Uro, det som han levet for, det som maatte vente til de mest presserende Regninger — Smaalaan, Vexler var ordnet.

Even skyldte sin Barndoms Poesi dette Billede; ja sine store Indtryk av Dramaet om Kristus. Han vilde skildre det dypt forladte, ensomme ved ham; det menneskelige. Det skulde ha til Titel: «Og han gik alene op paa Bjerget».

Et naturalistisk Billede; aandelig og legemlig ut-slidt sitter Frelseren paa den graa Snøfonn, hjelpeløs og sløv. Munden halvt aapen og fortrukne Ansigtstræk. Det lange uflidde Haar hænger skræmmende vildt om hans koldsvede Pande.

Hans Verdenskvide, hans stjernehoge, sørgmodige Haap skulde uttrykkes i Morgendæmringen, en gryende svak Dag som kjæmper sig ut av Nattens tunge Mørke. Urolige Skymasser stiger og spredes bak hans Hode, der frit og truende rager op over de låve Fjellinjer.

Kun Berget ved hans Side, med de milde grønlige Roser av Lav, var den eneste Ømhet som raktes ham efter Nattens Angst og Tilintetgjørelse.

Ifjor og iaar, paa Slutten av Vintren, hadde Even ligget paa Sætren og gjort Studier. Han bar en Leddukke op i Snøen og klædde den med en mattrød Kjortel; og om Natten ved Tretiden naar det gryet i Nordøst, sat han og arbeidet. I

en Steinröis stillet han et Speil og malte sig selv for Farven Skyld; han kom i Spænding og Henrykkelse over nye og skjønne Farvemotsætninger, saa han kunde gripe sig i at ville huje et Rop. Men alt var saa stille, Rypestæggen var endnu ikke begyndt at kaggle Morgen over Vidderne.

Naar saa Solen ståk over Ranten og den liten Lærke graa kviddret over de brune Rabber og sittrende dalte sig støtvis mot sin Tuve, med den svarte saftfulde vintergamle Krækling og Rypebær, da pakket Even sammen og gik ned til Bua og Frokosten.

Aa, hans Billede skulde lykkes, gjøre Opsigt, skaffe ham ut av Pengesorger, saa Braatan kunde brytes op for Stein og Lauvskog; der skulle gro Eng og Aaker, saa Torgun fik nok For, slippe at dra paa Mosehenting om Høsten for Kuernes Skyld! Bli ganske uavhængig, skape merklige Ting — saa hans Navn paany skulde nævnes i

Paris!

* *

Det lakket utover Høsten og Sæterfolkene var drat tilbygds. Men Even nistet sig ut for en otte Dages Tid til Langvattenbua, baade for Studier og for at fiske. Han hadde leiet nogen Ørret-kjærn høgre oppe og som ikke saaes fra Sætren og var i Gydetiden utsat for Tjuvefiskere. De hadde alt vært der for der laa friske avbrændte Tyristikker ved et Par os. Men enda hadde han— 133 —

ikke set nogen Fisk paa Bækken, den ventet vel Regn eller Snø.

En Kvæll begyndte det at smaamistre og regne, de låve Skyer tok Skalkene av Fjellnuterne deroppe, det turde nu være Tiden. Even brukte ikke dette Rovfiske med Lystring, men tok likevel Gaffel, Jernluve og Tyri med og gik opover.

En stille jævn kold Regn tiltog jo høire han kom, og Skaadden dalte sammen med Mørket.

Ved første os tændte han Tyrifliserne, det braset op og gjennem det isklare Vand syntes den blankslitte Steinbund. En Glo faldt ned paa Bækken og seilte med en tynd Røk efter sig. Jo! der pilte en Ørret ind under en Torv, den var begyndt «at gaa».

Længre oppe stod et Par tætt Side om Side i Bakevjen av en Stein; saa optat var de av sin Lek at de ikke ændset Lyset — kanske rodele litt fortere med Finner og Spole.

Han var godt kjendt her og viste han stod under en svær Ur.

Lystret sluknet, han tok ny Forsyning og var gla for al Tyrien, det gjalt at komme frelst tilbake i slikt Skaaddemørke.

I det samme det atter flammet op, hørtes Stoi over ham, og en Stein eller to kom i svære Hop nedover; han sprang tilsiden, et Plask og en Sprøit blindet ham og slukket Lyset. Vandet silte av ham, mens han maatte staa og høre Latter oppi Aasen.— 134 —

Tjuvefisker! ropte Even, med al den Harme og Hat han kunne knytte sammen. Det lo igjen og der var To. Nei! Snåkafiskere! bare gamle goe Snåkafiskere! svartes frækt gjennem Mørket.

Uten Lys kranglet han sig tilbake til han følte sig i Sikkerhet, tændte Luven og kom bent over Myrene fram til nederste Kjærn hvor han hadde sin Pram liggende. Men først skræmte og jaget han med sig flere vakkre Kulter, ut i aapent Vand.

Der for som en svart Lynn under en Vierbusk, i Vildelse rendte Fisken sig op paa tørt Land, det var en jill glittrende Fisk paa en fire Mærker. De?i skal disse Røvere ikke faa more sig med, tænkte Even og grep den med bare Hænder.

Det var paatide at komme sig i Baaten — for nu sluknet de siste Glør og det var Slut med Tyristikkerne —

Som han sitter og ror stiger pludselig Torguns Gjæterlokk fra den andre Siden og en liten Lysning syntes at røre sig.

Han svarte og rodde stærkt paa, for en slem Agg hadde grepet ham, kanske en Ulykke med Barna kunde været hendt —

Der stod hun med Lykten og sa han ikke maatte bli rædd, for alt var bra hjemme; hun hadde endlig faat Store-Kjærsti med paa Mosehenting. Jeg maatte juge i hende at her laa Karer paa Fiskeri. Kunde jeg bare forville hende heroppe en Dag eller to, for kjend saa Mosen er lubben og let at— 135 —

plukke mens den er vaat! Hun smilte med en Reinmosedott i sin kraftige Haand.

Kjærsti sat bred og sværlæmmet ved Peisvarmen og røkte Skraatobak av Snadde, spyttet karslig i Aasken. Du var brænnande svint til at skaffe dig en Fant, du Torgun, enda i skaadda Vær, lo hun og slog sig paa Laaret. Mens

sitter jeg her tusseræd og blug og venter Frierar!

Nu traf jeg netop to som spurte efter dig, og vingler de sig ikke kloss bort, har du dem nok her inat engang. De vilde bare tjuvefiske lit først, sa Even.

Om Morgenen laa Store-Kjærsti og røkte paa Sængen, og saa grætten ut gjennem det lille Vinduet. Saa banket hun ut Snadden mot Væggen.

Huttetu saa ufyslig det ser ut bortpaa Rabberne idag, sa hun.

At en gammel Krok lar sig narre ut i slikt Ruskevær — og ydermere saan som Gjikta riv mig i Hofteskaanken; orker vist knapt rikke mig tor Sængebøsse.

Men med en Mængde rykende Kaffe til Frokosten og Prat om Gutter og Gifting kom hun sig i nogenlunde Godlag igjen.

Morgnen var graa med låve sigende Skylag. Even vilde gaa med og plukke Mose, men Torgun vilde heller han skulle prove efter Rypene, faa et Par Ryper med hjem. Og hun og Kjærsti gik med sine Lauvteiner fort indover Flåterne, hvor— 136 —

Reinmosen lyste mot Rabb og dyprød Blaabær-lyng.

Roy likte sig ikke i den vaate Lyngen og Even tænkte det var Von øverst oppaa Nattene som med sit Terræng av det korte brungule Smiligras ligner Manillamatter. Men Blaarypa hadde alt flokket sig, var skjær og omtrent umulig atkomme paa Skudhold. Rypeflokken lettet inde i Skaad-den og duret væk som en usynlig Skrej. Saa Roy's store Forsigtighet og List var til liten Nytte. Utpaa en Myr fløi nogen Ryper op, han skjøt, og en faldt. En Ræv skvatt op og pilte med hvit Haletip opover Bakken; et Øjeblik snudde den og gliste tilbake. —

Roy slog ikke mere ut, det nyttet heller ikke, skjønte den, og de drev op paa Toppen av Graa-fjell. Den er som brolagt med lysegraa blank skuret Marmor; ikke en levende Grastust eller Mosedott. Han satte sig paa en Stein og saa ned paa Sæteren med Kjærnet og Smaakulper og Bækkeløp. Noget rørte sig der hvor Torgun skulle være. Framme ved Langvattnet saaes tre mørke Punkter bevæge sig i en liten Kreds. Der var nok kommet andre Moseplukkere imorges.

Uff ja! der gik nu Torgun og slæpte paa denne vasstrukne Mosen — mens han slang omkring heroppe, uten Nytte eller Fornøjelse for nogen. Og en mørk Malstrøm av Bebreidelse drog ham ned i den ærligste og dypeste Selvforagt. Min elendige Kunst kan ikke klare saa meget som et Par— 137 —

Skippund Høi i Vaarknipa! Og likevel ligger jeg paa Latsiden som en rik Lægdekali, og æstetiserer som en anden betalt Kunstanmelder!

Det var en Kløvstein han sat paa — han tittet ned i Sprækken — der laa et litet rustet Vierblad blaast ind. Han strakte Haanden ned, tok i det — det var haardt — tungt — en treægget Jernpil! En forvirret Henrykkelse betok ham. — Sagaslægter, Hundreder av Aar indhentet ham! Even var sprunget fra Stedet bortover Bakken med sit Fund. Hadde kanske Pilen hængt en Stund i Pelsen paa en anskudt saaret Rein? Eller hadde her staat en Kamp? Muligens laa endnu Rester av Pilens Træskaft derborte. Men det var forgjæves, Kløvstein fandt han ikke att! Han husket bare at litt grøn Mose var vokset fra hver Ende av Pilen, saa det synte som et Vierblad. Men at han slet ikke fandt Steinen — han lette ogsaa dér hvor han trodde den ikke var. Nei! Det var nok Tusseglim over den — sa Torgun, da hun hørte det.

Men det led utover Eftermiddagen, bedst at komme sig nedover. Saa kjendte han sig sulten og under en Fjellvægg tok han Nisten fram; enda var en Lonk i Halvflasken med Kaffen, for han hadde puttet den i en Hosesokk. Da hviner det av Vingeslag over ham, han løfter Bøssen og der tumlet to Ryper i Bakken.

Folk eller Dyr maa ha støkkt dem tænkte han, og vilde gaa for at se efter Resten. Da sang det av— 138 —

forte Skridt, en høi rødskjægget Mand med Kjæp og Skræppe styrte nedover:

Skyttrar hører jeg? Aa du er Strand, ser jeg. To jille Rupur! Har du set nogen Fremmedsau idag? Aa ikke det? Gik fra Flaa idagmorges Klokka fire i Graalyse og ikkun sét Får og Lort — Go Dag sa Even, saa du driv paa Sauleiting! Javist vist, Husmann under Trøstheims Enken. Sex er borte for hende, Søje og fjorgammalt Lamb for mig. Du har forandra dig stygt du aa naa Strand siden St. Hansdagen paa Haugsund Station, du kom med Titoget opover og forlangte Kaffe — eller kanske var det en halv Flaske Ingefærøl? Han rynket Panden og satte Erindringen i stærke Svingninger.

Ja det var det jeg saa straks at du var gift, en blir da saa lett spisskjaka og grimete i Anlette. Ja den svarte Søja hennes var stifta paa begge Øjrer, det venstre hadde Hakk paa Baksiden. Det er ikke hennes Mærke, skjønner du, men hun maatte ta den fra denne Skræddersjæla borti Bakkan, maatta — bare Onger, Filler og Lus! Han skyldte for baade Sættepoteter og anna, jo et Fleske-stykje og sex Skranglepølser til Jul for tre Aar siden. De fem andre er en Bækar on fire kvite Sauer — to langrompa ta det skotske gromme Slage. Alle de er mærka med E i høgre, Faren hette Erik, veit du, Manden. Enda han var yngst arvet han Garen, og giftet sig liksaagodt med Daatter til Bror til Kjærringa til Son min.

Saa at du forstaar jeg er jussom i Slægta til Trøstheimfolka og maa finde att Sauen.

I det samme rendte Manden sig ned et Stup, saa bare Hatten syntes, og Jord og Lyng og Stein trillet efter ham.

Men nede i en Vierklynge stod Roy — Even var blevet forvirret av denne Fyren. Se saa! nu stokkte han dem ogsaa! Hallingtassen!

Torgun knælte ved sin fulde Teine for at faa den paa Ryggen; hun lo mot Even: Aa nei saa flink Skyttern har vært da!

Han sprang til og løftet under. Nei læss ikke saa svære Bøler da, du ødelægger dig!

Aa, skal det bli noget av saa! Hun var gjen-nemvaat saa det suklet i Skoene.

Men se du, for en Haug derborte! Og snart en til, hun vaklet bort for at tømme.

Kjærsti? haa, nei Tak sa'n. Straks vi begyndte kom Simen og Gutten derborte, for nu vil Raa-mansætten ogsaa ha Mose. Hun fik da tvært slike Gjiktsting at hun maatte gaa ind tilsængs. Nu gaar hun med dem. Hør saa hun hurrar og storler! Faar hun ikke være hos Karar med stygt Snak, vil hun aldrig bie og gjøre noget, stygge Trolle!

Even tok den ledige Teine og gav sig ivrig til at plukke.

Nei men Strand da, du faar slippe dette. Men det er harmelig; all den fine Kvitmosen og ingen

Hjelp. Aa, som den auker i Melken! Den kolde Regn begyndte igjen, stille og jævnt. Kaffekjelen stod urørt over vaate Kvister, hun hadde ikke faat det til aa brænne, lot hele Kokingen være. Jeg hadde heller ikke Tid og spiste et Stykke med jeg gik her, sa hun. Men Even mente at hun skulde ha varm Kaffe. Ja om han saa skulde koke med Krut og Patronhylser!

Midt i en Turvegran fandt han Tørt og Brænne. Snart sat hun paa et Sæte av Lyng og Barkvist og lo og blaaste paa Skaalen. Tænk du, jeg maa holde den med venstre, den høgre blir stiv og rent i Ustell av Plukingen og kold av den idelige Regn.

Bare Dagen rakk lit længre, sa hun og saa ængstlig mot Drottingutu, hv or Solen tværlyste gjennem Skaret med en Straale som traf Ranten.

Nei se paa det! ser det ikke ut som den var av glødende Jern! sa Even.

Men de maatte gi sig for Kvællen; fra Sætren slog Røyken ned og la sig efter Vollen.

Hun saa sig tilbake, og han mente hun kunde være tilfreds med Dagen.

I Bua var det Tramp og Trall. Hui! skrek Store-Kjærsti i vild Springdans, saa det vaate Skjørt smeldte om hennes svære Mærralemmer.

Nei, naa faar du gi dig, sa Husmann, og Gutten satte sig anpusten borti Peisen, mens Kjærsti danset og huiet alene.

---Og agt dig, du skanter borti Maler

greierne hans Strand!— 141 —

Nei, driv bare paa du, sa Even og bar nogen Lærreter ut i Melkebua.

Gamla er ikke tusk ennaa hun, sa Gutten; men saa gælen og kaat som i Opvoksten er du naa ikke da, efter som Snakket gaar — om dig og Bol! For var det da ikke dere to som gjætte ihop og ønsket at være Gjeiter fjorten Dage — i — i —?

Xei hold din stygge Kjæft, skraalte Store-Kjærsti, en Ungdom rabbar mykje maafaa for at faa Dagen, ja Tiden for Gjætern til at gaa!

Even og Torgun skulde sove i Melkebua, men Prat og Latter blev ved derinde. Desuten ømmet hun sig for Haanden som værket — og han hadde drukket for meget Kaffe, saa det blev ikke nogen Søvn av for det første —

Slåp hun bare at kjøpe For til Vaaren skulde hun være gla, for Strand hadde Utgifter paa alle Hold; og hun forsvarte indtrængende sit gamle Forslag om at forsøke Griseavl. Se nu bare de Grisonger som solgtes her for 18 — 20 Kroner, det var bare tredie Rangs indførte fra Hadeland. Og Frøydis var snart saa stor, hun kunde undvære Jente — litt Hjelp blev det i Svein ogsaa. Han beroliget hende med sine Forhaapninger til sit store Kristusbillede, som endlig var færdig; imens sovnet hun ind.

Men Even laa med aapne Øjne mot Natten; den slemme Søvnløsheten var begyndt, den fulgte med Høsten, Mørketiden og de lange Nætter.— 142 —

Dette var nu ikke saa slemt — nei det andet, det Grusomme, de umulige Tanker, de han maatte være alene med, om det saa bar like i; — ja heller det end spærres inde, for den Veien bar det vel om han gik til Lægen og forklarte sig.

Men endnu vilde han holde Kampen gaaende mot — ja, hvad? Mot sig selv — mot det Uhyre, som hadde vist sig to Gange for længe siden. Den første Gang kunde han vel være saan otte Aar gammel; han bar paa en diger Øx og kom til at stanse ved den vesle Nyfødte i Mors Fang. Men midt oppi dette lille lyserøde Hode rørte sig noget, banket det indeni. — Hvad kunne det være? Hvis den tunge Øxehammeren . . . kom akkurat der—? Saa gik mange, mange Aar, alt var stille til den Dagen i Dieppendalle, Frokosten i Lysthuset — Forskjærkniven og Victorines hvite Bryst —

Men i det sidste, efter Svein kom, hadde det vist sig ofte og mere truende. Torgun hadde set ham et Par Gange falde pludselig sammen i uimodstaaelig Graat — uten mindste Anledning. Hun var da styrtet til i stor Angst og spurt, men han beroliget hende, kaldte det en Krise som ikke kunde forklares, eller at Kunstnere var bare nogen store Kjærringer. Langt om længe tændte han en Fyrstikke og saa at Klokken var tre. Det regnet ikke mere men det blæste. Vindens Sus sammen med Bækkens levende Rislen nynnet nu sine lange Suk over de øde Fjell. Det trak fra de utætte Vægger, han tullet Jakken sin om Hodet,— 143

c 11 -1 graanet og begyndte at bli svært snaut paa det sidste.

Even kunde ikke endnu faa noget høvlig Utstillingslokale i Christiania for sit store Billede og saa vilde han prøve en mindre Tourné i Provinsen med det inden Jul. Og en mørk Barfrostmorgen November kjørte han de tre svære Kasser paa en Plankevogn nedover Dalen. Den svære Rammen hadde han siste Vinter selv snekret og bron cert. Ved en sindrik Konstruktion var den til at tages fra hverandre. Hans Atelier hadde set ut som et Snekkerværksted og Barna stupte Kraake i Høvlflisen. I de værste Bakkekneikene skjøv de paa, Kjøreren og han, for at række de syv Mil til Aamot Jernbanestation inden Midnat.

Ved «Logi, Kaffe og Brus» mødte Asle og holdt Staldlykten op mot dem:

Nei se! er Møllargutten saa seint ute med Pargas! og puffet Even for Brystet av gammelt inderlig Venskap.

Det lyste fra store Fabrikker og duret i Fosser; og da Asle hørte om Billedet, raadet han til at stoppe her og gjøre Utstilling. Ja for nu var det blit en By her, mange Arbeider med stort Forsamlingslokale. Snak bare med Formanden saa faar du «Breidablik».

Og det gik. Haandskrevne Plakater sloges op paa Butiksdører, Telefonstolper og Hushjørner; at Lørdag og Søndag o. s. v. Entré for Voxne 50 Øre, Barn 10 Øre. Ilbud sendtes op til Gjeithus— 144 —

og Vikersund med Bekjendtgjørelser Drammens-bladene fik ogsaa Nyheten —

Lørdagen gik sørgelig rolig av, men saa kom Søndag, da var Togene overfyldte. Do aa hei-linga, lo Asie, se ut Gut! fra Platformen til over Broen er det stappa med Folk, det er værre end sværeste Frelsesarmé, og Even fik gjentagene kraftige Puffi Hjertekulen. Du min kjære Ven Strand, du er en stor Spikkelant! Naar jeg mindes du flaug paa Mølla, liten og ingenting, saa Mjøle gauv om dig! Aa naa er du en Berømmelse nest efter Gjæst Baarsen, eller Gude og Tidemand?

Sent paa Kvæll sat Even og Asie og talte op Kassen, der laa bortimot trehundrede Kroner.

Ja, det var en go Breidablikdag for dig det, min gode Even Hansen!

Han forfulgte sin Succes, var i Drammen, det gik godt. Der kom Reportere fra Hovedstadsaviserne. En foreslog det burde anbringes som Kirkebillede.

I Tønsberg derimod gik det kleint. Muligens var Tiden daarlig valgt, den indtraf i de graa Dagene før Juleuken da Torvet var festlig forgjæt-tende prydet med stivfrosne Julegriser. — Skinnende blanke laa de der og tilsmilte sig Borgernes Opmærksomhet med purkefule Miner.

I det store øde Goodtemplar Lokale var det utstillet. Indenfor Døren sat en gammel gigtsvak Sjømand og solgte Billetter. Naar Even en to tre Gange om Dagen korn for at forhøre sig om— 145 —

Trafiken, og naar hans Skridt larmet i Gangren,

'O O *

hørte han Salvesen rasle og forberede sig paa Vexlepenge — som var fem Kroner i smaatt.

Salen var altid tom og kold. Manden frøs, trampet med Føtterne og saa bebreidende og sørgmodig op:

.... Skjønner slettes ikke dette, det roses og aventeres baade i Tunsbergeren og Tønsberg Blad, men nei! Dom kommer ikke likevel. Jo - Wedel-Jarlsberg var her med Damer, de kom i Landauer.

Entréen, en Halvkrone er for høi sir alle. Formann spør om Avholdsfolka faar slæppe in for fem Øre; lar De dem gaa for det, blir det snart en tjau Kroner.

Even orket ikke skuffe den snille Salvesen oftere meel sine Inspektionsbesøk, men blev inde hele Dagen paa sit lille Hotels lille Værelse med Utkik til Torvets konkurrerende Juleutstilling.

Paa hans Natbord laa et lite Utvalg av Traktater og Opbyggelsesbøker, helst beregnet paa Sjømandsstanden. Der forekom Fortællingen om «Den ugudelige Cherry Creed», en vanartet Villbasse som de fortvilede Forældre ansaa for fortapt. Men nu prøves det siste Middel til hans Frelse; han sendes med en Fullrigger ut paa Havet og en farefull lang Reise — den gik ut fra Gravesend.

«.....Skibet var neppe ankommet til det

Røde Hav, før Orkanen som længe hadde ventet paa det, brøt endelig løs. Skibet blev fuldstændig

10 — Chr. Skredsvig: Kvens Hjemkomst.— 146 —

Vrak, alle omkom undtagen Cherry Creed som kom ridende til Indien paa en Skibsbjelke.

Tror de han takkede Gud ? Nei!

Gjennemblødt av den periodiske Regn, som netop indtraf paa denne Tid, tok han ikke destomindre Veien

tilvenstre, som fører til Madras.

Her fik han Feberen og laa for Døden, men omvendte sig og levet i mange Aar rik og lykkelig.....

.... Ofte, helst naar Solen gik ned i de blide Sommeraftner paa Stranden ved Gravesend, saaes en smuk hvitskjægget Olding med Bibelen paa Knæet smile med forklaret Aasyn til sine Børnebørns Lek i Sandet.

Det var haml

--Even sneg sig en Dag ind i Lokalet, dækket

av et Publikum. Jo da, Salvesen kunde vexle; nu hadde han faat paa et Par Sivsko og den svære Magasinovn glødet.

De faar Underballansje, sa han, kanske en 25 Kroner; foruten alt det andre, saa maa det fire Støkker til for bare jeg er betalt.

Nei saanne Forlystelser som med Biléder — noget andet om De samtidig fremviste nogen stærke Karer som tok Rygtåk, drog Krok, kortsagt noget opmuntrende.

Utstillingen avlystes, og Billedet pakkedes, adressert til Blomqvist, Christiania; han vilde ta Aften-— 147 —

toget til Drammen, og videre hjemover fortest mulig.

I Hotellet laa et Telegram. Et Telegramr Hans Fantasi begyndte at springe løbsk efter de umuligste Ulykker, for det var fra Torgun. En dundrende Spikerhammer begyndte at arbeide i hans Bryst:

«Kjære Even H. Strand. Tak for alle Pengene, hent Purka paa Opveien, hun staar paa Stærkaby bred godt over hende. Barna bare bra ditto Tak for alle Pengene. Torgun. Husk Juletræpynt.

Han kunde ikke le straks for stram Sindsbevægelse; men aldrig hadde et Telegram glædet ham saan! Frøydis var ikke til Døden forbrændt, Lillegut hadde latt være at drikke Lut, heller ikke hugget Fingren av sig med Storøxen!

Livet var Verdens skjønneste Opfindelse!

Cg saa rullet Toget for Xordgaaende i den skumle Vinternat. — Forgjæves prøvet de anden Klasses Medreisende at speide og gjætte sig til hvem denne noget fremmedartede muntre, pralende Herre i Pels vel kunde være.

En netop hjemvendt rik Amerikaner? Men var hans Penge ærlig fortjent? Man trak sig tættere ind mot Plyschbetrækket og svarte mindst mulig. For en rigtig fin Mand tier og har et fiendtlig Væsen, saa meget vet man da her paa Berget ogsaa!— 148 —

Over Nytaar blev Billedet utstillet hos Blomqvist; og da det vakte en livlig Diskussion i Pressen, blev Utstillingen godt besøgt. Særlig tok «Posten» sig av det, og med Bispens Anbefaling skrev en større Forretningsmand en Subskriptions-Indbydelse og tegnet sig for en større Sum, for at skjænke det til en av Byens Kirker.

Men, sa den rike Mand, efter Krakket ifjor faar De ikke en Øre hvis De ikke selv gaar med Listen til vore ubemidlede Borgere — Breve nytter aldrig!

Og saa vandret Even omkring paa Kontorene i Forretningstiden, til Folk han aldrig hadde set før. Ofte maatte han vente længe før han blev indladt til Chefen, der intet ondt ante; til at begynde med var det bare Smil og Høflighet. Men — saa ved de første Ord om Listen og Bidrag, kunde han faa et Uttryk av Panik — eller, slet ikke Tid, kom imorgen, men jeg tror ikke vi kan gi noget som monner. Altsaa mellem tolv og et — imorgen. Farvel!

Det var ikke gaat mange Dage slik, før Even hadde Følelsen av at han kunde læses av paa lang Avstand. Og at han ældedes stygt i Trapper og Ganger og ved Betjentenes diskrete: Var det ikke noget jeg kunde si til Generalkonsulen —-meget optat for Øieblikket!

Endelig kom likevel saa meget ind at det blev indkjøpt, men uten at regne med «Postens» mægtige Konkurent «Bladet». Dette var ogsaa, til at begynde med, velvilligt stemt for Strands siste Værk— 149 —

og fortalte at Motivet var Maleren biet opmærksom paa ved «Bladets* «Søndagstanker-.

Xæste Morgen sir «Posten» at denne Reklame mindet om den «Bladet« gjorde for sig ifjor, ved at bekjendtgjøre at et Barnelik var fundet ute i Vaterland indtullet i et Nummer av «Bladet».

Derefter kom det med en truende ondsindet Artikkel som med bedste Kilde kunde berette at Kirketilsynet for det ene ikke var adspurt, og for det andet ikke ønsket nogen Kirkepryd av en saadan Art som denne, at det saaledes ikke nyttet hverken Bispen, «Posten» eller Giverne, at det var et unødig Anstaltmageri, og at vi vidre finder at grovere Haan mot den troende Kristen kan en Kunstner neppe utpønske. Saa møter Even «Postens» Redaktør. Han hugg sin Stok hart i Fortauget og sa: Hvad ondt har De da gjort «Bladet» ?

Jeg kjender det slet ikke og har intet ondt gjort det, men hvorfor skulde De ogsaa grave op dette stakkars Barnelike ?

I flere Aar laa Evens Opus magasineret, indtil det endelig fandt en mørk Væg i en Kirke i Byens Udkant.

Under sine Besøk i Christiania var Even altid velkommen i den Klik av P'orfattere og Kunstnere, som hadde skapt «Det mørke Hjørne» og «Sofan paa Grand», og da der var lite eller intet Kam-meraderi i kunstneriske Spørsmaal., virket det boheme Venskap friskt og uavhængig. Det varogsaa en stor Charme i det Sprog som efterhaanden hadde utviklet sig inden denne lille Kreds, saa tillokkende, saa uttryksfuldt og underfundig i sine Nuancer. Ubevisst dannede den Skole efter hvert som nye og yngre kom med. Tonen blev bragt vidre ut i Verden gjennem Pressens Teater-og Literaturanmeldelser, den siste Roman eller det yngste Digt. Der holdtes Justits — Høiesteret — over det nye av Aaret, den kunde vække Harme men den stod altid i Respekt.

For Even var dette Selskap til Fornyelse og Glæde, da han oppe i sin Fjelldal nødvendigvis maatte undvære alt i den Retning . . Og om det ikke altid moret ham at drikke, gjorde en ufravigelig Underforstaaelse sig gjældende, man maatte tømme sit Glas, om ikke for andet saa for at faa en nv at si Skaal med.

J

Nei men Strandeven da? hvis du tror det klær dig at sitte molefonkel, pst! De Olsen? Pas paa denne Dølen for os, skaf ham en Karaffel oç en

' o

bundfrossen Selters!

Efter Byturene følte Even sig lys tilsinds; var gla i Hjemmet og tok fat med fordoblet Arbeidslyst de første Par Dage. Men straks var den tindrende Søvnløshet der, som fulgtes av et sni-eknde desperat Savn — efter atter at pines av de syke Fantasiers Lidelser.

Langt over Midnat, Even tok den sovende lille Sveins lokkede Hode, fra sin Arm, der det rolig hadde ligget et Par Timer.— 151 —

Maanen stod for høgt til at syns i Vinduet, men Aprilnattens Himmel hadde en orientalsk Ømhet i Farven. Men Straalerne traf Sængens Messingstang, og gjorde en glitrende fjern Horisont tilhavs, langt ute i Middelhavets svære mørke Rum. Skibet gled lydløst sydover. Korsika an-tes som en urolig Skaadde og bak Sølvstripen laa lndseilingen til Tunis.

Men — hvilken Kvinde fulgte i Stilheten, i al denne Mildhed; Agnes kanske, for den var sørgmodig. Nei, der var ingen og intet Savn.

Men satte han sig op i Sængen, steg Vestfjellene, og Maanelyset gnistret kaldt fra blanke stormpiskede Snøfonner.

Lillegut sov paa sine lyse Lokker.

Hans Mund begyndte at røre sig for en gryende Glæde, Smilet vilde stige for en Drøms tindrende Fryd; men Kinden var saa fast og rund og go, den liksom skjøv de lykkelige Læber tilbake, for atter at gi sig og tape — saa

Smilet blev staaende over Barnets Gaade, som gled uløst ind i den vigende Evighet.

Disse Sekunders Billede forekom Even var hans møisommelige Kunstnerlivs eneste og store Resultat. Thi intet herligere kunde aabenbares —

Han saa dypt ind i det klare matte Stjernerum og takket for at han endlig var naadd saa langt! Set Skjønhetens Mysterium, nu i denne vaarbleke Nat. Det vilde mande ham op mot al kommende Vé og Kvide og følge ham ind i den siste store Dvale.— 152 —

Men Idyllens Hvile var snart forbi —

«Og den onde Aand kom atter over Saul», Verden hadde nu ingen Davidsharpe for Even.

Gjennem dette Mørke fandt ingen Gjætergut fra det fjerne Østerland fram med sit dulmende Strengebrus.

Saa satte han sig paa Sængkanten hos sin Hustru; aa saa god en Søvn hun hadde, altid hadde! Et normalt, lykkelig Menneske. Var hans Barndoms Længsler efter at skildre, de første Tegn til Vanvid, saa kunde jo Tømmergrimen ved Gjeithusfossen tat ham, været en Velsignelse.

Aa du Torgun? det er slet ikke noget, men jeg er, nei jeg føler det bare saan at jeg er ulykkelig. Du vet jeg er lykkelig —

Hun blev saa øm i Stemmen, bad ham prøve .. ikke tænke, for han hadde saa altfor mange Tanker. Ja for du maa jo tænke for os alle.

Og hun erindret ham om det gode Xavn han hadde; var det ikke fra en Kammerherre i Gøteborg der var kommet en stor Indbydelse om at utstille? Xei Strand, du er saavist ikke glemt fordi om du maler langt fra de store Byer; men du stunder til Paris, vet jeg godt. Og saa ødelægger jeg Pengene og saa kommer du aldrig avsted.

En Aarhane hørtes spille oppe i Morka, da Even smilte og trøstet Torgun med at en Jagttur paa— 153 —

Morgenkvisten var ham kjærere end en Utenlandsreise. Men dette mente han ikke.

Da det saa likevel ikke blev nogen Søvn, klædte han sig fort og gik ut paa Spillskytteri.

‡ Sji

En Dag i Mars stod Lensmanden og slog op en Plakat paa Butikdøren i Juvdals Handelslag.

Bestyreren rakte ham Smaastifter, medens han læste:

Tirsdag den 14de April 3die Paaskedag Kl. 1 avholdes frivillig Auktion hos Kunstmaler E. Strand, Braaten, over en nybær Ko, 3 toaarsgamle Faar, 2 Skp. Hø, samt en Del Indbo. Deriblandt en patent Sovesofa, et Speil, rosemalte gamle Trauser og Ølkrus samt en større Gibsfigur i naturlig Størrelse, «Snøklockan» av Hasselberg (svensk), Bøker, Jernskrap, Tomflasker m. m.

Auktionsbetingelserne erfares paa Stedet.

Juvdals Lensmandskontor 15 Mars 1899.

O. Myhre.

Frivillig I sa Handelsbestyreren og smilte. Du sætter frivillig?

Mja, han har jo meldt Aksjon selv da, saa — Staar han for nogen større Sum her?

Mellem fem—sex Hundrede — pius sex Procent Rente.

Lensmanden sa, ja da skal det vist ikke række langt, hvad som Aksjon kan komme oppi — Jeg har faat til Inddrivelse over det dobbelte — mindst.— 154 —

-— Men jeg har bedt dem ta det med Ro, naar de foreløbig faar noget.

Han har den bedste Vilje som Betaler; det var naa liksom lidt Synd paa'n da vi stemte ned Prestens Forslag om at

la Strand male Altertavlen til den nve Kirken vor — Gavemidlerne naar nu oppi tusind Kroner. Men nu forgyller vi op den gamle fra Stavkirken og faar enda Penge tilovers til en Due og Døpefont —

Ja, han har længe nok viftet os om Næsen med

Haabet om denne Tusenkroneren, sa Bestyreren, og

*

et Par Lodsedler i et eller andet —; han drog hardt i Langpipen og stoppet den med Kardus. — Men ieg tror at den gode Hr. Kunstmaler er ute av Markedet — holder ikke kurante Varer!

Auktionsdagen oprandt saa mild og fin, utpaa Dag stekte Solen paa de gule bare Bakker saa Luften smaaskalv av bare Hete og Fuktighet. Frøydis var i fuld Stas og pyntet Spisestuen med Tyttebærlyng og lubne Gaaseonger.

Hun kom med et Skrik ind i Kjøknet, saa Moren kvak; jo! se, en Blaaveis og en lodden liten Knupp! hvor er Far? og var væk.

Dagen var ypperlig valgt, for Trediedag blev der aldrig arbeidet paa Gaardene; de tøjet altid ut sine Festdage i Juvdal og en Auktion betragtedes som en Folkefest baade av Gamle og Unge, med Dans og Turing om Kvælden. Der fandtes

altid en tom Laave paa Stedet eller paa Nabo-gaarden.

Torgun hadde dækket til Middag for en ti tolv Personer; man kunde vente flere av Bygdens jæ-veste Mænd med sine Koner; hun gik op i Atelieret og sa at nu kunde de komme, Maten var færdig.

Ja du strir du, sa Even og saa forlegen op, men jeg kommer mig ikke til noget idag likevel.

Han sat med vesle Svein paa Knæet og tegnet Kalven, som en Dag hadde faat Bøtten indpaa Halsen og danset omkring, saa Katta hoppa op i Bjørka og Veslegut stod i Størhusdøren og lo !

Torgun saa fortænkt og lidende ut, og han satte Gutten ned og bad hende gaa med frempaa og se om der kom nogen — Klokken var alt halv ett —

Hun sørget mest for Frydenlin for Frøydis Skyld; om de bare flk forvillet hende medens den blev ropt op. Det var jo Kua hendes.

Nu var hun strøket helt nedi Hestehagan for at finde flere Blaaveis og gi sin Gufar Lensmanden.

Men nede ved Ledet stod en fremmed graa-klædt Dame med Vaarkaapen paa Armen og saa utover den blaa Dal.

Hun braavendte sig mot de to og smilte Go-dag; Strands formodentlig? Jeg er bare Liza, Barnefrøken hos Konsul Billings paa Lauvli — mange, mange Hilsener! Jo Tak, Fruen er bedre.

Hun var varm og rød av Ungdom og Sol, lyslett med en Rikdom av mørkeblondt Haar; tok Hatten av og fæstet Knuten bedre op i Nakken.

Hesten sin hadde hun faat sat ind paa Raamansæt, og denne Slædeturen paa tre Mil herop var hendes Paaskeferie til imorgen altsaa, for da maatte hun være hjemme.

Jo et Ærende hadde hun altsaa ogsaa, og værsgo ! et Brev fra Konsulen.

Even ståk det i Lommen og gik imøte med Lensmanden med Betjent og Bisidder.

Blir nok svært til Frammøte her, skal du se, sa Myhre, tror du kan vente fine Bud paa dine Saker. Og Humøret er alt oppe; tror Lommelærken saa smaat har latt sig høre efter Veiene. Se nedover, Hester og Folk overalt!

Torgun fulgte Frøken Elza ind og bad hende ta tiltakke — noget Gjesteværelse hadde de ikke, men i Atelieret var en Sovesofa —

Aa tænk altsaa, at faa sove i en Kunstners Atelier, sa Damen, aa saa Moro! Men at De orker forlate dette deilige Sted dar

Hun saa rundt omkring de blændende Snøtjell i Syd og den stigende dypgrønne Granli i Nord.

Nei sa Torgun, det var ikke for at reise de holdt Auktion, men — ja værsaago Frøken, nu er Middagen færdig, der kommer Strand med nogen som skal spise her.

Ung Elza hadde set en fort Skygge over Tor-— 157 —

guns Ansigt, da bun sa «det var ikke for at reise at -—»

Med Lensmanden foran ség nu de Indbudne tilbords, og vægtige Spaadomsord om hvad denne tidlige Varme hadde at betyde blev saa højtidlig utvekslede.

Det blev til almindlig Bestyrtelse da Frøydis, varlig og smilende, kom med fem Blaaveis i utstrakt Haand og gav til Lensmanden. Blommer nu? huttetu for hare Sommer vi faar, sa gamle John Medalen, han rettet sig i Stolen, Moster mi skulde ha fundet slik en Poket i April det Aaret da det svære Snøfaldet St. Hans gik over Fjellet her. Hun laa paa Sætren da og vilde baske sig til-bygds med Buskapen sin, men Snøen gik Kua høgt paa Siderne — Ja, Dyrene frelste sig, men Moster Turi sat dau mot den store Stein, ja som heter Turistein og er Skilnan mellem to Fjellbeiter. Kjærringerne i sin sprakende jille Fjell-stas sukket saa det ringlet i de massive Søljer: ja, ja — nei, det er naa ikke naadebast — ja om slikt kommer paa — men en faar haape — ikke tru værst. — Det er naa Fin over os som raar.

I Bryggerhuset solgte Olaug Kaffe, Vaffel, Kling og svære Smørrebrøskiver. Gutterne vitset om den franske Fløten og slog Ørnekognak i de rykende Kaffekopper. Mændene gik ind paa Laa-ven og saa paa Auktionsvarerne og undredes — Og Myhre i sin guldsnorede Luve begyndte at— 158 —

rope op: Bud under fem Øre antages ikke, forøvrigt de kjendte Betingelser.

Altsaa en gammel Kvindfolksal, omgjort til Stol, gjor Bud paa den! Stolen er utført av Maleren selv, gjør Bud, to Kroner — To Kroner? Den lille blanke Staalhammer gik nervøst og hidsende i Lensmandens Haand. To Kroner og ti — femten — To Kroner og —? Tyve! er buden, tredie og sidste Gang?

Da stod den ukjendte Frøken pludselig frem i Flokken og sa: Femogtyve Kroner!

Fem og tyve Kroner? sidste Gang? Hammeren slog mot Laavevæggen.

Frk. Elza sa at det var for Konsul Billing; hun hadde faat med 200 Kroner i Kontanter fra ham for at kjøpe noget gammelt som kunde passe i hans Peisestue, aldeles efter hendes Valg. To lignende Brudesaler fik hun ogsaa Tilslag paa, skjønt en Opkjøper av Antikviteter fra Byen fulgte hende Hakk i Hæl!

Ja denne Billing, sa Folk, han skal jo ha saan ufyslig Masse Pæeng atte!

Nogen rosemalte Ølboller og en liten Lysestake bød hun saa høit paa med ett at Opkjøperen gren og spyttet sin Cigarstump langt bak sig, saa alle lo høit og en sa, at herefter Dags fik denne Jøden ikke lurt Bønderne i Juvdal mere! saa paa gamle Ting da!

Elza slog sin Notisbok sammen, smilte omkring sig og sa til Lensmanden at Penge kunde han— 159 —

faa naar som helst — og gik ind i Kjøkkenet til Torgun som stelte til Eftermiddagskaffen.

Ja, nu har jeg kjøpt mig blank, sa Elza. men saa tror jeg Billings blir ganske henrykt altsaa i de gamle nydlige Ting!

Men Torgun svarte ikke paa dette, men bad om Frøkenen vilde gjøre hende en stor Tjenester Jo, at faa forvillet vesle Froydis paa en eller anden Maate bort fra Fluset — kanske ned til Raa-mandsæt, naar Frydenlin, ja naar Koen hendes skal sælges —

Hun kom i det samme farende ind med nogen smaa Veninder og spurgte efter Kjælken, jo for nu gik Solen ned og det kravet i Veien —. De styrtet ut igjen da de hørte Kjælken skrape utenfor mot Hellestenen.

Even kom netop akende med Svein fra en lang Tur oppi Sæterveien, han orket ikke se og høre paa disse

festklædte glade Mennesker som støjet omkring og lidt fulle, mellem Bryggerhuset og Auktionsbordet ved Laavebroen.

Da husket han paa Brevet fra Bill; han bad Torgun om et Øjeblik i Spisestuen.

Han la en Tusindkroneseddel ut paa Bordet og læste:

«Strandeven!

For denne Lappen maa du være saa snil at male en liten Skisse, som jeg vil gi Constanse den 23 Juni, hendes Alders 21de Aar.

1 Bladets Avertissement om Auktionen din, ser— 160 —

jeg at Du er større Idiot end før: Du vil skille dig av med Mester Hasselbergs Figur; husker du da jeg var med dig da han byttet den mot en liten Lap av Dig fra Bas-Meudon? Og det lykkedes mig at gjøre dere en liten Champagne-Basseralle efterpaa?

Man skulle næsten tro at du som enkelte andre Mangemillionærer lider av Næringssorger! Fy, skam dig! Ellers alt iorden. Bill.

De stod der stille og betatte av den store uventede Yenlighet. Torgun sa, ja og saa vet du vel ikke at denne Barnefrøkenen har kjøpt for store Overpriser for ham — nogen faa Ting av det gamle.

Men saa støjet det ovenpaa i Atelieret; Even skyndte sig op.

Derinde, saa dæmpet lysende, omringet av den mørke halvfulde og flirende Ungdom, reiste «Snö-klockan» sig; svajende, endnu ubevisst og tung efter Dvalen —- den lange Søvn — famlende de tunge Lokker fra Oret for at lytte:

Er det Vaarens milde Solgangsvind som pusler i Siljens mangegrenede Spindelv cEV Og K jæler de lubne Knopper derute; eller er det kanske hendes nysutsprungne Ungdoms nynnende Rythmer som bølger saa koldt og — aa saa varmt under Ferskenhudens bløte Ynde!

Lensmanden ropte: Et Speil! et Speil i forgyldt Krusedullramme! Gjør Bud paa det, briljant Speile, tilhørt Kong Salomon, gjør Bud paa— 161 —

det! Fem Kroner, ti Kroner er buden, Hammeren faldt, men det hørtes ikke for den store Jubel og Støi, som steg rundt om den smilende halvblinde Mand med vildt rødlig strittende Haar og Skjæg. Ole P. Brækka, eller Alverdsens Skomaker! ropte han, og her er vist femti Kroner, jeg kjender det paa Lyden jeg. Ta dere betalt.

Lensmanden og Forsamlingen lo. Det var vel ikke ment for andet end Morro, min kjære Ola — du har vist drukket ad libitum, du har ikke nødig noget Speil, du Stakkar!

Tænker heller ikke paa mig saa mye som paa Kjærringa, naar jeg faar ei! Jeg henter Speilet siden — han blunket skøjeragtig op mot det store Skraavinduet med sine perlemorsglinsende Øjne. Et Par Gutter skjøv ham fram mot Snøklockan; du Ola? den er saa fin og trind att, kjøp den saa har du Kjærring til Spigelen din!

Ja den ja! ho ho! henner kjendte jeg da jeg laa her og lappa Skor en Vinter; jeg kom jo bare for hendes Skyld og byr usét, byr fem Kroner! Mere er'a neggu ikke værdt, for det er jo bare nakne Skrotten !

Men! Even hadde sagt et Ord til Lensmanden, som meldte at «Snøklockan» kom ikke under Hammeren.

P2n Bruksejer og en Tømmergrosserer protesterte for de var reist herop den lange tunge Vei i Førefaldet, alene for denne Figurens Skyld.

11 Chr. Skredsvig : Evens Hjemkomst.— 162 —

Grætne og sure trak de i sine svære Ulvepelser og vabbet ut.

Ja, saa var vi færdige med Løsøre da, sa Lensmanden — og saa faar vi gaa ned og se paa Ku og Sau.

Men mange nølet nysgjerrige med usikre Smil under Billedhuggerværket; haa var naa detta for et Spetakkel? Var det en Engel?

Men Torgun hadde sprunget efter Frøken Bøhmer, vilde forklare vidre om Frøydis; hun var paa Graaten og blev staaende og plukke og tygge de bittre Knupper av Bjørkeriset.

Aa jeg forstaar Dem Frue, jeg skal nok finde paa noget, jeg har Appelsiner i Slædeskrinet.

Torgun mødte Taarene med Lommetørklæ og prøvde at smile: det er saa ra^t med det, Frydenlin, og hun Vesle er vokset op sammen. — Elza Bøhmer trykket hendes Haand og løp nedover mot Raamansætt.

Det bæljet og rautet ved Fjøset som om en hel Buskap skulde slippes. En svær Kar strævet omkring i Snøen med at fremvise Frydenlin i det Frie; han holdt av alle Kræfter i Grimen, vilde stagge den, aa nei Tak! Hun kastet og homset med sit hvite Hode, skok sine store messingknap-pede Horn, snøftet vildt, vilde løs og ind i Fjøset igjen, til Brandkoll. Koen traakket op en vid Cirkusplads medens Budene steg og Tilslaget faldt.

En sværnævet Mand med sin Kone kom til og gosnakket, aa stakkars Kjyra mi da! og den rød-— 163 —

sidede kalvefærdige Ko syntes at stilne, da Konen snakket, men dens Lemmer sittret som i Feber.

De fulgte en Gangsti nordom Uthusene og blev borte under Bakkerne.

Auktionen var slut. De ældre begav sig hjemover og de yngre, Gutter og Jenter, drak av Flasken, tørket den av under Trøjeærmet og sa Skaal da! Og drev i Klomper eller Parvis til Raaman-sætt, hvor Dansen skulde staa paa Laaven.

Av og til lyddes et Raut i den klare lidt kjølige lysegule Vaarkvæld; det var Brandkoll som slet i sit Jernband og vilde ut at se —

Da Lensmanden med de andre fra Middagen skulde ind til Aftensbordet, hørtes Tramp og Leven i Atelieret; da Torgun kom derop, ramlet en Flok Gutter ut med Ola Brække mellem sig.

.... de fyller op denne blinde ogsaa, og steller ham op til alslags Galskap, sa hun.

Nu kom Frøken Flza og Frøydis, aa tænk Mor! Spillemanden leiker alt, sa hun, aa faar jeg Lov at staa og se paa. Og det fik hun, men kom spørgende tilbake: for Brandkoll bær sig saa at:

Aa, Kuer er aldrig anderledes naar de hører Fremmede. —

Torgun gik til Vinduet og fortalte Flza om Fjeldene der østover; nei det røde var ingen Sky, det var Augenshaug som Kvældsolen endnu gyllet slik rød, og Høgfjeldene ligger stakket av Snø til langt uti Juni. Og langt derute i Syd ligger Storevatten og under det Hakket i den blaa Aasen— 164 —

De ser, ligger Billings Villa. Aa som vi speider og længes efter at den • store Isen skal bli mørk og braane! Og bli Sommer!

Aa, den bare Flækken nedi Haven? jeg bær Aaske paa Snøen for saa tiner den fortere, Braatan ligger jo høgst i Juvdal.

Even vilde følge sine Gjæster et Stykke paa Vei, og Elza vilde gaa ned og se paa Dansen.

En Stund efter kom de skyndsomt tilbake. Frøydis var ikke der, ingen hadde set hende —

Piken som sat ved Retterbænken og sov, vaak-net med al Opvasken omkring sig; Frøydis? Nei, neida!

Huset gjennemsøktes, man ropte men intet Svar.

I Bryggerhuset sat gamle Olaug alene og talte op høit ved sig selv, hvormeget i Kobber, hvormeget i Sølv. Frøydis? Nei, vareliktse, neida!

Imidlertid hadde Frøken Bøhmer gaat og stirret ned i den optraakkede skitne Snø — og nogen svake Spor av en liten Sko fulgte hende til Fjøset.

Der var næsten bælmørkt. Brandkoll reiste sig, veiret Fremmede og ristet uvillig paa sin Lænke.

Elza stod lidt og lydde, nei; vesle Frøydis! hvisket hun.

Men saa hører hun nogen snappe heftig efter Veiret, slik som Barn gjør naar de har grædt sig i Søvn. Jo, der laa hun i Frydenlins Baas og sov.

Elza vilde ta hende saa varlig op for at bære hende ind, men saa, pludselig klang Bjællen og Frøydis vaaknet.— 165 —

Hun hadde tat Bjælleklaven om Halsen, og sovnet med den.

Even og Torgun stod raadvilde over Brønden, men Lemmen er jo paa, sa de begge; de styrtet mot Elza som kom med deres Barn ved Haanden.

Saa længe Even levet, husket han det sittrende skjønne Smil i Elzas hele Ansigt, som i den dype Skumring lyste mot det rugende mørkrøde Stabur.

Gjennem Vaarbjørkens ytterste fine Væv, presset Xymaanen sin gyldenvarme Profil, det maatte vist snart være Middnat.

Frøydis laa i sin Sæng med store leende Øjne:

Moren hadde lovet hende at faa besøke Frydenlin naar den hadde kalvet; og Far'n lovet at kjøpe den Kalven til hendes Geburtsdag.

Og Elza løste sit Ur, som hun bar paa Haand-ledet, og spændte det om den lubne Barnearm som var strakt ut til Gonat.

Jo, det skal være dit, altsaa ikke no Knussel! Dit, saa længe du vil ha det!

Torgun fulgte Elza til Atelieret, hvor Sofaen stod opredt.

Det var da aldeles meningsløst, gi Ongen denne kostbare Ting, og naar hun sover skal jeg faa det av hende og —

Elsas Mund blev liten og haard: Dette maa Fruen ikke gjøre; hvad man lover et Barn maa holdes.

Har vi kanske ikke alle Saar for Livet av denslags brudte Løfter fra vore Barneaar?— 166 —

Saa kom hendes smilende Mund igjen: tænk om hendes Ur kunde tikke hendes — kanske förste sorte Sorg, hendes morke Punkt — til Fnugg for Vinden, og sejle bak alle deres skinnende Juv-dalsfjell!

Da Moren kom ned stod Frøydis i sit lange Xatlinnet og ventet; hun drog hendes Hode ned mot sit: tror du Mor at —- men hun standset en Stund — jo at jeg faar att Kua mi — hos Gud?

Næste Morgen samme straalende Yaardag; Elza og Frøydis var gaat ut sammen for at lete efter Blaaveis.

Even stod i Atelieret og var begyndt at sætte op sin Palet, da han pludslig ser at Snøklockan er smudset til — har Mærker efter grove smudsige Fingre.

Het av Sinne tok han en vaat Pille for at vaske det av; men dette var nok det mindste. Hun hadde ogsaa et dypt Knivskaar i Underlivet.

Han kom ned i Kjøkkenet blek og stammende.

Torgun sa, men i Jøssunam!

Xei, hun vidste ikke, hvem disse Fanterne kunde være som tok Hyven fat ikvæld, andre end Ola Brækka.

Even fandt endlig lidt Gips som han gjorde en Masse av og stod og vilde modellere ut Skaden, da Elza kom smilende ind med en Skaal lysende blaa Blomster. Værsgo!

Nydlig! men han tænkte paa Smilet -— 167 —

Saa \sa han, jeg trodde jeg hadde bare Venner her i Bygden. Avskylig altsaa, raatt! og hendes Haar syntes at

blegne av mørkerød Harme.

Men nu skjønner jeg først: ifjor jeg ikke var hjemme, sat den blinde Skomakeren her og arbeidet ; han er svært flink og vi syns saa forfærdlig Synd i ham, jo da kom der ogsaa slike Smudsflekker paa hende; men vi skjønte ikke dengang —

Elza tok Hatten av og hjalp ivrig til med at gnide Statuen med Saapevand, se! hvor Brysterne nu blev rene og blanke!

Ja vel er det raatt, sa han, men det er ialfald av brutale uvidende Slyngler som staar Kunsten saa fjernt.

Men hvad sier vi saa om de Dannedes Raaskapr

Endnu den Dag i Dag klusses og protesteres der mot det nakne i Billedkunsten; ikke likere i Literaturen forresten.

Her et Aar utstilte jeg hos min Kunsthandler et Billede jeg kaldte «Munken gaar i Enge» I Sommernat og Dugg, gjennem matglødende Blomster og Drømme, vader den unge kutteklædte Munk. Han vandrer vidre, det mørkner, skal han gaa frem eller tilbaker Men pludselig staar han stille, hans Drømmes lysende Lilje skinner om ham, hun falder ind mot ham, som om hun ogsaa var træt av at søke. Munken synker i Ekstase, i Andagt ox er hendes Bryst, som han løfter og fylder i sin bleke Haand. —— 168 —

For første Gang som Mand lægger han sin Mund til Livet.

Elza stod som hun saa ind i en dyp Stilhet —

Ja saa en Morgen kom Politimestren og sa til Kunsthandleren, at den katolske Bispen hadde beklaget sig, skrevet Ditt og ment Datt. Billedet skulde fjernes!

Og da jeg som sextenaars Bondegut for første Gang saa vor Skulpturavdeling, aa hvor jeg bluedes, krænkedes! de stolte græske Guder var paaklædte i — i et Figenblad!

Mine Følelser for Linjen og Form blev forstyrret — av denne raa, motbydelige Sædelighet!

Elza snudde sig forundret over Evens heftige Ord:

Aa, Herr Strand, jeg har ikke tænkt altsaa over dette før. Det finds ikke Kunst i den usle Oplandsbyen jeg er fra — men at De har Ret, ja det følte jeg netop nu.

Hendes kloke graablaa Øjne fik Dybde, de bad om at faa være med paa Forstaaelse; at faa følge hans Tanker.

Frøydis kom leende ind og hopped om hendes Hals.

Du? nei kom og se Brandkoll med Bjællen, aa Gud saa vigtig!

Even lo, undres hvem av dere er værst jeg, siden du fik Uret!

Han blev staaende og rote om blandt Tuberne i Malerkassen, med en uklar Fornemmelse av at— 169 —

hun, denne Fremmede, hadde efterladt en Em av Ungdom og Lykke, av at en sjelden og duftende Blomst var baaret gjennem Rummet.

Var hun da egentlig pen?

Smilets muntre Sving, dets solglitrende Bris som kruset saa villig hendes Mund — og hendes unge Krop med de faste Linjer hadde saa mange levende myldrende Smaating at fortælle om!

.....altformange tænkte Even og et svakt

Gjenskin av et sørgmodigt Smil graanede hen i hans magre kummerfulde Ansigt.

Agnes Hoff gled mere og mere tilbake i Evens Erindring. Fillers tænkte han sig at hun dernede i Syden med sin store Formue og sine Forbindelser med Kunstnerverdenen, maatte kunne styre sin Skjæbne efter Ønske, eller saa omtrent.

Forleden da Aviserne meldte at Broderen var utnævnt til Gesandt i Rom, kom han til at tænke paa sin Veninde.

Men en senhøstes Dag, som han selv hentet sin Post nede i Dalen, fik han et Brev fra Telegrafkontoret i Christiania. P2t Telegram paa fransk, datert. Beaulieu :

«Agnes doende, ønsker se Dem, Hoff.»

Samt en Anvisning fra ham paa 500 Francs.

Store Skaaddemasser væltet sig langs Fjellene, en fin Regn faldt jevnt og kold, saa Trosteflok-kene skrek og flyttede i Lierne, men enedes snart om at sværme sydover.— 170 —

Saa usikkert det jo end var at træffe hende ilive — for Brevet var sendt for to Dage siden, vilde han dog fortest mulig ta avsted. Og det at komme ut nu da Mørketiden var inde — og de tunge Sindsstemninger vilde bryte ham ned

Han saa Torgun og Jenten og Frøydis og Svein oppi den svarte Potetsaaker; nu ropte de mot ham.

Hvad skulde han si hende?

Jo, at han var valgt ind i Utstillingskomiteen nede i Gøteborg, et saa ærefuldt Hverv; det turde faa praktiske Følger, Salg, Bestillinger o.s.v.

Torgun støttet sig mot Grevet og saa utover Bakkerne.

Ja du vet, da er det jo nødvendig at du reiser, men jeg har dit Stivetøi i Vask, aa saa ærgerlig! For saa maa du atter kjøpe nyt i Byen.

Om en Time fulgtes han nedover Veien, han bar sin lille Koffert paa Stokken. De to Smaa sprang foran og lukket op Ledde, og med gulnede Blade fra Frøydis og en stor Vingefjær av en Røy fra Svein, dukket han raskt nedover Havnehagerne og forsvandt, mens Barna staaende paa

Ledskytlerne endnu vinket og viftet.

*

Expresstoget fra Paris larmet langs Middelhavets flate Kyster — ved Cannes, Antibes og nærmet sig Nizza.

Det var Aften, Even var blit alene i Kupéen. Al Sydens forunderlig kryddrede, solsvedne Blomsterduft slog indover ham fra det aapne Vindu.— 171 —

Med korte Mellemrum brast Havets svære Don-ninger mot Stranden; her og der bittesmaa Lanternelys fra usynlige Skibe i det fjerne Mørke.

Aa, disse salte Bølgers sydende Lyd! En søt Svaghed betog ham, han blev matt av Minderne fra den Vinter i Fiskerlejet St. Jean. Der blinket Fyret ved Cap Ferrat, der gled en Lystdamper med en Række lysende Kahytsvinduer som speilte sig dovent vuggende — Sjøen var stille.

Ja, dengang!

En tidlig Morgen gik de to ned Stentrappen fra Villaens mørke Olivenhave, ut over de brune Klipper. Horisonten var endnu en hidsig hvit Fraade-kam efter Nattens Storm. Isgrønne Sjøer kom stønnende, som brølte sig til Røyk og Skom, og kom kokende ind i Revner og Grotter.

Vinden standset hende og jog hendes silkeknit-rende graa Morgenkjole ind mellem hendes Knær og støpte sig mot hendes Fang.

Det solbrune Ansigt smilte underfundig barnslig:

Du? Tror du ikke jeg vil holde mig ung og fersk her — ogsaa naar du er reist ?

Jo! for kom og kjend her? Hun vendte Kinden mot ham.

Javist smaker den salt, svarte han.

Og Agnes lo høit mot den blaa Himmel.

Endelig Beaulieu. En Arbeider ved Stationen tok sin Lykt og fulgte Even til «Villa Tasso» for— 172 —

det var temmelig mørkt; de ringte paa en svær Port i en Havemur overhængt med Slyngvæxter.

En Kone aapnet og fulgte ham op i Hallen; da Tjeneren saa hans Kort, sa han at Herren var ventet og værsgo, Excellencen vil snart komme.

1 Salonen blev han staaende alene; hans Hjerte dunket voldsomt i denne pludslige Stilhet.

Da gled Hoff lydløst ind, han saa forgræmmet ut, hvisket noget og gjorde et Tegn om at følge.

Hun lever, tænkte PLven.

Midt paa Gulvet stod en svær cremegul Balda-kinsæng. Der laa hun, for det skulde jo være hende — sov hun, eller var det slut? Ansigtet skilte sig svagt fra Puten, Haaret var unaturlig mørkt og laa i to svære Elætter nedover Skuldrene.

En sortklædt Mand sa noget paa fransk og pekte paa Stolen ved højre Side av Hovedgjære.

Da Even satte sig forstod han at det var Doktoren, og hvad denne hadde sagt: bevisstløs, muligens vaakner hun — men, og hadde rystet paa Hodet.

Kjære gode Agnes, det er Even; kan du høre mig? Tak for du sendte Bud — og for . . .

Han talte næsten hviskende.

Gode, kjære Agnes? Hendes Haand laa saa syk og ensom, saa mager og avdød; han bøjet sig og la den mot sin Mund.

Kniplingerne over hendes låve Bryst syntes at røre sig for det svake Aandedrag. De lukkede Øjne skalv, hun snudde Hodet og saa stort op— 173 —

mot ham, likesom forat faa se meget paa en Gang. Munden sittret som til Smil; Tak — ja Even — at du — du vilde komme!

Brystet loftet sig som efter den største Anstrængelse og i hendes Blik foregik noget; en kold Rædsel gled gjennem Even, han grep i Sængen —

Lægen tok hendes Haand ut av hans og sa dæmpet, og for Even lød det irriterende bydende : C 'est fini!

En Xonne laa knælende og bad over sin Rosenkrans.

Even sat i Salonen, Tjeneren skjænket i et Glas op bød ham o« hilste fra Excellencen at han haa-

o o

bet at se Monsieur Strand en anden Dag. Den store og sørgelige Begivenhet —

Portneren fulgte ham til et Hotel i Xærheten.

Lænse utover Xatten sat han i dette fremmede Sydens Hotelværelse, dødsens træt av de siste Timers Sindsbevægelse, men uten Følelse av Søvn.

I Hallen derborte i «Villa Tasso» hadde han set det Billede, den «Claude Monet» hun talte om hun malte, den Xytaarsmorgen paa Langvatn-sætren.

Han syntes høre hendes varme Stemme, denne Stemme som saa vidunderlig tok Farve av Stemningen — av Halvmørket paa Hjellen. —

Du Even? vil du ha noget jeg maler dernede i Vinter? Tykt malt, tindrende, glitrende?— 174 —

Haven min meel de svære dype Oliventrær — og Magnolier som glinser saa!

Og Du ? paa den vaarsaftig grønne Plaine foran Verandaens hvite Marmor, springer vor Lillegut, Solflækkerne danser som Sommerfugle om hans guldgule Lokker —

Havet, — Middelhavet, som en blaasort Gru av Dybde skimtes mellem svarte Stammer og mørkt Løv. —

Han er i terrakottarød Fløil — og —

Ja, paa Trappen ordner jeg Blomster, vi venter ham.

Saa var det kommet saa saart: Om jeg hadde faat være Mor til saan en Lillegut som lignet dig!

Even famlet vidre i Erindringens Taake —: Aa denne fortvilede Følelse av Elskerinde og Mor. Og saa dø uten at ha været nogen av dem — næsten!

Han vaaknet i grøn Luft, det kom av de grønne sprinklede Vindueslemmer. Vinduet aapnedes for et gnistrende Solskin og en stille rugende blaa Himmel.

Deroppe, øverst paa det okergyldne Fjell laa Borgen Eza, med de terrassestigencle Mure med Slottets Taarne; den var som hugget ut av selve Bjerget.

Derop vilde han, det hadde været Agnes' Yndlingssted, med den lille Restaurant.

I den varme Middagstid var han naadd halvveis oppe paa den smale kringlede Stig. Fjellryggen— 175 — %

hadde et svimlende Juv paa begge Sider, dypt nede til høire skimtedes en Tislebæk, hvor Vandet syntes at tørke væk over den tørstige Rund.

Da han bøjet av for en Gren, hang der violette Fikner, de syntes at være for hvemsomhelst; han plukket nogen og la sig i Skyggen av en krokete Pinje. For Morro ville han gjemme dem til sine tre derhjemme i Juvdal.

Var det Sang han hørte nede i det skyggekolde Dyp? Jo — en Gjæter kravlet sig op gjennem Krattet paa den andre Fjellsiden. Nogen Gjeiter ståk og smatt mellem Buskene. Manden sang, han hadde et rødt Skjærf om Livet og syntes at vrikke sig opover den mørkegrønne Vægg.

Even slog Følge med en svart fillete Mand som drev et Æsel med en Melsæk tværs over den skarpe Ryg.

Naar Æslet syntes at betænke sig, eller ønsket at nappe i det fortørkede Gras, ståk han bare sin Piggkjæp ind i det værkende Saar paa Dyrets Lænd.

De svære Ører blev da livlige og Smaastein

o o

trillet længre bak de smaa Hover.

Indignert ved dette, sa Even hvad han mente.

Fanten saa forbauset op og ståk igjen: er det det? Aa det naa! Aij, haa saa! ropte han, men vi maa jo op med Sækken engang idag. Aij, haa saa!

Gjennem flere låve og trange Porter i Borgmurene kom han ind i et halvmørkt Kjøkken. Konen,— 176 —

som Even kjendte igjen, stod og sveivet Vand op fra den underjordiske Brønd.

Da han hadde bestilt Lunch og en Flaske av Stedets gyldne Hvitvin, satte han sig ind i den lille hvitkalkede Spisestue.

Vinduerne stod som dækket av det haarde blaagraa Middelhav, umalerisk og umaadelig: Der ute hvor Horisonten dunstet indunder Himmelhvælvet, glitret det i Korsicas Snøbjerge.

Lystbaater skinte som smaa Insekter dernede -— og av og til kunde Solen lyne fra deres polerte Kobber og Messing —-

Han følger en Dampers sagtlige Gliden, nu er det indi nogen Bokstaver og Tal indridset i Ruten.

Han læser det flere Gange, det er ikke Indbildning; der staar: Even, A. H. 12—3—çj, ridset med Diamant. Hans Fødselsdag!

Tror næsten De har vært her — før: sa Konen, med en Dame — De talte vist russisk? Jeg tror hun var her — vist for et Par Aar siden, alene.

Even følte sig syk, tilintetgjort av alt dette; han gik tilbake til Beaulieu og tok Expressen til Paris samme Kvæll.

I Paris standset han over en Dag, for i Louvre og Luxembourg at gjense sine Yndlingsmestre. Hvor han forstod dem nu, hvor hans Glæde var stærkere, mere selvbevisst end for Aar tilbake.

Turde han tro at dette betydde Utvikling, Fremskridt? Aa for en silende Angst kunde ikke slaa nedover ham i Juvdal, naar han kun saa sit eget,

og tænkte paa hvad der kanske nu frembragtes av skjønne nye Kunstværker ute i Europa!

Men Paris var nu ikke mere det som var. At forblive her, nei aldrig i Verden. Kunde han saa-sandt faa Lykke til at frembringe noget efter sin dypeste Trang derhjemme, saa fik det gaa som det kunde, om han glemtes av sine Pariservenner og «Le Figaro»s Kunstanmelder. «Norge, blidt eller haardt, du er vort, du er» — han holdt paa at fortsætte men syntes «Fremtidens Land» var mere for B. B's runde Haands Regning og egen Risiko. Men det han sa om at Kjerulfs Brudefærden var like vakkert, fordi om den var ukjendt i Paris, det var nydlig sagt, i det var der Trøst.

Den forfærdlige Tristhet fra Dødslejet, da hendes Øjne brast imot hans, mot hans Pljelpeløshet — begyndte at letne. For Corot, Delacroix, Courbet, Rodin hadde hvisket noget, nogen Hemmeligheter til ham idag. Nogen Muligheter —

Nei da, hun var med her, hun var Skyld i hans Reise — hans haapfulle Muligheter. Men, allikevel —

Even slog sig ned utenfor Café de la Paix, tok en Absinthe — kanske mere for dens herlige Opal-farve. — Spiste Middag i «Duval», den ved Jeanne d'Arc's gyllne Statue, bare fordi han følte sig saa lykkelig i dette Kunstværks Nærhet.

Se Energien i den unge Jomfrus Arm! Frankrikes Storhet sitrer og lever evindlig i den.

Frémiet er dens Mester.

Og smaasyngende kjørte han til Nordbanegaarden.

Fra Gøteborg sendte han Brev hjem til Torgun og jille Brevkort til Barna, at han snart kom. Og efter nogen Dage blandt Venner i Christiania var han atter i Braatan.

Han hadde brukt Penge med sine Venner — for det steg til almindlig Rangel av og til, og en tung Selvbebrejdelse trykket ham. Men han var munter og hjelpsom mot Torgun, saa intet mærkedes. I Skjulet under Lykten stod han de lange Kvæller paa Huggestabben, eller ved Høvelbæn-ken nede i Kjælleren med Snekkring. Vesle Svein fulgte ham da som en graa liten Julenisse med rød Topluve.

Men da Dagene paa Vintertiden var saa korte, og da Snøen kunde falle tæt i flere Døgn og dække Atelierets store Skraavindu, var det lite og intet han kunde se at male.

I flere Vintre tilbake hadde han prøvd at skrive litt — det gik umaadelig smaatt; men han tok det atter op og skrev og frøs og skrev vidre utover Nætterne.

Og Torgun kunde snakke til ham og si, du kommer vel snart du ogsaa — kjære sitt ikke længre og frys!

Jo da, nu kommer jeg, men blev sittende.

Det var jo ganske fortvilet saa alt og vel saa det var kommet ut i Bøker: Prøvde han sig med en Bondenovelle, saa kom han Benveien til Aanrud, og hadde han en indviklet sørgelig Historie med mørke Slagskygger, Emne for

et Drama, se, om— 179 —

ikke Ibsen allerede hadde snappet det fra ham, puttet Honoraret og Æren i sin rummelige Lomme! Men dette resultatløse Forfatterskap gav ham Skjøn paa Bøker, paa Stil og Form; noget han før aldrig hadde havt.

Og dette blev ham i denne Tid til stor Glæde og Hjelp; desuten optok det ham naar Søvnløsheten herjet hans Nerver som værst.

Et Skuespil i tre Akter, om en havarert Kunstner med sin unge Datter oppe i ødemarken, blev til hans barnslige Glæde optat i et Tidsskrift.

Men hvor hadde ikke hans tykke Manuskript blit magert og tyndt paa Veien om Trykkeriet!

Da Even hadde mange Utkast til Figurbilleder som fordret Modeller, og som ikke kunne skaffes deroppe i Dalen, navnlig ikke kvindlig Akt, saa maatte disse Billeder vente til han kunde komme til B\ æn. Og dette var især et Pengespørsmaal.

I Slutten av November fik han samlet saavidt av gammelt og nyt at han kunde holde en liten Kunstauktion.

Med det lille Utbytte av denne vilde han straks over Nytaar reise til Christiania.

L'nder Julefestligheterne paa de større Bondegaarde, fik han Ordet paa sig at han likte det stærke, og at han sat længst mulig ved Kortbordet og den glohete Toddy.

Efter slike Lag følte han sig lettere til Sinds, men det græmmet ham at Torgun maatte tro at han drak for Drikkens Skyld.— 180 —

Sa han da som saa, at ja desværre fik jeg nok litt formeget igaar, var gjerne hendes Svar saa venligt: Aa, du vet, det er ikke saa godt at holde sig unna blandt disse Storkakserne. For alle er gla i dig og sir du er en stor Selskapsmand, og at du forleden reddet hele Juvdal!

Reddet?

Jo, paa en Middag hos en av de Store i Nerdal, hvor et Par av vore var med, den ene var Aas-ingen, blev Juvdølingen harselert for sin Fattigdom og alt mulig. Nerdal hadde mindst fire Millionærer, fast Prest og Doktor, sommetider Kapellan ogsaa. Præken liver Søndag. Doktor seint og tilig —

Men hvad hadde vel vi?

Prest og Doktor hver tredie Messedag, og den bedste Mand naadde ikke en kvart Million!

Aasingen tyggde og svælgte paa det: Haassen er det sa'n, har dere nogen Æreslegionsridder? Nei. Men Olafsorder.smand da? Nei, nei da, maatte de tilstaa. Ikke en Kunstmaler heller vel ? Alt dette har vi, og under en Hat, og den finner Dere naar De vil, oppi Braatan i Juvdal!

Tørk bare den feite Tryta Deres med den!

#

En av de første Dage i Januar kom Ola med to Hester og Slæder for at kjøre til Stationen med Evens mangfoldige Saker; fra det store Pariser-staffelli ned til ægte Primost. Han hadde leiet— 181 —

sig Atelier i Byen, og i det skulde han ogsaa sove og koke. For skulde det monne maatte han bli borte til bortimot neste Jul.

Han vilde gaa paa Ski i Forveien nedover til Bills i Xerdal, som pleiet at holde lang Juleferie paa Lia.

Det var temmelig koldt og utmærket Skiføre, saa han ville være flere Timer foran Kjøreren, som skulle varsku i Telefonen, saa de mødtes nedpaa Isen utenfor Landet ved Villaen.

Vesle Svein var værst at komme fra, han knepte sine Hænder kring Fars Hals -— saa stærkt og fast at Moren maatte løse hver enkelt liten Finger, før Taket slåp.

Aa, denne abnorme Ømhet for denne Gutten, det er jo min Sykdom, tænkte Even, og med en Følelse av at en svær Sindsbyrde var lagt av, for lian med susende Fart ned de lange bratte Jorder, saa Taarene graanet for Synet.

Saa slog han ind paa Hovedveien, det skrek muntert i Staven; men han hadde mangt et glidende Skridt at gjøre, det var vel tre Mil til Lia.

Det mørknet da han naadde fram tilgaards, spændte Skierne av og plukket Istapperne fra Kneblen.

Elza Bøhmer kom ut. Desværre var Konsulens netop reist ind til Byen, Gamlekonsulen hadde faat Slag — og i hans Alder saa —— 182 —

Han blev ført ind i den rummelige Peisestue, mens Middagen snart skulle være færdig.

Aa, De kan tro Billings glædet sig til at se Dem! og saa faar De bare mig — sa Elza, hun satte et Bord foran Peisvarmen med W hisky og Selters.

Even vilde sagt noget pent for at viske ut dette «bare mig», men fandt intet. Hun smilte og gik ut for at se til Middagen.

Saa godt det var at strække sig i den låve Kurvstol og la Føtterne hvile.

Jovist var det noget sjeldent ved denne unge Pike — og han nippet til sin Pjolter, undredes paa hvad dette var — men klarte det ikke.

Han savnet intet, Stilheten og Lyden av Ilden lindret; ja, han følte sig smertefri.

To Dører trinset fra hverandre, Elza bojet sig og sa: Værsgo, Middagen er servert!

For et muntert Syn! Lys og en Masse Lys, ingen Lamper — gammeldagse tykke Lys i en Messingkrone fra en Landsens Kirke. Og enda Lysestaker mellem Krystalvaserne som var overlæsset av Druer og andre Prugter.

Som Yiceværtinde! hun tok hans Arm.

Men du store Verden da Frøken, De forskrækker mig, —!

Hun saa paa ham nedenfra med Ojne, som var store og spørgende og lykkelige, og det Smilet!

De er jo i grande Toilette — i knitrende Silke og — og Rubiner!

o o— 183 —

Og jeg: i min gamle Skidress!

Aa — hvor jeg liker Dem — i den!

Han saa fort paa noget andet, for hun blev høljende rød. —

Hun satte sig for Bordenden, lo forlegent —:

Undskyld Hr. Strand, jeg begynder med en Fiasko — tænk hvad sir Der jeg vet ikke, aa si mig det da, skal Værtinden ha sin Æresgjæst tilhøjre eller venstre?

Even lo: Skjønt næsten Europæer av Fødsel, jeg vet det ikke! Men faar jeg Lov at sitte her paa Deres venstre — han satte sig — for mange Grundes Skyld: den er Kvindens Hjerteside — og paa Jagt gaar jeg altid, og skyter tilvenstre for Jagtkammeraten. Og for det tredie

Og saa kom Piken med Suppen.

Der var megen Vin og til Deserten Champagne, goüt americain.

Ja, den Stjerne-Bill, sa Even, jeg syns han er for snill — for flot — for tænk om det en Gang skulle hende ham at han maatte indskrænke sig, hvor det da maatte bli "tungt.

Og Elza talte om Fruen, hvor go hun var og saa gla i sin Mand. De er like frygtløse begge, «lade for Dagen.

O o

Ak ja, den som kunde det sa Even, som blev saa pludselig forandret og alvorlig, at Elza saa forbauset op og blev rød.

Hvor denne Dama har et fort Blod tænkte han— 184 —

Tanken, Hjertet og Blodet løper jo sammen, som, ja fort som — har aldrig set Maken!

Frøken Bøhmer sa: De blev avbrudt isted, og for det tredie — sa De, de Grunde for at sitte til venstre?

Aa det naa! det var rent borti noget andet, slet ingen Forbindelse, slik tuller jeg naar jeg ikke paa længe har set andre Mennesker.

Kaffen skulle sættes ind i Fruens Kabinet, det hadde hun uttrykkelig git Ordre til.

En praktfuld Stativlampe med Opalkuppel gav et blødt Halvlys derinde; Tapet og Møbler og et Par Litografier av Munch var smakfuldt ordnet.

Hvor Rikdom er godt, sa Even og satte sig, og han var spændt paa at Elza kom ind med Kaffen, for at se hvordan hendes mattgrønne Silkekjole vilde staa mot de dype gyllne Tapeter.

Han saa paa Klokken, han kunde vel snart vente Opringning fra Ola med Lasset; men han sullret altid saa grundig paa sine Hvilesteder. Han plejet at si; har du inkje Tid, saa kan du faa av mig!

Og saa kom hun og skjænket Kaffen og hun stod brillant i sin Kjole, og det sa Even ganske likefrem.

Nei, gjør jeg? saa Morro, aa det skal jeg si Fruen, for den fik jeg av hende til Jul !

De sat stille og nippet til sine smaa Kaffekopper, men saa sir hun: De er Forfatter ogsaa, Hr. Strand —? Jeg læste en nydelig Ting av Dem i «Samtiden», men jeg trodde — eller tænkte ikke— 185 —

straks paa at det var av Dem. Siden har jeg læst den flere Gange — «Blomster fra Rivieran».

Elines Rolle har jeg lært utenat.

Even sat bare og saa frem for sig, pludslig snudde han sig mot Elza, som for at ta hende i Haanden, men behersket sig og blev sittende som før.

Saa sa han langsomt: aa det er bare saa litt; bare et tungt Suk fra en som har et svært Stein-lass at dra —

Hun dukket saa Ansigtet var i Skygge:

Det er rart, men saa levende De har skildret den graa goe Maleren, han Buin! Aa jeg kunde ønske han virkelig levet —

Hun bøjet sig dypere og om litt:

Saa vilde jeg prøve at — at være noget for ham, ja undertiden tror jeg at bare jeg alene kunde faa ham til at smile!

Even blev usikker, Modellen var ham selv, ante hun det? Aa nei, da hadde hun ikke talt saa likefram.

Men han blev varm ved hendes ømme Ord — hadde han vel Raad til at la selv den mindste Trøst, selv denne som var i den Grad i det Blaa, gaa ubenyttet hen?

Det ringte i Telefonen.

Xei, sitt sitt, la mig gaa, sa hun.

Han blev mistænksom, granskende.

Hvorfor blev hun saa rød da hun i Anledning av hans Skidress sa:— 186 —

«Aa — hvor jeg liker Dem — i den!»

For Buin tar i anden Akt sin Skidress paa —

Men Even blev morsk mot sig selv og skjænket sig en Benediktiner: gamle Tosken!

Der stod hun og sa, at Ola ringte; om en Time maatte de vente ham nedenfor her paa Isen.

Desværre, og her sat vi saa godt. Jeg har jo slet ikke engang hørt et Ord om Familjen Deres; Kona og Barna?

Nei, har jeg ikke hilst fra dem da? Jo de har det bra — friske og kjække. Frøydis skriver Kort og Brev til Elza hver Postdag!

De aner ikke hvor ofte vi taler og enda oftere tænker paa den snille Dama med Uret; fra den rare Vaardagen — deroppe. Lov mig, reis op og besøk dem i vinter! for jeg maa bli borte helt tli Paaske for det første! Aa nei, gjør det Frøken!

Men det var alt bestemt at Billings snarest mulig flyttet ind til sin Leilighet i Staden, Ungekonsulen skulle nu overta Forretningen som Chef.

Hun spurte videre om hans Familje, Lillegut med de Silkes Lokker — var vel stor nu?

Han saa forbi hende uten at svare; Ansigtet; blev plusslig graat og gammelt.

Som for sig selv sa han : Vesle Svein — ja — og syntes at kjende hans smaa stærke forskrækkede Hænder om sin Nakke.

Armen laa paa Bordet, han fingret med en Papirkniv, han smaatygget og Munden bævret.— 187 —

Bare litt til — et ørende lite Minut til, saa klarer jeg Dæmningen, tænkte han —

Nei, den brast!

Even la Hodet ned mot Bordkanten, og der sitter denne Fremmede og ser Skandalen, han graat.

Ser hun paa mig? blir hun rædd? eller foragter hun mig?

Ikke en Lyd fra hende —

Men hun stryker hans Haand, som ligger flat paa Bordet, stryker saa lindt, saa ustanselig mildt.

Ikke Haanden alene, men hans ganske Sind —

Han fandt intet norsk Ord for det! endelig fandt han det franske effleurer.

En Duft av Viol! Viol? han vovet at løfte Hodet litt, hun holdt sit Lommetørklæ mot hans Pande.

Og Krisen var over.

Han rettet sig, saa paa hende og smilte:

Uff at dette skulle hende — her, nettop. Men Tak! Det er nu flere Aar siden slikt hændte mig, en Sommernat deroppe i Juvdal. Vi kom fra en liten Fest, jeg bar Frøydis paa Armen og skulde gaa over en ganske grund Bæk. I det samme syntes jeg, at alle oplevede, og alle de Sorger som skulde komme, styrtet over mig, jeg ség ende ned.

Jeg sat mitt i Bækken og graat de bittre Taarer.

Torgun som gik Kloppen, sprang til i heftig— 188 —

Angst, men snart lo jeg, for var det ikke latterlig at fælle Taarer — i en Bæk?

Elza's Smil var langt borte, hun reiste sig og ringte, Piken kom.

Hent en Selters —- Whiskyen staar i Peisestuen.

Timen var snart omme, Even reiste sig, takket og bad hilse, kanske traf han Billings i Byen —

Men Even trodde ikke han skulde ha Pjolter — nu —; efter al den deilige Vin derinde —

Da lo Elza en tindrende Latter!

De pratet jo, og fortalte morsomt! De drak ett Glas Burgunder og ett Glas Champagne, det var det hele, for De bare snakket. Og hadde jeg ikke stadig nødt Dem, hadde De gaat sulten fra Bordet!

Og de kom i den muntreste Stemning.

Nu skal Hr. Strand ta den Pjolteren, saa blir De hel igjen! De har endnu fem Minutter.

Ute var det mørkt, med en tæt skyet Himmel. Han bandt Skiene paa i Lyset fra Kjøkkenvin-duet.

Nei, gaa nu ind, Frøken Bøhmer, De bare forkjøler Dem, Adjø da!

Og Even gled nedover det aapne Jore mot Fjorden.

Den gjorde sig smal her ret ned for Lia, han gik til han trodde han var midtbords og blev staaende og lye.

Men ingen Kjørende, ikke en Lyd.— 189 —

Naa ja, ban Ola hadde jo altid en Masse Tid, og hans smaa Fjorhester hadde enda mere.

Isen var snøbar, saa den var vond at gaa paa med Ski, han blev staaende og støe sig mot Staven.

Men jamen var det kaldt, han tok Hanskerne paa.

Nei, hvorlænge hadde han nu ventet! og ingen Fyrstikker, saa han kunde se hvormange Klokken var.

Kom nogen —? fra Lia, Landet? for det puslet og skrapet som av Ski inde i Mørket.

Jo — nogen kom — et Kvindfolk; der stod hun tæt ved —

Er det virkelig Dem, Frøken Bøhmer?

Hendes Ja kom neppe hørlig sammen med et hastigt Aandedrag; hun gled enda tættere ind paa ham.

Even grep efter hende, han trodde hun var nær ved at falde —

Men —

Han blev bøjet ned -— ned mot en het Sommer av ^p ung Kind — en bedøvende Duft fra hendes Hals —

Saa stod de, til han begyndte at tænke, at sanse sig og høre en Stilhet som aldrig vilde faa Navn —

Maatte han da ikke si noget, røre sig —, hun kunde jo alt synes han var latterlig. Men dette varme, ustanselige Opkomme av ungt Blod —— 190 —

.....da lød et svakt Nynn inde fra Mørket, og nærmet sig til en trillende Springedans Trall.

Saa løsnet hun ogsaa — Jo, det er nok Ola, men de saa ham ikke.

Jo nu syntes to glidende Skygger, Hestene gik i Dilt.

Du Ola! Stopp, her er jeg!

De to slog Skierne om hver sin Vei. Da han saa sig om, var det den graamørke Natten.

Og saa indrettet da Even sig i sit Kvistatelier, og tok fat paa sine Opgaver med den sædvanlige Paagaaenhet.

Han plejet at si: Min Begavelse er jo ikke stor, men den som er, skal brukes til det ytterste.

Det var nu disse korte fortvilede Vinterdage i Christiania, hvor Luften er mørk og sotet og smaker av harsk Steinkulsrøk. I Morgenens Mørke var han oppe og lavet sin Frokost, redte Feltsengen og feiet Gulvet.

Det kunde være bitterlig koldt, især naar han hadde glemt Ovnen om Kvællen, for Væggene var tynde og hele Taket et Skraavindu. Men skjelnet han endnu ikke Farverne kunde han se at tegne Billederne op med Kul indtil det svake Dagslys kom.

Saa malte han i et Kjør til det skumret, men da kunde han ogsaa rave av Træthet og Sult.

Undertiden var Utmattelsen saa stor at han— 191 —

ikke orket spise, men fandt sig en mørk Krok i en Café og forlangte en Pjolter.

En^ Ven kunde likevel komme slængende og opdage ham og da blev det mere Whisky—Selters, og Even glemte Middagen.

Naar han saa kom sent hjem, spiste han nogen Rester av Frokosten med et Glas Vand eller kold Kaffe til.

Slik kunde Ukerne gaa.

Men Modellerne kostet og han maatte enkelte Dage avbryte Eventyrbillederne og male et eller andet populært: Aften eller Morgen paa Sætren, Kjærn med Fiskere og lignende. Det blev troskyldige Arbeider, men nødtvungne, og han led meget ved det.

En sjelden Gang traf han sammen med Stjerne-Bill og det blev da helst en Bloms-Bodega, med den dyreste Vin som Sigrid hadde.

Nu betaler jeg, eller vi deler, sa Even, altid sitter dine røde Sedler saa løst.

Alt i Orden. Herregud! min Gamle er jo vandret, men Forretningen taper ikke ved sin nye Chef. Skaal! Desuten lever vi jo bare en Gang.

Ved en Middag hos Bill traf Even Elza Bøhmer, første Gang efter det Møte paa Isen.

Hun var synlig nervøs, og han lot som intet var hendt. Men hun dreiet saa ofte paa sin Ring at han maatte spørre.

Jo, hun var forlovet.

Men hvorfor døde hendes Smil saa fort da hun sa det r— 192 —

Naturligvis, var det jeg tænkte mig, sa Even, at De ikke længe fik gaa løs!

Hun skulde bli Handelsdame og gik paa Treiders Akademi, men bodde hos Billings.

Til Paaske reiste P3ven hjem til Braatan.

Begge Barna var litt bluge mot ham til at begynde med, men snart sat Veslegut paa hans Knæ.

De hadde mange Nyheter:

Katta hadde slaass saa gruelig med en Ræv like utenfor Kjøkkenet, og hadde mistet en Klo og Næsetippen var en stor Skurv. Bakefter sat Pus paa Loftstake og var rædd og frøs. Men Mor fandt store lange graa Ulldotter efter Ræven. En styg Fant vilde ind, men Mor stængte alle Dører, og vi sat stille som Mus, og Roy bar sig og knurret, aanei saa han var sint! og gjødde saa at. Han lusket avgaarde om et Bel — Purka hadde faat elleve Smaagriser, men Stygga laa ihjel to som daua. Var ikke det stygt da Far?

Jo, for de hadde saanne søte smaa Tryner.

Torgun hadde en stor Dag, hun kom med sytti Kroner til Even for Griseavl. For syv Kjøpere betalte kontant — to andre hadde ikke andet end Tak saalænge. Kanske en skal gaa baade et og to Aar inden det kommer —!

Da ingen Protest hjalp tok han Pengene og forvarte dem i Atelieret. Aldrig hadde han havt nogen Følelse av at Penge var hellige, men disse— 193 —

var det; de var myntet Dag for Dag i lange Tider under det stærke Press av Kjærlighet til Mand og Barn, av Omtanke og Slit, som liksom aldrig syns at monne nogen Verdens Ting. Og Selvbebrei-delserne myllret villig frem med sine retfærdige Torturopfindelser —

Han gav sig over. Det svake Selvforsvar for den eller den Anledning; nei det smatt lysrædd tilbake til sine Smuthuller!

Even slog sig lys og munter og sa: Find Luva di Svein, saa gaar vi gamle Busser oppi Heim-kjyrhagan!

Det var forunderlig vaarligt alt; Tommerveien var her og der brun av bar Jord og Hestegjøssel.

Snøen paa Baret hadde tint og dryppet og frynset sig med smaa blinkende Istapper om Natten.

Værdraget fra Syd blandet en bløt Lufttone ind mellem de stilfærdige Skogaaser, fjernet Fjellene og gjorde Dalen rurnligre.

Lauvskogen skilte sig ut som svak violet Røk.

Men han orket ikke male det.

Han saa sig træt omkring:

Men den vakre Fjellbygd hadde heller ikke mere at si ham; i sin velkjendte Pragt laa den næsten avskrækkende utslitt —- som selve Fædrelandssangen —

......Aa Far! der ser jeg en liten Sommer!

Og Svein hoppet bortunder en Gran paa en snøbar Flæk med frodig grøn Tyttebærlyng . . . .

Men han kunde da ikke gi sig over; om han prøvde en anden Form, om han virkelig skulde forsøke at pine sig til at skrive. Han hadde jo alt forfattet lidt; men hvor var ikke bare Ordet skrive knasende tørt og magert — mot det at male!

Det syntes at svulme av Fylde og Glæde, av blaa Himmel og Appelsiner! Av Titian og Rembrandt!

Men han orket ikke mere de tilfældige Ting han mødte.

Og de store Mesterværker han gik med, og som jyldte ham med Angst og Henrykkelse fordret et uhørt kostbart Apparat.

Hans sidste større Arbeide, Et Digt om Livet,

laa magasinert og assurert paa et Flyttegods-

i

lager.

Nu idag kom atter en omhyggelig maskinskrevet Regning paa det —

......Aa du Far! Veslegut gjemte tindrende

paa noget i begge sine Hænder:

Tre Tyttebær og du skal faa dem allesammen !.....

Neimen?

Jo! Du skal ha dem!

Men en var gaat sunn og han slikket den røde klare Draape av sin Finger.

Saa hoppet han foran med sin blaaveisblaa Skygge indover Skogsveien......

Livet, aa Livet, i sin ængstende Fuldkommenhed— 195 —

Hans Kunst orket ikke mere værge ham. Hans Sind skrantet i Minders svingende Kaos, i Xuets tusindfoldige Indtryk!

Der sat Gutten og bygget Sæter, Buskapen var Kongler; han slog Pinder ned med en Stein.

Ikke sitt paa Bakken er Du snil, den er mest som Is.

Svein saa sig om, Fjøset var snart færdig, men han saknet en rausiete Kvige.

Vesle Far. aa?

Bare bygg Du, jeg skal finde — og han gik vidre til en hét Solstraale traf hans venstre Kind og han sank ind i et Minde.

Naar han da hadde været saa fattig paa Ut-tryk, hvordan skulde han saa greje at skrive r

Even fandt nogen Kongler og gik tilbake og faldt i stor Forundring over det fine Fjøset.

Jo da, ser Du: først Pinder, saa tørre Ospe-blækker, litt Maasa og Jord — titt indi!

Og se saa Bua, paa Hyllen har jeg alt tre Primoster.

Jo de var nydlige! men har ikke Harran ystet dem for dig?

Haand i Haand gik de to over Snøens Lys og Skygger og pratet om Sommer.

Svein sprang plusslig foran og blev borte under en Gran; mellem det dypt grønne Bar lyste hans gule Haar og røe Topluve.

Uff nei, Fillefanten, saa Du skræmte mig!

Saa hoppet og flakset han om som en rar Fugl,— 196 —

eller kom imøte, krokete og fæl, hærmet med skjælvende Maal:

Hæ hæ! Og æ naa saa dauv æg da maatta ! Aa æg ska snart døy. Spratt rundt og stupte Kraake, full av Leven.

Derefter gik han stille og eftertænksom; Veien aapnet sig, Bygden laa i Blaaner.

Han spurgte, hvem hadde skapt Alverden?

Even stanset, det tyknet til stigende Fjell av Spørsmaal, som mørknet til Gaader. De sænket sig som uformelige Skaaddemasser, blev silende Fossestup mot Avgrunden som kokte mere, dampet nye Taaker —

Nogen kalder ham Gud, men det er saa uvisst, Gutten min —

Da lo han, ja han er det, aa jeg som glømte det!

Torgun ropte fra Tunet og de svarte, nu kommer vi.

Svein lette om Granlæggene og stormet nedover mot hende.

Aa Mor! to digre Tyttebær, og du Verden saa jeg skræmte Far oppi her! Han trillet Kant om Kant!

Ja Dere er nogen goe — men kom, nu er det Mat

Som Solen steker godt idag du.

Even tok om hende.

Har du virkelig Middag til os alle idag ogsaa?

Det er det jeg tænker, men sjelden sir: Maken din som Kunstner, Torgun, finns ikke til at klare det støtt!— 197 —

Ingen Sak aa laga naar en har aa laga taa, og hun var gla over hans oprigtige Beundring.

Du maa jo stræve for alle; men nu maa vi nok ha et Par Sække r, Bøla var uskrapa idag og jeg skulde ha bakt før du reiser.

Og atter følte han det som en tung Glæde at komme langt fra Hjemmet, inden de syke Forestillinger tok Overhaand.

Nu var lyse lange Dage kommet og Even benyttet dem indtil Selvpinsel, og da han straks solgte sine Sæterbilleder kunde han sende Torgun nogen hundre Kroner.

Og rik nok var han til at ta Trikken paa Drammensveien om Morgenen ned til Østbanen, der Restauranten aapnedes sex.

Nede i Vika kom han over et lite Spisested med god Landsens Kost for en billig Pris.

Der kom især Kulsjauere, svarte som Negre, som med sund Graadighet øste op av den svære Fællesterrin og spiste de uhyrligste Kjøtportioner med Poteter til. De talte ikke stort og gik straks ned til Skibene igjen.

Dette Sted hadde han fundet en Nat -—:

Paa Teatercaféen, sammen med Klikken, hadde han en Aften sittet noksaa længe og vilde ikke mere Pjolter, men gik ut paa Klingenberggaten, bare for at være ute en Tid inden han gik op i Arbinsgate til Atelieret.

Aa hvor der var trist! med de svære svarte— 198 —

Tivolitrær utover Stakitten, og den stygge Plassen

orr

ved Circus likesom jaget Menneskene ned mot Vestbanen, enten en vilde paa Toget eller ei.

Tilvenstre tok han en av de mange Gater han ikke kjendte, men den kom vel fram til Tordenskjolds Plass engang —

Pludselig husker han paa at hans Kvindemodel ikke kan staa imorgen. Det var som tung Ulykke, for han var i saa go Gang med «Huldren»

Her var smaa Forhold, Husene med Vinduer nedi Bakken, Butikdører med en skranglende Tingle over — en Symaskin surret, stanset og surret vidre.

Han fik med et den Forestilling at her maatte finns en Frøken Andersen — en andc7i Frøken Andersen! En Indskydelse som han burde forfølge.

Gjennem en trang mørk Port skimtet han et mørkt Hus, med Trap op til en lang Gang i anden.

Du skal se, her bor hun!

Og han gik over den ujevne Brolægning; en gammel Kone kom taslende ned Trammen.

Undskyld Frue, De vet vel ikke om Frøken Andersen endnu bor her?

Hun bøjet Hodet eftertænksomt:

. . . Ander—sen — her i Gaarden? Det bor ikke mange her — Men jeg skulle som svintest nedi Butikken. Men Mann min som nu er sengeliggende paa femte Aaret, er hjemme. Ta anden Dør.— 199 —

Jeremiassen staar paa den. Han har en ubrytlig Ihukommelse, Gusjelov! Hun frelste han da han datt og det stod i Bla'ne om det. Huttetu — nere paa Akers.

Even takket og ståk til hende en Femmer; jo vær saa god Frue, kjøp litt som Deres Mand, Hr. Mekanikren kunde like —

Nei, dætt'ne er da altfor gæli da! Da tar jeg Bokøl og Vørterkake.

Og hun vimset fort ut av Porten.

Even banket paa og aapnet varlig Døren.

En ældre gusten Mand laa blandt nogen Filler i Sengen; paa Bordet ved Siden av oste en liten Lampe, det sotete Glas var halvt.

Hr. Mekaniker Jeremiassen?

Haa, aa nei større Mekanikker, aa nei. Klinker kanske — Om han kjendte til Frøken Andersens Adresse?

Overvældet av dette Spørsmaal faldt han tilbake og stirret ret op i Taket.

Mit Navn er Frank, kom netop med Oscar den anden fra Amerika, og hun skulde bo her — i Nummer otte.

Ja, ja, sitt ner De — Kona vil være her ret-naa —. Navnet kjender jeg, jeg skal vel snart ha hende — hun hette enda Elvira?

Ganske rigtig —

I en Krok satte Even sig paa en Kasse.

Aa for en Luft — for en Armod!

Pludslig lyste Biblens enkleste vakreste Ord frem— 200 —

i hans Minde. Og Kristus steg om mulig endmere i hans Beundring — For se nu Moses, han maatte ty til haarde Steintavler med haarde grove specificerte Lovparagraffer for Synderne.

Saa kommer Hvite Krist — uten Trusler, uten skal eller skal ikke og sir med to Ord alt som behøves:

Elsker hverandre!

Han snudde Tavlerne mot Væggen — De var simpelthen antikverte; men en eller anden Museums Direktør ville nok samle paa dem.

Nei, Han tydde ikke til Steinhuggere for at fæste, befæste sine evige Ord, sine to Ord. I Menneskets Hjerte, i det bløteste og haardeste Materiale Verden har, blev de skrevet —

.....Elvira An—der—sen? grublet det fra

Sengen — og sa: Dom sa jeg ingen Ska hadde ta Faldet, men — jeg huser ikke naar jeg sist saa hende. Men en ti femten Aar eller saa — Ei trinsannes Snelle paa Dansesalanne, men haa de vart ta'a?

Even reiste sig for at gaa bort til den Syke og be ham ikke bry sig mere med dette, da Konen kom med Pakker, mange Pakker.

Tror, hjelpe mig, Kona lagar til Jul jeg! sa Mann, han lo og hostet —

Har Dere faat grædd det — med Pika? Ja denne villfremmede ståk borti Hanna mi en stor Femmer, kan Du tænke! Haassen er det da mulig at tvele paa et høire Forsyn, og enda— 201 —

har jeg over to Kroner, naar Madamen faar att de seks Tomflaskene.

Nei har Du Bok da, Mor? Og Vørterkake!

Men nu slukket hun Lampen, det nye Glasse skulde paa.

Nu lyste det klart over Rummet; Konen satte fram et Glas og to Kopper og skjænket i 01.

Mændene tømte sit, men hun ståk sin Kop oppaa en Hylle.

Nei for det var saa stærkt saa.

Even knappet sin Vaarfrak, kjendte om Hanskerne var der, og sa Tak for sig, han maatte gaa.

Men kom da snart att da, ba de to, for Jere-miassen er ikke klar, ikke iaften.

Da Even kom ut paa Gangen og saa ned, stod en mørk Mand paa hver Side av Porten, de krøket sig fremover og syntes at ha Hænderne i Lommen; vilde han ut maatte han passere mellem dem.

Ramp av værste Slags, tænkte han, Plyndring, Ur, Penge!

I Gåterne var alt stille, et svakt Lys fra en avsides Gaslykt.

Saa grep han sin siste Femmer, gik raskt til, hilste og rakte Haanden fram.

De undskyller, men værsaago, det er alt hvad jeg ejer ikvæll. Men jeg er baade tørst og sulten og alt er vel stængt nu saa sent?

De svarte ikke, men tok Seddlen og gik utenfor og saa nøje paa den.— 202 —

Da hilste de høflig og den ældre sa: kom De Mester! Du Martin, du har nok Los paa noget i Nærheten — faa seks Bayere — men vasst litt fort! Du hørte Mester var tyst!

Martin var som sunket —

Det er yderlig indpaa med vors, sa Manden, vi er ikke faste — og Aarstia er kontrali for Sjau. De saa vors i Porten, hvor vil De vi skal hen?

Men saa kom Martin løpende, men Flasker hadde han ikke.

Jo han hadde dem rundt i Jakkeforet — han lo fornøjet.

Aa naa ska vi føre Mester paa et Sted med græpa Mat! Det er oppe til et for Natsjik-terne, som losser Kul.

Og med svære Skritt gik de tre gjennem den mystiske gamle Bydel.

Her er det!

Martin stillet sig under Yinduet for at se og tælle ut Pengene til Evens Portion — femogfemti Øre, for Dere forstaar Mester, det ser aldrig godt ut hvissom atte vi sitter og praler og spleiser paa en pen Herre som Dem? Værs'go!

De hadde spist og stod utenfor og dividerte om hvor Øiet skulde knækkes.

Den ældste bestemte det: Om Dere vil som mig, saa vil vi nyde det i Friluft. Kom!

Vil de virkelig ta ut paa Landet, tænkte Even, men foran Vestbanestationen stanset Fyrene og saa sig om.— 203 —

Der var ingen, ikke en Konstabel.

Paa Plassen indmot det grønne Hus laa en Plankestabbel. Manden hivde sig op paa den, klappet paa Planken og hvisket fortrolig, lykkelig:

Kom saa med Flaskene Martin! To til hver, her vil vi nyde det i PYiluft!

Og Manden hadde et saa befriet Væsen, et fint langsomt Smil over mot Akershus og Havnen, som bare antes mot det ubestemmelige Gry over Ekebergaasen.

Saa gik Sommeren og Høsten for Even i Christiania; Uker i anspændt Arbeide, med en pludslig Pause paa et Døgn eller to.

Fra Café til Café med gamle eller tilfældige nye Venner.

Hos Kellnerne Laan og Smaaregninger som han ikke kunde kontrolere men betalte uten vidre.

En Gang kom en Xota i Posten :

«An tolv russiske Matroser, Kr. 8—75. Pliisen ærbødigst W'ald Jensen.»

Alt iorden!

Han saa en Dag disse store godmodige Orlogs-matroser, aldeles fremmede, gaa og slænge i Gåterne paa sin Landlov.

Han bød dem paa en liten Drink, for at vise dem Venlighet.

En kunde litt fransk, de andre kunde si Prosit.

Og en livlig Passiar steg om Tolstoj — og sank ned til Bobrikoff.— 204 —

Xei! for en intelligent Xation! tænkte Even; og saa frisindede da!

Med saant et Mandskap i Spidsen gaar aldrig Zarriget helt tilgrunde:

Ti Rusland hadde ikke faat Suk for sig — For Even hadde jo nu Maanedslov — Men et saant Døgn i Alkohol og

Feber gjorde ham søvnløs.

Om Xatten kunde han rise op i Sængen, drivende sved, i en Angst som hverken hadde Grænser eller Xavn.

Han bad de mest brændende Rønner til Gud, usammenhængende — vanvittige.

Til sin Mor i Himmelen; krabbet over Gulvet, skjælvende i hver Fiber og bad knælende under Fotografiet av Veslegut.

Lovet han aldrig, aldrig skulde smake denne forbandede Whisky!

Han var saa smaatt begyndt at bli Tyv ogsaa. Med nogen Venner hadde han i Sommervarmen undt sig en Tur med Dampskibet til et Badehotel i en av Kystbyerne.

Da han kom tilbake til Atelieret fandt han i Haandkofferten nogen Servietringer og Æggbægere av gammelt Sølv med Monogram.

Xu stod det alt klart for ham, fra Baaten var de gaat i den aarle Morgen og op i Hotellets Spisesal — Kosterne var fra et Familjebord som stod dækket fra om Aftenen.— 205 —

Med Gru tænkte Even paa den graatende uskyldige Opvartningspiken — Værtens Harme, og de bestjaalnes dumpe, værdige Bemærkninger; men hvad er dette for et Sted?

Han pakket Sakerne med Adresse til Hotellets Kontor og gik ned paa Pakkeposten.

Ved Skranken stod flere for Tur før ham,

Paa Anmeldelses-Blanketten hadde han som Avsender sat:

Kr. Eriksen, Bygdøallé 205.

Der roptes fra Luken, nævntes et Navn —

Eriksen? men er det ikke Dem da?

Even rykket forfjamset til; jo — jo vel — værsaago! hvor meget?

Han følte med en ganske liten Tilfredshet, at nogen rutinert Kjeltring var han da endnu ikke.

Men flere Timers grøn Chartreuse flk Skylden.

*

Decemberdagene nærmed sig Juleuken og Even var færdig med sine fire-Eventyrbilleder; ikke efter Folkeeventyrene men hans egne.

Han pakket sammen og gjorde sine Juleindkjøp, for Ola ventet ham med sine to Hester ved Stationen.

Da han for sidste Gang saa sig rundt i det kolde, tomme Atelier, syntes han at Aarets Resultat, efter Haap og Slit, ikke var saa ringe som hans beredvillige Selvkritik helst vilde gjøre det til.

Sandelig, Hamsun hadde Ret da han paa sin varlige Maate sa:— 206 —

17 maa engang imellem være snille mot os selv.

Det han især hadde stræbt efter i disse Arbeider var Ømhet—i Motiver, Linjer og Farver: Høisan-gen om Kvinden.

Men hadde du nu ikke gjort dette, ikke hint, ja da saa! kunde du følt dig, kanske litt lykkelig. Levet regelmæssig som de pene velstelte Forretningsmænd som gaar i Rute hver Morgen nedover Slotsbakken til sin trygge Havneplads, Kontoret.

Mot Sædvane kom paa denne Tid et svært Snøfall saa det gik seigt opover de syv Mil til Juvdal.

Det var mørkt da Hestene stod ved Hagaledet og pustet.

Veien var nys maaket og Snøen laa høi paa begge Sider.

Det var saa velgjort, at Even skjønte det var Torgun. —

En Lysning vavret om oppi de tungt belæssede Graner —

Jo, der kom Frøydis og Svein med Lykten. Lit fremmede og forventningsfulde lot de sig løfte op paa Slæden av sin Far. Uten at smile saa de op under sine røde Nisseluver.

Og Mor da?

Jo tak — bare bra!

Et godt Mote, sa Ola, Julenissen tar ikke slik mot alle!

Der kom Torgun ogsaa; det lyste stort fra den aapne Atelierdør.

Saa faar du være velkommen att da!— 207 —

Og Aarets vidunderligste Kvæll var endlig — endelig ogsaa kommet hjem til Braatan, med den tindrende glitrende Julegran med Bethlehemsstjer-nen mot Taket, med utallige Pakker i Folderne paa Flaget ved Træets Fot, med svajende Smaakurver, fulle av Godt som varte og rak til over Nytaar!

Og den nye Lærerinden og Tjenstjenten kom og alle strakte Armer og Hænder for at gjøre Ringen stor om Træet:

Jeg er saa glad hver Julekvæll, for da blev Jesus født; da lyste Stjernen som en Sol, og Engle sang saa sødt.

Og Sangen lød klar og freidig, mens en stærk graatfyldt Bevægelse brøt Even mere og mere sammen.

Ingen kunde se noget paa ham da alle med Haanden ønsket glædlig Jul, for Taarene truedes tilbake og Munden skalv — som om den ogsaa sa sit Ønske —

Saa støet han sig langs Bordet til en Stol og Torgun tok om ham — hun kunde heller intet Ord finde.

Det var saa rart — med en saan Aften, en Juleaften.

Men denne er vel min sidste, tænkte Even, — underlig nok følte han ikke dette som noget Ondt.

Men den onde Aand veg ikke fra Even, trods hans Aarvaakenhet og Kamp med den. Kun en Sløvhetstilstand efter en Rus, kunde lindre for et Par Døgn.— 208 —

Han fik Sovemidler — men de gjorde ham mere nervøs.

Under alt dette lykkedes det ham at være venlig og spøkefuld — hans Arbeide gik ogsaa uhindret som om intet var.

Men nu hendte det han længe hadde forutset en Gang maatte komme:

En Nat ved Nytaarstider vendte han tilbake fra et Gjestebud i Nordbygden og fik kjøre med en Ven til han maatte stige av og ta op Bakkerne til Braatan.

Veien var tilføjket med løs dyp Snø, han aapnet Pelsen og vabbet paa alt han orket, for det led over Midnat og de sat oppe og ængstet sig hjemme.

Nei, han fik da ta en Pust og han la sig bakover —

Saa godt hadde han aldrig ligget før! Og med den stille skjønne Hvælving over. Stjernerne var store, saa det maatte være svært koldt, men i Pelsen kjendte han det ikke.

Aa! om han slåp at reise sig, om han kunde sovne bort — for altid.

Nei han var nok ikke færdig og han satte sig op.

Der hørtes Torguns Rop og to Skikkelser med Lykt kom langsomt strævende ned mot ham.

Aa, er du der! vi turde ikke andet end gaa imøte — saa sent og ingen Vei.

Tak, sa Even, jeg hvilte bare paa litt her; men mere blev ikke talt om det.

Næste Dag stod Even i Atelieret med Paletten— 209 —

og satte op Farver. Torgun fejet Gulvet. Med ett rettet hun sig op foran ham . . .

Han rykket til som for et farligt Hugg. Hendes Øjne var store og mørke, ukjendlige mot Ansigtets Blekhet.

Ordene dirret av Harme; der var en Magt over hende som fik ham til at ane det sanseløse Mot, naar det besætter den ræddeste Fuglemor, eller hvæser fra det mindste Rovdyr, som ser sit Avkom i Fare.

Hadde hun kanske ikke længe nok skjønt at han drak, at hans mange Byturer var Paaskud for at ture med Vennerne — at komme unda hende og de uskyldige Barna!

.... 'men det fik være slut nu.

Saa gik hun.

Og Even hadde svart lavt og trøstesløst, at hun hadde Ret — fuldstændig Ret; men Mørketiden — og noget mere som. Ja! Noget som han endnu ikke var Herre over, men litt Taalmodighet og hun skulde faa se. —

Om Kvællen kom hun under Lyset av den svære Atelierlampen med et Bræt. Han sat og skrev.

Jeg vilde by dig paa en Selters, om?

Torgun sa aldrig Pjolter, Even trodde at det kom av Hat ogsaa til Navnet. —

Jo, hun hadde gjemt bort en usprættet Flaske, en med hvit Lap paa. Værsaago!

Se, om du tok dig et Glas herhjemme, det har

jeg intet imot, men da har du ingenting. Kanske derfor overdriver du borte.

Det blev værre med Evens Sindslidelser utover de lange Vintermaaneder.

Historien om Elgkalvens Død paa Issvullen nedi Rotevasjuvet, tænkte han ut til de mindste Enkeltheter.

Han syntes tilslut han selv var Kalven som gled utfor — følte det herlige avgjørende Støt mot Is-broen ; saa hvorledes denne susende Bylt av et Legeme skjøt sig ut i den gurglende Kulp og gik tilbunds. —

Stod han paa Huggestabben og vesle Svein kom med Vesleøxen for ogsaa at hugge Ved, bar det sig for Even som om en graa Taake la sig om dem, om alt, og at hans Øx blev ondsindet — den vilde styre de Hænder som krampagtig klemte om Skaftet.

Der spratt en Blei ut fra hans vriene Bjørkekubbe og gik som et Lyn forbi Guttens Tinding; han løftet sit smilende Ansigt mot Faren som stod stiv og graa av Skræk.

Tror helst du flytter bortpaa den andre Stabben jeg, Gutten min. —

I Mars Maaned ordnet han med forskjelligt, han plukket ut enkelte værdifulle Billeder av sin lille Samling av Samtidiges Arbeider, tiltusket ved Byttehandel og solgte til Private og Kunsthandlere.— 211 —

Han dækket saa Hullerne med egne Ting.

Som Værdipapirer hadde han nogen Ulykkes-og Barneforsikrings Policer — ialt til en Halvsnes Tusen Kroner.

Der stod visst noget i Forsikringslovene om Sindssykdom, selvforskyldt Ulykke og Død, hvorved Selskapets Erstatningspligt bortfalder.

Selvforskyldt —

Hvad skal man kalde det, naar en ensom Reisende overfaldes av en Ulvehorde og i en lang vanvittig Kamp endlig rives i Piller og knases?

Han opførte ogsaa en nøiagtig Fortegnelse over Gjæld som Kameraterne i Aarenes Løp var kommet i til ham.

Og til hans Forundring blev det ingen liten Sum.

Selv taalte han ikke og hadde aldrig Kame-ratsgjæld.

P2n klar Dag i Mars fik han Niste for et Par Dages Rypejagt; Skiføret var det allerbedste.

Frøydis gav Hunden en god Skaal Melk og Brød, mens Svein maset og lette efter Rypesækken.

For Far, du maa ha Rypesækken saa faar du Ryper!

Og han klamret sig om hans Knær saa hans smaa Arme dirret av hidsig Styrke og Lykke.

Alle tre stod ute og vinket efter ham, og Torgun sa, men vær nu forsigtig da!

Even krydset opefter den bratte Granlien og forsvandt.— 212 —

Kommet indpaa den lysende Fjellvidde heldte han sig mot en Stein, drivende varm og vaat av Sved.

Roy hadde Stand, men blev kaldt av. Ryperne trykket ikke, men trippet urolige bortover Snøskavlen — og fløi.

Roy kom forundret og fornærmet tilbake, saa spørgende og logrende op paa sin Herre, men flk intet Svar —; saa la den sig til at slite Snøklom-pen fra sine langhærte Labber.

Even var alt litt tilfreds med sig, for se nu sat han her og Avskeden dernede klarte han over Forventning.

Du skal se du er bedre Kar end du gir dig ut for, tænkte han. Og Gudskelov for at jeg gik idag, et Døgn til, og det kunde været for sent for os begge. Og da kunde jo Uhyret ha fliret op med sin bredeste Sejersjeip. —

Det uhyrlige som var begyndt at snike sig omkring Even, var nu kommet saa nær at han syntes det antok en synlig Form. En slunken Ulv som var nær og fjern, graa og vigende som Skaadde, men tung og mægtig som et Fjell naar den laa paa Lur.

Den hadde traakket Jorden svart under sig, rundt i Ring. Rundt i Ring om en grøn liten Holme med smaa gule og blaa Blommer. Et gullokket Barn lekte der, syntes at her var al Verden, her var den store Sommer. Men mitt paa — 213 —

Holmen stod en graa aldrende Mand paa Vakt, hans eneste Værge var at stirre uavvendt ind i Uhyrets Fjæs.

Han kunde ikke andet end smile flaut til disse Fantasier, som han mante fram, kanske som en Frist.

Dette Sindsspøkelse var det bare én Maate at bli kvit paa: at bli fri fra sig selv.

Og med lange deiligt glidende Skiskridt tok han Retningen Nordvest for Langvatnsætren.

Der randt en Elv mellem trange Fjellstyrtninger med vilde Fossefald og dype Kulper under; ofte hadde han gaat og fisket der om Sommerkvællen.

Og om Vintren kunne den blaagrønne Issvull støipe sig og hænge som kolossale Orgelpiper over Stupene, Vandet silte bak Isdækket med en dæmpet Lyd, men gurglet og kokte sig op igjen rundt Isbroens Flate, i den dype svarte Kulp som aldrig frøs til.

Ja, ja, den graa bløte Elgkalven. —

Han tygget Snø og blev roligre. Himmelen var blaaest idag!

Saa tænkte han omigjen for de hundrede Gange at han kunde rømme til fjerne farlige Land, utsætte sig for Farer, beseire dem til Tidsfordriv.

Eller tjene sig op en stor Formue i Amerika med glimrende Publikumsbilleder og sende Summer av Dollars til de tre derhjemme. Saa vilde Torgun bøje sig over Bankobrevet og hulke. Stakkar!— 214 —

Hun vilde nok for Barnas Skyld holde sig stram og flink gjennem Aarenes Sorg og Strid.

Og Svein og Frøydis vilde saa sagtelig glemme ham —

Han skred og gled indover — nu kom han nedi Skyggen av Holmvassnatten, mens han tænkte alt dette som en Underholdning i Ensomheten — og Angsten.

Længe og nøie undersøkte han Elveløpet — indtil han fandt et godt Sted — saa det var klar Skumring da han slog Skierne om og gik mot Sætren.

Han vilde bare vente til Natten.

Endnu var Maanen tynd og matt deroppe, men siden vilde det bli det vidunderligste Maaneskin — og da! bare være kjæk!

Det hele var jo slet ikke saa livsfarlig som — at leve.

Nei, se se! han var ikke saa værst i Ordspil heller, for Exempel dette:

Endlig har jeg Løkka med mig, sa Mann gik tiiskogs for at hænge sig.

Eller: Det gaar snart over, sa Mann datt under Expresstoget.

Disse Ord tænkte han, burde overlevet ham og faat Folk til at smile — men skitt, nu var det forsent.

For at være snil mot Roy skjøt han nogen Ryper og hængte uti Melkebua, der vilde de holde sig aldrig saa længe — saa de kunde nyttes av dem som — som kom og lette —— 215 —

Snart brændte det lystigt paa Peisen, Roy fik-Lov at lægge sig mitt i Sengen, den saa forundret op, nei at dette gik an? men begyndte saa at pynte sine Labber, gjæspet og lurte efter hvad det nu kunne bli til med Kvellsmaten.

Rypesækken blev pakket ut og Roy fik riklige Portioner.

Selv drak han meget Kaffe for at stive sig op

— om det skulde knipe.

Plusslig reiser han op, griper Øxen og styrter ut i Melkebua, men der var for mørkt til at finde det.

Tænder saa en Lysstomp som stod i en Flaske

— sandlig den samme Champagneflasken som Agnes hadde med den Natten.

Han bryter og brækker op en Fjæl fra Væg-bjelken. Tænk om det endnu var en liten Fille att av den. — Av denne Natkjolen som Agnes hadde glemt igjen den Xytaarsdagen; og som Even hadde glemt i Væggmota og spikret en Fjæl over.

Med en grisk fortumlet Glæde grep han det sammenkrøllede Silkestof og slog det ut mot Peis-varmen. Jo, til og med Kniplingerne i Hals og Bryst og Ærmer var der.

Det blev mykt mot Ilden, han la det paa Bordet strammet og strøk det med sine flate Hænder

Chemisen var lys graaviolet — mauve, heter det i Paris.

Aldeles yndigt — ja mauve —

Even glemte sig væk i dets kjælne Folder, de vide Ærmer la han om Halsen.— 216 —

Han snakket halvhøit det han tænkte, enda han viste det var noksaa latterlig, men:

. . . nei dette er slettes ingen saan Krise, det er en barnslig varm Graat — ja, bare graat, du Even. Dine heteste Taarer har du altid pint tilbake — like siden de graa Sommernætter paa Stranna, naar Gud i al Stilhet skapte en ny og større Verden for hver eneste Dag.

Kanske —- ja kanske Hemmeligheten i dit Liv er de tilbakeholdte Taarer, der som hellige Perler engang skulde drysses over det Kvindebryst som i Naade var skapt for Dig. Du fandt hende al drig — og nu knuses disse Perlene — her.

Men Roy fik bange Anelser, reiste sig pistrene mot Bordet, men fik intet Svar og ringet sig med et træt Suk op i Sengen igjen.

To smaa bleke Maaneruter stod indover Sætergulvet.

Da reiste Even Strand sig råk og ret op fra Bordet.

Han syntes noget kaldte paa ham fra Orglet borti Fossen.

En bævende Stemme, av hulkende Musik, av Ømhets Lokketoner om den evige Stilhet — om Intet.

Klokken var tre Minutter over elleve, skulde det ske idag, maatte han gaa nu. Han hængte Uret i Vinduskarmen — det vilde vesle Svein bli gla i!

Han karret de sluknende Glør i Peisen omhyggelig sammen, la sin Niste frem. saa Roy kunde— 217 —

finde Mat om den fandt paa at vente paa ham imorgen.

Budørene lot han ogsaa derfor staa aapne og med Bøssen og den altid oplagte muntre Hund, skled han i det heftige Maaneskin vestover til Elven.

Roy skræmte op en og anden sint skrattende Stægg, ellers drev Himmel og Jord lydløst sin gamle brutale Likegyldighet sammen.

Even blev av og til staaende og hvile paa Staven, og saan Hast hadde det jo ikke.

Varme bløte Bølger av gule Barnelokker mødte ham, vilde tvinge ham tilbake, true ham mot Undergang —

Men han var en altfor trænet Svømmer paa Mindernes Hav —

Noget graatt skilte sig ut fra et mørkt Krat — Even drog Kjendsel — det var den slunkne Ulven. Den syntes at ha sprunget længe, Tungen hang og deiset over de blinkende Tænder.

Dyret diltet tilhøire, litt foran, seigt og taalmodigt med Kjæften grinende op mot Øjnene.

Even kastet sin Stav mot det, den gik tværs igjennem —

Det var jo ogsaa bare en Skygge, for den hadde ingen Skygge. —

Han var nu kommet ind paa sit gamle Skispor og stod like over det mørke Juv med det sagte— 218 —

Sullr i Dypet; saa gled han ned paa den faste lille Isflate hvor Stupet begyndte.

Her skilte han sig fra Bøssen og Skierne —

Han var tør i Halsen — men i det svarte Hul derborte — jo det var Vand, og han krøp forsigtig paa Maven og drak.

Paa Ryggen, med Hodet litt hældende nedfor den glatte lodrette Svull, blev Even liggende med vidaapne Øjne og Sanser —

Oppaa Skraaningen sat Ulven og haangrinte mot Maanen, pæset og hvisket flirende: aa han da, han tør ikke —!

Men din Sejer blir da bare halv, din Salan, skrek Even, gav et Tryk med Foten — med mig kan det være det samme.

Og Kratt og Stein begyndte at svinge, svimlende — Fingrene kradset som Klør mot Isen, rispet, klorte, vilde holde igjen. En Bylt tumlet

rundt i Sus av Hastigheten.....

*

Maanen hadde faat en varmere Farve av den gryende Morgen og dalte nu mot Vestfjeldenes graa Blaaner.

Det kagglet og lokket hidsig av parrelystne Ryper omkring Hauser og Smaakratt.

Et svart oljeglatt Hode dukket op i Kulpen med en glinsende Fisk i Kjæverne. De lange strie Værhaar sittret op mot Iskanten; men skræmt av fremmet Lukt — og noget, nu rørte det paa sig — dukket det, under brudte gyllne Maaneblink.— 219

I fan hadde en uendelig Tid stridd med at løfte Hodet, men det var urokkeligt og digert som et Fjell — for det jamret saa omkring ham, og han vilde se —

Saa kom det litt op fra Fordypningen det laa i — nu hørte han tydlig Graat og Jammer som fjernet sig, en Gryte kokte over —.

Men saa sank han atter ned igjen.

Det var lyst — aa saa lysende var Dagen da han vaaknet! og vilde støe sig paa Hænderne, men faldt om paa Siden, Armen orket ikke.

Hans saare Panne hadde tint en Skaal i Isen — den var halvfyldt med blodblandet lunket Vand.

Fn sprængende fortumlet Fryd over Livet! Et nyt som var skjænket ham, grep hele hans Væsen.

Han vilde hvisket noget til Gud, men han var for tørst.

Med den friske Haand øste han i sig det kolde Vand som boblet sig op like ved.

Efter flere Forsøk stod han opreist under Fossens Orgelværk og støet sig mot en stærk Issøile.

Da traf Solen ned paa ham og han skjønte det var langt utpaa Formiddagen.

Men han maatte jo se at komme op fra Juvet, med de flere Mandshøider glatte Berg, og ret op eller utoverhængende. Kun et Sted var mulig, hvis han kunde komme rundt den Iskiosken som mavet sig ut og gik ret ned i Kulpen, saa hadde han en farbar steii^t Revne op til Vidden. Men først maatte han gnide og banke sine stivnede— 220 —

Ben, Føddeme var kolde, og Tæerne kjendte han ikke til —

Med Tollekniven hugg han Skaar i Isen for Fot og Haand, aa, saa smaatt gik det! Av og til fik han Senekrampe, saa han jamret høit av Smerte, og Sveden dryppet lyserød ned paa hans graa Sportsklær.

Han skalv forfærdelig, men der var ingen Redning paa anden Maate; han hugg og hugg saa Isspruten sved og fræste i Øjnene.

En siste utmattet Bevægelse: Han var reddet, og laa tildrysset av Snø under en liten Dværgbjørk.

De smakte bittert men godt disse Bjørkerisets brune Vaarknupper, stramme og hete som Terpentin.

En mild fin Dag med sakte Solgangsvind laa over Juvdals Høiland; han fandt Skierne, Bøssen og Skinnluven, men rundt ovom Fossen og paa begge Sider hadde Roy sprunget og traakket Vei, og Strænd efter dens Klør viste at den hadde været nærved at gaa utfor Stupet.

Det var da fra ham den Jammer var kommet, som Even syntes at høre da han laa og ørsket.

Hvordan det hadde forsiggaat at han ikke var tumlet ut i det aapne Vand, kunde han ikke greje. Men da flere av Istapperne var brutte i Stykker, kunde det tænkes at han med Hænder og Føtter var kommet indi dem og hævlet Farten og stanset akkurat før det var forsent.— 221 —

Saa stavret han sig fremover til Sætren, men uten at se noget til Hunden.

Var den kanske pilt hjemover for at faa Hjelp, eller gaat i Fårene fra ikvæll og laa paa Sætren?

Ved Bua synte det at den hadde været indom, men i lange Sprang tat ret sydover tilbygds over Langvatnet.

Han skjøt av et Par Skud, i Tilfælde den ikke allerede var kommet for langt, men kunde høre.

Derpaa bar han en Bøtte Vand fra Bækken og ståk sine frosne gulhvite Føtter oppi, til de skjøt Is og var frelst.

Snart sat han med en rykende Kop Kaffe foran sig paa Langkrakken og ristet Smørebrødskiverne.

Det var slet ikke Skryt: Torguns Niste hadde aldrig, aldrig smakt bedre.

Om han kunde nynne noget, høre en menneskelig Laat, finde Uttryk for sin store Fryd, men han blev saa bevæget at ja, rent ut skammelig bevæget!

Men se, Sætergulvet hadde alt Sommer, Solruterne blændet saa Reflexerne steg varmt kring Bordben, opover Skap og brune Tømmervægger.

Da han var ytterst krank til at gaa, skyndte han sig at komme paa Hjemveien

Som han stod i Bua og slåp Rypeknippet i Sækken, styrter Roy vildt over ham saa de begge tumler over de opstablede Melkekjørler. Roy graat og bar sig over Gjensynet; mens Even sat dobbelt i Primkjelen og lo._ 222 _

Det blev Kvæll for ham da han Skridt for Skridt skraadde ned Hamnehagen mot Braatan, Luven godt nerbrættet, saa det venstre Øjebryn som var værst forslaat, ikke straks skulle skræmme naar han kom ind.

Roy hadde forlængst skilt Følge og meldt Ankomsten, men ingen viste sig paa Hellen eller Tunet som ellers.

Han gik ind Kjøkkenveien.

Aa gussjelov Du er der, sa Torgun, smilte ikke, men blev ved at røre i Gryten.

For her er saa sørgelig idag; jeg mener med Grisongerne.

Borti en Krok sat Frøydis og gosnakket med en liten Pattegris paa Fanget, for at faa den til at ta Taateflasken.

Vesle Svein gik med en anden paa Armen og byssede: han er slet ikke dau enda, han bare sover; naa skal jeg sulle dig!

Tjenestjenten tok efter en tredie, men den sprang med skjærende Hvin under Komfyren; ja, nu har han ogsaa likens, sa hun. Den skrek som Kniven alt sat i den.

Guvernanten stod i Døren til sit Værelse, saa hjelpeløst op paa Even, men gav et Rop av Forskrækkelse: Gud hvad har De gjort Dem Strand?

Plan prøvde at le, alle saa paa ham.

Aa det er ingenting, skrammet mig op litt — og saa —

Jøsses, hvordan du har redd dig til!— 223 —

Svein brast i Graat og Grisongen datt paa Gulvet.

Aa Far, Far, du dør da vel ikke? Mor, Far dør da vel aldrig?

Ongen din er død alt, sa Frøydis, den puster ikke.

Skinnluven hadde klistret sig i Saaret, saa den maatte bløtes fra med varmt Vand.

.... Ja, bare litt opskrammet sa Even. For som jeg i Formiddag gaar og loverer opunder Rantehornene efter en Hare, men skyter Bom, saa løsner en Fonneskrej ovom mig, jeg kastet mig om i susende Fart og hadde reddet mig ogsaa, men stupte i en Røis, saa de faste haarde Snø-stykker danset over mig. Skøtte hadde løsnet dem. Men titt i Rypesækken, jeg har da faat nogen Ryper likevel!

Lærerinden kom med Borvandsomslag, Svein la de hvite Rypene paa Gulvet og tællet syv Stykker Ja for jeg sa du maatte ta Rypesækken, sa han.

Ja, der ser du sa Torgun, saa farlig det er at gaa alene i Fjelle. Fingar Aasland sat likens oppi Slokoskare i allersaa mange Timer, mens hans Jagtkammerat hentet Mandskap fra Bygden og fik bryti ham løs.

Saa fortalte hun om de sex Pattegrisene hun hadde kjøpt for en Uke siden, at de tre er nu døde. Jormoren som hadde været indom idag, mente at de hadde faat Mavebetændelse av den stærke Kumelken. De var altfor tidlig tat

fra Moren.— 224 —

Den første som blev daarlig sat vi oppe og vaaket over inat til Klokken bortimot et, da den døde — nu er det om de andre klarer sig.

Men Even trøstet hende, ja spaset og var munter.

Ja for nu er Vintren og Mørketiden forbi, jeg gaar med mange Ideer og Billeder i mig; for jeg er Bokken som gjør Gulldukater. Du skal faa den skjønneste Avispurke som nogensinde har traadt i fire Syltelabber!

Ja, du faar ha go Nat da Strand, aa saa Morro at høre dig snakke saan, saa modigt! Du tror at lure mig, men noget tungt har vært over dig ivinter, værre end ellers, enda saa flink du er til at gjemme det bort for mig.

Go Nat da, vel var det litt bittert som hendte idag — jeg gav jo otte Kroner Stykket. Men jeg er gla naar jeg skjønner hvor nær paa det maa ha vært med dig under Ranten.

Og Even maatte love dyrt, aldrig at gaa vinterdags alene i Fjelle.

Da Even den Natten laa med Veslesveins Hode paa Armen og lyttet til hans rytmiske Andedrag, følte han sit Sind saa helt, saa paalidelige Det var ikke frit for at han beundret sig litt: At han klarte Feberen, ja Feberen indi Døden, ganske alene.

Det var sent paa Kvæll i Oktober, Even sat i Atelieret og gjennemsaa og rettet i en Bunke Manuskript.— 225 —

Like imot ham over Bordet laa Veslegut og tegnet Langvatnsætren mellem de to tunge ax-gule Lokker der bøjet sig mot den røde Bordskive.

Hængelampens brede Skjærm la en mild gjen-nemsigtig Skygge oppi Taket og ned til Midten paa den graagrønne Røstvæggen.

Den hadde været helt dækket av Smaabilleder, mest Kammeraters Arbeider, men synte flere Firkanter efter egne Billeder, som var pakket og paa Vei til Christiania for en Auktion i Studentersamfundet. De var spart til idag, for han holdt av dem, ogsaa av den Grund at de erindret ham om Tid og Steder i Frankrike.

.... Den Borgstudien fra Voiliéres i Norman-diet kostet ham Overvindelse at slippe ut i Verden — tænk om den bare kom op i 150 Kroner —

Atelieret blev liksom saa koldt, ja som det trak fra den Kanten.

Men det var jo et av saanne smaa Savn som var saa store.

Alt var ordnet for hans Reise imorgen; Paletten hang blankpusset paa sin Spiker, Staffelierne tomme indtil Væggen. Rummet forekom ham fremmet og for stort.

' Nei Lillegut, nu har Mor ropt paa dig tre Gange, gaa nu pent ned og læg dig saa kommer jeg —

Ja! Det sir du støtt, du, men saa blir du sit-

tende lell, du! Men jeg har att bare Pipen paa Bua, og Grase paa Sauestallen — du veit der vi hadde saa Morro?

Plusslig sprang han av Bænken og stilte sig smilende og lur med Hænderne paa Ryggen:

Faar jeg det jeg har i Haanden saa?

Aa ja, men hvad er det da?

Det fine Kortet med Sommerfugler paa, som kom i Posten idag.

Ta det bare du Gutten min.

Det var en trykt Indbydelse til en Begravelse i Bygden, men med en haandskreven Tilføielse: Sending medbringes ikke.

Som vanlig blev Even liggende søvnløs; nu var det Malerikasserne som var paa Veien nedover Dalen han tænkte paa.

Rigtignok hadde han gjort sit bedste, spikret og skruvet alt forsvarlig, men Veien var frosset med flinthare Hjulspor og skranglete for Vognkjøring. Let kunde en Skruve løsne og det ene Billede falde i det andet og begge ødelægges.

Eller en Veifarende be om at faa slænge sig paa Lasset, et Bord i Kassen ryke sunn —

Kjørerne hadde nok lovet at passe paa, men en kunde aldrig være trygg.

Han flk intet Svar, den gode Søvn hadde tat Torgun, ja de rolige dype Aandedrdg hørtes i Stilheten.

Saa læste han Avisens Avertissementer og blev— 227 —

endelig søvnig — han hørte saavidt det raslet mot Gulvet —

Da slukket Even Lampen.

*

...........Lysthuset var mørkt av fro

digt Vinløv. Landskapet i Døraapningen var mættet av varm Dunst og den lange Række Popler langs Borgdammen fik sin graa Farve av den.

Bakenfor laa Markerne, Sletterne med smaa Holmer av Bondegaarde, men rundt om i det Fjerne antes Landet — hans Fædres, Normannernes umaadelige Land — som en giddrende Havrand under den sommermættede tunge Himmel. Hans Sind og hans Blod var saa stille, enda det var hende, Victorine, som sat derinde.

De talte saa dæmpet om noget, nei kanske de slet ikke brukte Ord, men han hørte Ordene, men gad ikke forstaa — aa det maatte jo 1 id til, for det var saa længe siden, alting var før, men da hadde han været til her — ved Voiliéres.

Eller det var dette Møte og Varmedunstens blodfulde Træthet eller Træghet som gjorde ham saa matt —

— Om han ikke vilde gaa med hende op i Taarnværelset — Borgens Taarn, det var nu saa længe siden.

Jo hun var alene, den anden kom hjem, nei først om en go Stund.

Da han intet kunde erindre siden den forfærdlige og siste Dagen i Dieppendalle, hadde han elv— 228 —

været død. Og det pinte ham al denne evige Tid hvori intet var hendt.

De gik over Plainen og deres Skridt kom som før i Takt av sig selv; hendes fine smaa Skor kastet forte Folder i Kjolen og i Farten hvisket det fra det myke Gras.

Til han begyndte at føie sig uvel, svimmel avhendes mange Fottrin, som vilde de dra ham utfor en Avgrunn.

............Han trykket sig ind mot

Taarn værelsets sorte Eketræspanel; for han visste pludselig at han var styg og klodset og passet ikke der hvor hun var.

Hun steg de to Trin op til Karnappen; paa det lille massive Bord med Løvelabberne stod nogen Dukker og kostbare Barneleker; bøjet sig over dem og viftet eftertænksomt og varlig Støvet med sit Lommetørklæde.

Inde i Hjørnet stod en graatærnet Gyngehest med krøllet Man og Hale, hun drog den fram i Lyset og gav den et Par Vift. Den stod endnu og nikket mens hun saa paa to Barneportrætter paa Hyllen under det lille Speil.

Og Even forstod med vild Medlidenhet at hun hadde mistet dem begge, og da han var alene gik han bort til Dukkerne. De hadde været nok-saa meget brukt, det syntes paa deres lyse Kjoler.

Da han holdt den om Livet sa den Ma—ma, saa menneskelig, saa bønlig at han straks la den ned og den lukket

Øjnene.— 229 —

Mens han hadde baade Lillegut og Frøydis.

Men hun løftet et tungt Gobelin tilside, og med en egen yndig Hovedbevægelse, han kjendte saa vel, bad ham komme.

Og de gik ind i Festsalen.

Aa — hvor De har forandret meget — siden —

Ja, og meget har forandret sig. Men nu rider han over den buede Bro, nu kommer han.

Men Even blev sittende, han kjendte sig mægtig og tryg av tung Likegyldighet: Han kommer, ja, ja la ham komme.

*

Victorine og Even var paa Reise, sat i en Hall under Palmer, kanske i en Vinterhave i et Palats-Hotel.

Saa gaar vi op da, sa hun, for det er alt sent.

Men vi da som glemte at si ifra! og han græmmet sig for han forsømte at be om Værelse, nei at han kunde være saa dom.

Aa, vi tar ett simpelthen, sir hun likesom saa kjæk og uvørn.

Han følte en tung Mathet over sig da de lydløst gik indover Værelsets dyptlaadne Tæppe.

I Rammen av det høie Speilglasvindu, under Nattens graablonde Ro, laa Normandiet som en utydlig bølgende Blomstereng. Indover og til alle Sider. Der var mest Margueritter; men de mindste,— 230 —

ele bitte smaa vokste her og der saa tætt — ja, saa de lyste som Øer av Skum mot det graa-grønne Dyp. Men han var selve Engen og Blomsterne og al Verdens Ømhed —

Som han alene forstod, som alene han følte i sønderrivende Almagt og Lykke: han var den eneste utsendte for at skildre Skjønheten som Menneskehetens Stilhet og Frelse.

Men da han saa ned og møtte hendes spørgende Forundring og Angst, visste han at han intet magtet hverken med Farver eller Ord.

Han søkte efter Trøst, men saa at han selv maatte trøste: og litt efter litt fik han svælget frem, at: Xei det var ingenting — bare Natten og Blomsterne som . . .

Ja, for se!

Og han stupte ned i Puten ved Siden av hende i sammenbitt Graat.

Det klirret i Kopper, Even braareiste sig i Sæn-gen, Torgun satte Kafifebrættet paa Natbordet.

Nei saa vondt du drømte, sa hun bekymret.

Aa jeg da, det er. aldrig noget agtendes saan som jeg vaaser og drømmer!

Klokken ? nei det har ingen Hast, litt over tre bare.

Nei Maken din, tror du har nystekte Potet-vafler jeg? Det bedste jeg vet, jeg tar de andre med til Nisten min.— 231 —

Nei bare spis, jeg har nok nede, og hun sprang til Kjøkkenet, smigret og lykkelig.

Da han blev alene vilde den tunge Stemning fra Drømmen atter ta ham; men nei, han maatte op, der var altid noget at ordne med —

Da Lampen tændtes i Atelieret, lyste det store Vindus hvite Sprosser mot de sorte Ruter.

Han skulde gaa Fjellet over til Krossbygden for at naa Baaten ved Ellevetiden; saa var han i Christiania lidt før Midnat.

Ved Frokosten taltes om Chancerne for Auktionen; for to Aar siden hadde det ikke gaat vidre, Folk var rædde for Krisen msd Sverige. Men de mange Billeder hadde likevel gjort en pen liten Sum.

Og for ikke at bli altfor skuffet, regnet han med en Gjennemsnitspris av to Gange Rammens Værdi.

Auktionsdagen var alt averteret til første Mandag i November — Utstilling Søndag.

Men trøste os blir det Regnveir! da vil Salen vrimle av tomme Stoler. I Govær derimot byr vort Publikum rent ut letsindigen —

Altsaa er min Fremtid avhængig av en meteorologisk Chance!

Nei, vi faar da haape som Katta paa Skaape, mente Torgun, og saa maa du da ikke glemme din Helaftens Komedie.

Aa — den da!

Den da? Igaarkvæll som vi lo saa da du læste— 232 —

den op, og du trodde saa sikkert den vilde antages.

Igaar ja — idag er jeg klokre — vet knapt om jeg skal drasse alt dette Papiret med. Rypesækken kan bli tung nok likevel.

Men du Verden, Strand! husk nu paa at det støtt pleier at gaa dig bedre end du tror.

Altsaa: Du og jeg og vi to i Nationalteatret den Kvællen.

Jeg saa opstaset og fin at Folk undres og hvisker om denne Pariserjaala han har lagt sig til nu, istan for den gamle rosemalte Fjelltuppa!

Og hun foreslog at følge fremover til Jupsjøoset og bære Sækken.

Even vilde nødig vække Veslegut, for der laa han og sov saa fast, han dyttet Klærne bedre om ham, det samme gjorde han med Frøydis.

Tror du faar vække ham som du lovet, det blir helles saan Tilstand naar han hører du er reist.

Og Svein strakte sig fort op: Adjø da lille Fartis! En liten der — og saa — paa den andre, da blir du ikke skakk!

Han sovnet straks igjen da Kinden rørte Puten.

Klokken var fem, de slukket Lampen og gik ut; de stanset i Tvil om de heller burde bie litt, da det endnu var mørkt. Men snart saaes Himlen skille sig fra Østaaserne og den nære Granli. Det synte i Rimet efter deres Skritt. Hele Dalen— 233 —

laa fyldt med Skaadde og lignet en Fjord som bugtet sig ind fra det aapne Hav langt derute. Der laa nn Andresnatten som en svart sjøvasket Holme.

En skulde næsten tro Raamannsæt hverken hadde Størhus eller Laave og Fjøs, hvisket Torgun, da de varlig, for ikke at uro, passerte mellem de to Stuebygninger der stod skaaddefrie og liksom tæt ned mot Fjordkanten.

Flagstangen raget skjæv op som Masten fra et sunket Skib.

De var kommet gjennem Teigegaardenes Heim-kjyrhagar og vilde friste at slippe sig ned Rote-vassjuvet og over Elven, saa tjente de mindst en Times Gange paa ikke at ta om Haugen, nedom Storveien og Broen.

Det trange dype Juv gik ind som en Arm fra Taakesjøen, saa det mørknet eftersom de dukket under og lydligere hørte Elvesusen.

Der var en Overfrodighet av gule og rustbrune Bregner og Bringebærkrat; i Bergskortene stod endnu høie Neg av

saftigt grønt Gras.

Nei skulde du ha set Maken, her skulde det være jilt at grase til Kua!

Og Even husket den St. Hanskvællen og Fiske-

O o

turen hernede, da hadde hun ogsaa smilt og sagt det samme.

Elven gik strid og bred, saa de maatte kaste op en Steinhaug mit uti, for tørskodde at slippe over.

Paa Kvist og Straa ved Elvebredden hadde de perlende Sprøit støpt de snodigste Istapper, de klingret sammen av Luftdraget, saa Torgun lydde og syntes hun hørte Saubjæller.

De klatret fort op fra Juvet og byttet med at bære Sækken; naar de hvilte, snakkedes om Forlovelsesdagene. Even slog sig alvorlig og betrodde hende, at hadde han vidst hvor sturtende rik hun var, hadde han aldrig vaaget tænke paa Frieri.

Ja, nu skjønner du saa lur jeg var, gatt aldrig om de to Kjoler, Sængklærne eller de halvhundre Kroner før bakefter, og da -—

Høit over dem bullret en Aarhane, den spilte mot Værforandring, kanske Snø.

Plusslig stod de oppi Dagen, ovom Skaadden.

I Vest og Syd glødet Skjær og Holmer i dyprød Solopgang. Den nølende Morgenbris reiste bølgelignende Uro i den graa Flate, hvorover Solen, gjennem et eller andet Fjellskar, skjøt en gyllen Stripe fra Land til Land. Himmelen blev klarere, blaaere eftersom Skogslierne tilbakelagdes mot aapne isede Myrer, med glisne Holt av gammel graa Tørfuru, for det brune Høifjell var nu ikke langt unna.

To smaa Ugler begyndte at følge, fra sin Gren skakket de i Forundring paa sine runde Hoder og sa en urolig Lyd.

Med et fløi den ene indover mot en mørk Aas og lokket, men nei, disse to som nu sklidde over

en svart Putt med blank Is, maatte en da se paa, de var for rare!

Even snakket op til den i Uglesproget, og hør om den ikke svarte! Da gled et langt Smil gjennem ham, og han stanset og saa efter Fuglen, som fløi indover og blev mindre og forsvandt i Aasens Farve.

Aa, at jeg ogsaa skal dø uten saa meget som et Døgn at ha været en Fugl eller Ræv; været et komplet harmonisk Væsen, i Angst, i Trygghet — men uten Samvittighet, Nag eller Haab.

Dyrene, de bare undres, de graver aldrig og spør saan som vi. Denne forfærdelige Evne til at spørre, men ingen Naadegave for Svar.

Igrunden er dette min Livssorg, at jeg ikke har

været et Dyr.

Ja du Strand, jeg maa le av dig, for hvad kan

du ikke finne paa, sa Torgun muntert og med friske Ungpikekinder.

Ved Kjærnets Utfaldsos nørtes op til Kaffe-varme, her skulde Torgun vende att.

Saa blankt som Vand laa Djupsjøens nye Is, omkranset med gult Strørgras.

Da Even stod med Rypesækken og Gummikappen over Armen for at gaa vidre alene, vilde Torgun trassig følge til Solesætren. Der stanset de, og han kom til at se ind i det mørke Bu-vinduet.

Ser du kanske Tuftekallen derinde?

Nei, ikke rigtig den heller, men i denne grønne Ruten ser jeg min Fars Portræt, sa Even langsomt.

Det si's du ligner paa Bedstefar Stranna; men ingen tar dig for mere end de Fyrretyve; han blev * jo fire og sytti —

Torgun, nei nu maa du snu!

Aa bare gjennem Léet!

Saa klemte hun ham godt indtil sig.

Det er latterligt, men jeg er saa gla idag, alting spaar det vil gaa mig godt derinde i Byen.

Ja gaa dig godt? haa ja lel!

En rusten Lystregaffel stod mot Væggen, hun lo og nappet den til sig, hugg den i Marken:

Jeg saa en diger Ørretlurk borti Oset ista, den tjuvefisker jeg, jeg gatt ingenting for du kunde bare skræmt den bort for mig. Du vil helst alt skal leve du!

Ja, saa dom er jeg, men Torgun, du er da vel ikke bjønneræd -— nerigjennem Lierne — alene?

Du er go! men det høgger søpaa her, sikkert Juvdølinger, vær aldrig rædd for mig; men pass bare godt paa dig — inde i denne stygge Byen, med Automobiler og — enda flere Biler!

Pjolter mener hun, men sir ingenting, tænkte Even og følte en stærk Taknemlighet for at hun ikke sa det —. Hun skulde bare ha en bitte liten Anelse om hvor liten Fare der i den Retning truet ham nu — siden dengang.— 237 —

De hadde fjernet sig raskt hver sin Vei fra hverandre, lidt mere bevægede kanske end de tilstod for sig selv, da Even tværstod og lydde:

Hendes Barndoms Gjeterlaat steg i en jublende Bue over ham, dalte og svandt vemodigt hen over Heiens gulnede Græs og Myrdon.

Han svarte, men da han atter hauket var hun vist bakom en Aas eller et Skogsnar; det lød nu som hendøende Ekko.

Even gik fort vidre og var snart over Bygdeskillet; det bar utfor mot Skogslierne i Krossdal.

Indover fjernt i Øst stod de låve Blaaner av Oplandene, Ringerike og Hadeland; i Syd Valsnatten og Glomsrudkollen paa Modum og hans andre Barndomsaaser.

*

I den sene Eftermiddag kom en Mand og en liten Gut bakefter en Kløvhest nedover Sæterveien til Krossdal.

Hestens Skor klang og klimpret mot Stein og Flaberg, saa Mann skjændte: saa da Blakka, aa løft paa Beina dine! Hu er grætten, syns hu fik formye Matna i Teinerne idag; men skal vi naa heimat i Lyse saa —

Smaagutten gik og saa ned. Her maa nyss ha gaat nogen, det synte alt Får som Stigen frajuv-dal tar indpaa —

En Bykar eller Turist -— for saa bré Saaler og ingen Hælring —?— 238 —

Plusslig skvætter Hesten tilvenstre og tar et tungt Tilløp saa det husket i Kløvet.

Mann folet og stagget saa den stanset, men saa skræmt op tilhøire mot en liten Silrebæk som kom mellem nogen store Heller litt tilsiden av Veien. Inde i Bergskorten satt en graaklædt Kar, en aapen Rypesæk laa ved Siden.

Den venstre Arm hang ret ned og i Haanden holdt han et stort hvitt Papir.

Gu Kvæll sa Bonden, Folk ute og trabbelerer — paa dissa Kanter?

Men den Graa rørte sig ikke.

Trur Karen har somna, sa han sagte til Gut-ongen, hold Blakka du saa —; men sa høit: det lakker mot Kvæll og mørkner noksaa fort paa—, idet han tok nogen Steg mot den Fremmede.

En gul Blyant laa og svingte i en liten Bakevje. Mann tok den op tørket Vandet av den og holdt den frem:

Den tør være din — denna?

Intet Svar.

Da saa han sig raadløs tilbake mot Gutten, som stod rædd under Hestens Bryst, men tok atter et Skridt frem mot den Fremmede for at ta ham i Jakkeopslaget, vække ham; men skvatt tilbake som brændt av den iskolde Hals han kom til at røre ved.

Gutten stirret op i Farens Ansigt.

Stø — støe under den andre du, mens jeg løfter av her.— 239 —

Men sanset paa Blyanten og la den ned paa samme Sted igjen.

Hans Hænder skalv da han tok efter Vijuhæm-perne. Kløvteinerne satte han godt tilside fra Veien, bredte en Skinfæll over, og løftet Gutten op i Kløvsalen.

Du holder dig fast naa, for saa fort som mulig maa vi tilbygds!

Det bar i Trav og Dilt nedover den mørknende Granskog til de kom i en Domp, da tvær-stanset Blakka ved en Vasspyt med gult Bjørkelauv paa, læss som her var farlig, blaaste paa det, men vasset saa over Skritt for Skritt.

Gutten bet Tænderne sammen for Graaten, og dukket Hodet saa Faren ikke skulde se noget.

Men da sa han stilt og trøstende:

Graat ikke, du Knut, det har jo ingen Fare — for os.

Men med han Maalar'n borti Juvdal staar det nok kleint til. Det maa være kommet noget vondt over ham, Stakkar.

Jeg drog Kjendsel paa ham straks. Vi maa ha n i Hus — og Doktor.

Men — Herregud, her nytter nok ingen Mellesin!

Og vidre hompet Blakka til det lysnet i en liten Grænd med nogen faa Smaagaarde.

De svingte op mot Dørhellen, der mødte Konen med et Barn paa Armen.

Men — i Jøssukrestinamn da Erik!— 240 —

Inden en Timestid var fem Mann samlet paa Gaarden.

Ridende Bud paa Vei efter Lægen.

Der blev spikret sammen en Bærebør, mens Tykskaadden kom sigende efter Tunet og stég opefter Husvæggene.

Hu kjem nok liksaa tjuk sættanes som igaar, sa Erik, vi maa ta Stall-løkta.

Og med den lyste han Veien, og deres skrævende Kjæmpeskygger vandret umaadelige mot Taaken, til høit over Stabburstaket.

Kona og Barna blev staaende ved Hjørnet og stirre efter dem, til Lysjøsken svandt og alt blev mørkt.Chr. Skredsvig

Evens -ijemUoms